

ศักราชภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนतालโตन्द : กรณีสึกษาชุมชนतालโตन्द
ตำบลตำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

สำนักหอสมุดกลาง

โดย
นางสาวเกสร สว่างพนาพันธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

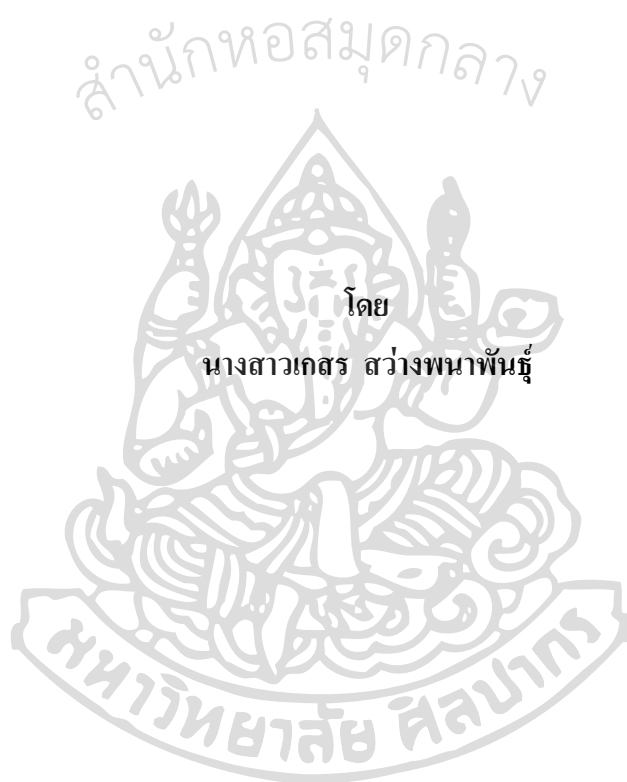
สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2555

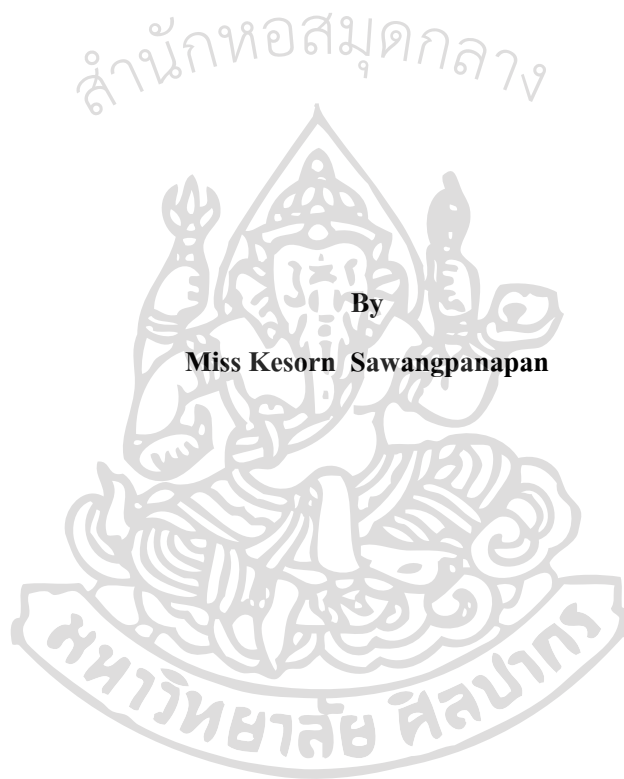
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศักราชภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนतालโตนด : กรณีศึกษาชุมชนतालโตนด
ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**SUSTAINABLE TOURISM POTENTIAL OF THE TAN TANOD : A CASE STUDY OF
TAN TANOD COMMUNITY, THAM RONG SUB DISTRICT, BAN LAT DISTRICT,
PHETCHABURI PROVINCE**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Master of Arts Program in Cultural Resource Management
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2012
Copyright of Graduate School, Silpakorn University**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ ศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตาลโตนด กรณีศึกษาชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ” เสนอโดย นางสาวเกสร สว่างพนาพันธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ศาสตราจารย์สายันต์ ไพรชาญจิตร

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษ พิสิฐ เจริญวงศ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิก เลิศชาญฤทธิ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์สายันต์ ไพรชาญจิตร)

...../...../.....

51112301: สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ตาลโตนด / ศักยภาพทางการท่องเที่ยว / การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน / การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

เกสร สว่างพนาพันธุ์: ศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตาลโตนด: กรณีศึกษาชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ศ. สายันต์ ไพรชาญจิตร์. 128 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนตาลโตนดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความสำคัญของวิถีชีวิตของชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และสามารถนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่ได้จากท้องถิ่น และสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยศึกษาจาก กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนตาลโตนด และกลุ่มผู้บริหารงานท่องเที่ยวในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์นั้น มีความพร้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น สวนตาล ป่ายาง ภูเขา แม่น้ำเพชรบุรี ลำห้วยต่าง ๆ หรือผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อ เช่น น้ำตาลสด น้ำตาลปี๊บ ขนมหวาน รวมทั้งเป็นวัฒนธรรมประเพณี ที่มาจากวิถีชีวิตประจำวันที่มีความเกี่ยวข้องกับตาลโตนด ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงเป็นเอกลักษณ์ ที่ทำให้ถ้ำรงค์โดดเด่นด้วยการอนุรักษ์สืบทอดจากคนในชุมชน และถือว่าเป็นจุดเด่นที่มีความสำคัญในการที่จะพัฒนาชุมชนตาลโตนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และศึกษาวิถีชีวิตอันจะก่อให้เกิดรายได้ และก่อให้เกิดกระแสของการอนุรักษ์และหวงแหนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนไว้ได้ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตาลโตนดบ้านถ้ำรงค์ ก็คือสมาชิกในชุมชนเองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และจะต้องส่งเสริมให้มีการมีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวภายในชุมชนและกับชุมชนท่องเที่ยวภายนอก เพื่อก่อให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2555

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

51112301: MAJOR: CULTURAL RESOURCE MANAGEMENT

KEY WORDS: TAN TANOD / TOURISM POTENTIAL / SUSTAINABLE TOURISM /
CULTURAL TOURISM

KESORN SAWANGPANAPAN: SUSTAINABLE TOURISM POTENTIAL OF THE
TAN TANOD: A CASE STUDY OF TAN TANOD COMMUNITY, THAM RONG SUB DISTRICT,
BAN LAT DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR: PROF. SAYAN
PRAICHARNJIT. 128 pp.

This thesis aims to study the potential for tourism of Tan Tanod sugar making community, Tham Rong sub-district, Ban Lad District, Phetchaburi Province to create understanding the importance of local culture, to suggest how to promote conservation tourism and to conserve the local culture for sustainable development.

The study is based on the information from documents and field data collected from the locals and from participant observations which carried out on two sample groups – the locals engaged in tourism activities and the locals engaged in tourism management.

The study shows that Tan Tanod sugar making community in Tham Rong sub-district is blessed with resources, starting from sugar palm plantations, wild rubber trees, mountains, Phetchaburi River and her tributaries, then to a variety of well-known products such as palm syrup, palm sugar and sweets, finally to local culture and ways of life related to the making of palm sugar. All these are still the outstanding identity of the community today; They are regarded as important elements to turn Tan Tanod sugar making community into the destination for educational and cultural tourism and to generate income. The study finds that collaborations of all sectors, both government and private ones, are required in order to develop tourism in Tan Tanod community. Nevertheless, it is the local individuals to be considered the most important to help develop tourism in the community. The locals need to have understanding on managements of sustainable tourism. A tourism network should be taken into account to manage tourism within and outside the community which results in creating a potentially better tourism network.

Program of Cultural Resource Management

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2012

Thesis Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้ศึกษากราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้คือ

ศาสตราจารย์พิเศษ พิสิฐ เจริญวงศ์ ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และการตรวจแก้วิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นอาจารย์ผู้ให้ความรู้ในด้านวิชาการต่าง ๆ รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิก เลิศชาญฤทธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์สายันต์ ไพรชาญจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแนวทางในการดำเนินการศึกษา และช่วยผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้และวิชาการแขนงต่าง ๆ รวมทั้งนักวิชาการที่ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและนำข้อมูลบางส่วนไปใช้ในการอ้างอิงประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ พี่บรรพต พี่ไพโรจน์ ลุงจ้อย ป้าแจ้ว พี่สมจิตร ลุงมุศ ลุงถนอม และชาวตำบลถ้ำรงค์ ที่กรุณาช่วยตอบแบบสัมภาษณ์ในการลงพื้นที่

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งการช่วยลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูล การให้คำปรึกษาในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ ตลอดจนกำลังใจที่มีให้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ คณะโบราณคดี สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ภาคพิเศษรุ่น 1 ที่เป็นกำลังใจ และให้การช่วยเหลือกันมาตลอด

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบุคคลผู้เป็นที่รักยิ่งของผู้ศึกษา คุณพ่อร้อยตำรวจตรีเกษม, คุณแม่ราตรีพร สว่างพนาพันธุ์ ผู้ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญ และคอยเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
	กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
	สารบัญภาพ	ญ
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
	ขอบเขตการศึกษา.....	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2	แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	7
	บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อสังคมและ วัฒนธรรม.....	11
	แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	12
	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	16
	แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต.....	17
	ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อสถานะแวดล้อมทางสังคมและ วัฒนธรรม.....	19
	แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ.....	22
	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	28
	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	30
3	ระเบียบวิธีการศึกษา.....	33
	วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	33
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33

บทที่	หน้า
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 34
	การรวบรวมข้อมูล 35
	การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล 35
4	ข้อมูลทั่วไป..... 36
	ข้อมูลทั่วไปของตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี..... 36
	ประเพณีและการละเล่น 39
	วิถีชีวิตของชาวถ้ำรงค์ที่มีความเกี่ยวข้องกับตาลโตนด..... 45
	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตาลโตนด..... 52
5	ผลการศึกษา..... 54
	ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในตำบลถ้ำรงค์ 54
	สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ตาลโตนด..... 62
	ความพร้อมด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว 67
	การมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชน 68
6	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ..... 72
	ศักยภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี..... 72
	นำเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความเหมาะสม สำหรับชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี..... 75
	ข้อเสนอแนะ 77
	รายการอ้างอิง 83
	ภาคผนวก 85
	ภาคผนวก ก แผนที่เส้นทางสายท่องเที่ยวตำบลถ้ำรงค์ 86
	ภาคผนวก ข เตาเคี้ยวตาล/กระบอกล้มไม้สำหรับรองน้ำตาล/ไม้พะองสำหรับใช้ ขึ้นตาล..... 88

	หน้า
ภาคผนวก ค เนื้อตาลโตนดที่ยี่แล้วสำหรับใช้ทำขนมตาล	90
ภาคผนวก ง ผลิตภัณฑ์ตาลประดิษฐ์ และจักรสานใบตาล.....	92
ภาคผนวก จ รรรางบริการนำเที่ยวของ อบต.	94
ภาคผนวก ฉ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพในตำบลถ้ำรงค์	96
ภาคผนวก ช แบบสัมภาษณ์	98
ภาคผนวก ซ การจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”	103
ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพบริเวณถ้ำหลวงพ่อดำ.....	55
2	ภาพบริเวณถ้ำหลวงพ่อดำ.....	56
3	ภาพบริเวณหลวงพ่อบุญ.....	57
4	สวนอนุรักษ์ตาลแห่งแรกของประเทศไทย (สวนตาลลุงถนอม).....	58
5	ป้าย안내ในบ้านถ้ำรงค์.....	59
6	การทำตาลประดิษฐ์.....	60
7	การยี่โถนค.....	61
8	การขึ้นตาลเพื่อรองเอาน้ำตาลสด.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ขยายตัวไปทุกส่วน ทำให้กระแสการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคม ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก เป็นผลให้เกิดองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากที่สุด ซึ่งจะมีทั้งองค์กรระดับท้องถิ่น ระดับชาติ รวมไปถึงองค์กรระหว่างประเทศด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ถือได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มีบทบาทสำคัญอย่างมาก ในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติอารยะประเทศ โดยเราจะเห็นได้จากรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีตัวเลขเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าการขยายตัวของการท่องเที่ยวจะส่งผลดีในด้านการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ แต่ในทางตรงกันข้ามภายใต้การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวซึ่งใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นต้นทุนสำหรับจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศชาตินั้น ผลที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมดังกล่าวคือปัญหาสิ่งแวดล้อม ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงและล่มสลายของวัฒนธรรมชุมชน จากสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้ปัจจุบันเกิดกระแสการเดินทางท่องเที่ยวแบบใหม่เกิดขึ้น เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างกระแสทางด้านความคิด ให้เกิดการคำนึงถึงการอนุรักษ์และสร้างที่ยั่งยืนให้แก่แหล่งท่องเที่ยว เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ สัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด และหลีกเลี่ยงการเข้าไปเปลี่ยนแปลงหรือทำลายให้น้อยที่สุด

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ก็ถือว่าเป็นการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการป้องกัน สงวนรักษา โอกาสต่าง ๆ ของชนรุ่นหลังไว้ด้วย เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและ

สูญเสียที่ดินให้กับสนามกอล์ฟ และนายทุนต่างถิ่นที่มาซื้อที่ดินไว้เพื่อเก็งกำไรในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชายชุมะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีทำให้ไม่มีที่นาและต้นตาลไว้ทำกิน

เกษตรกรไม่ต้องการที่จะขึ้นต้นตาลต่อไปอีกแล้ว เนื่องจากเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตราย การเป็นคนงานสนามกอล์ฟ โรงแรม แหล่งบริการต่าง ๆ ในจังหวัด เป็นทางเลือกที่สะดวกและทำรายได้พอ ๆ กัน นอกจากนี้เด็กเพชรบุรีรุ่นใหม่ ๆ ต่างก็เรียนหนังสือ ไม่ได้ฝึกขึ้นตาลมาตั้งแต่เด็ก ทำให้กลัวการขึ้นต้นตาล อีกทั้งไม่รู้เทคนิคในการดูวงตาลเพื่อปาดรอน้ำตาล ถิ่นน้ำตาล จึงผละไปหาอาชีพอื่นที่คุ้นเคยกว่า ซึ่งไม่ต้องอาศัยการรู้จักธรรมชาติอย่างละเอียดอ่อนดังเช่นการทำน้ำตาล

นอกจากนี้ จากการศึกษาต้นตาลโตจนให้ผลผลิตช้า ต้องใช้ระยะเวลาในการปลูกประมาณ 18-20 ปีถึงจะให้ผลผลิต เกษตรกรเมืองเพชรบุรีจึงให้ความสำคัญกับอาชีพอื่นมากกว่า ประกอบกับการปลูกตาลโตจนริมฝั่งคันทนา ปัจจุบันเกษตรกรทำนามีการเพิ่มระยะเวลาในการทำนามากขึ้น จากปีละ 2 ครั้งเป็นปีละ 4 ครั้ง จึงทำให้รากของตาล โคนคเน่าและล้มตายไปในที่สุด

จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรีพบว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 จำนวนตาลโตนดได้ลดลงอย่างต่อเนื่องจนน่าเป็นห่วง ในปี พ.ศ.2541 มีจำนวนตาลโตนด 1,444,954 ต้น ในปี พ.ศ.2548 มีจำนวนตาลโตนดลดลงเหลือเพียง 440,535 ต้น และปี พ.ศ.2550 มีจำนวนต้นตาลโตนด 45,726 ต้น และจากการที่ตาลโตนดในจังหวัดเพชรบุรีลดลงนี้เป็นตัวชี้วัดถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของบุคคลต่าง ๆ ที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับตาลโตนดอย่างมาก

ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด เป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ที่ชาวบ้านได้ตระหนักถึงความสำคัญของตาลโตนดและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนด เนื่องจากภายในตำบลถ้ำรงค์มีตาลโตนดอยู่เป็นจำนวนมากและได้ใช้ประโยชน์จากตาลโตนด ตั้งแต่การปลูกสวนตาลตลอดจนการแปรรูปตาลโตนดที่มีอยู่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเคี้ยวตาล การทำของที่ระลึกจากตาล การยี่โตนด จักสานจากใบตาล การทำน้ำตาลสด และผลตาลสด ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ขึ้นภายในตำบล ในตำบลมีกลุ่มวิทยากรชุมชนได้แก่ กลุ่มสวนตาล กลุ่มเตาเคี้ยวตาล กลุ่มของที่ระลึกจากตาล กลุ่มยี่โตนด กลุ่มจักสาน ตลอดจนมีปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับตาลโตนดซึ่งเป็นผู้บุกเบิกการปลูกตาลแบบสวนเป็นคนแรก และนับเป็นสวนตาลต้นแบบของจังหวัดเพชรบุรี

จากการรวมตัวกันของคนภายในตำบลเพื่อคิดหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ตาลโตนดเกิดประโยชน์มากที่สุด จนสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง ส่งผลให้ได้รับความสนใจจากสื่อต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น การเข้ามาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการทำสารคดีเกี่ยวกับสวนตาลโตนด เป็นต้น ผลที่ตามมาคือ ตำบลถ้ำรงค์ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตที่หนึ่ง

ของประเทศไทยที่ได้รับความนิยม แต่วิธีการท่องเที่ยวของตำบลถ้ำรงค์นี้ จะเน้นการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ การดูงานเป็นหลัก เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิต ซึ่งศาลาโหนดเป็นจุดเด่นของตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนศาลาโหนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีมีความน่าสนใจที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนอย่างมากและผู้ศึกษามีแนวคิดที่ต้องการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำหรับส่งเสริมให้มีการเห็นความสำคัญของวิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชนให้สามารถสืบทอดต่อไปได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนศาลาโหนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนให้มีความยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนศาลาโหนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืน สำหรับชุมชนศาลาโหนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนศาลาโหนด เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความสำคัญของวิถีชีวิตของชุมชนศาลาโหนด และสามารถนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ 6 หมู่บ้าน ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชนศาลาโหนด

2.2 ศักยภาพของชุมชนศาลาโหนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยยึดหลักองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวได้แก่

2.2.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

2.2.2 ความพร้อมด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.2.3 ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว

2.2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ของชุมชน

2.3 วิเคราะห์หาข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืน สำหรับชุมชนศาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนศาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ว่ามีความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน หรือไม่ อย่างไร

2. สามารถเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความเหมาะสม สำหรับชุมชนศาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศาลโตนด หมายถึง พืชตระกูลปาล์มพัตชนิดหนึ่ง จัดเป็นไม้ตระกูลเก่าแก่ ตระกูลหนึ่งในโลกซึ่งมีมากกว่า 4,000 ชนิด เป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนนับเป็นร้อยปี ประเทศไทยพบมากที่จังหวัดเพชรบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ส่วนภาคใต้พบมากที่อำเภอสังขละบุรี อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ในวิจัยเล่มนี้หมายถึง ศาลโตนดในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการวางแผนและกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด

สิ่งดึงดูดใจ หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความสนใจและต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนศาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งได้แก่วัฒนธรรมชุมชน และวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับศาลโตนด สภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งอรรถาสัยไมตรีของคนในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นการเดินทางไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน

ประกอบกับการเรียนรู้และสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศาล โตนด ในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวแบ่งแยกได้ 3 ประเภทคือ

1. ประเภทธรรมชาติ

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกชาติ ทะเลหาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)

2. ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา ได้แก่ วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ และอนุสรณ์สถาน เป็นต้น

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม

เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ในลักษณะของพิธี งานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต (เช่น หมู่บ้านชาวเขา สภาพชีวิตในชนบท) ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง ไร่/สวนพืช ผัก ผลไม้ และเหมือง ตัวอย่าง เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานช้างจังหวัดสุรินทร์ สวนสามพราน เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538)

ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่ว่า จะมีมากน้อยเพียงใด เพียงพอที่จะดึงดูดใจให้มีผู้มาท่องเที่ยวหรือไม่ และถ้าจะดำเนินการพัฒนาในเชิงธุรกิจจะต้องพิจารณาว่าผลตอบแทนคุ้มค่าพอที่จะลงทุนหรือไม่ (ชยาภรณ์, 2537) ในที่นี้หมายถึง ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนศาล โตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม

บทที่ 2

แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน
กรณีศึกษา: ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษา
จากแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว
2. บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
5. แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต
6. ผลกระทบทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว
7. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ
8. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
9. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ คือ การเดินทางเพื่อความ
บันเทิง รื่นเริงใจ เยี่ยมญาติหรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักเป็นฐาน
หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท. พย์ควิเชียร, 2524) ได้
อธิบายว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางตามเงื่อนไขที่กำหนดเป็นสากล 3 ประการ

1. เดินทางจากที่อยู่ปกติไปที่อื่นชั่วคราว
2. เดินทางโดยสมัครใจ
3. มิใช่เดินทางไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ และมิใช่ให้นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ใน
จังหวัดที่เดินทางไป โดยที่จุดประสงค์ของการเดินทางไม่เฉพาะเพื่อการพักผ่อนหรือสนุกสนาน รื่น
เริง แต่รวมถึงเพื่อประชุม สัมมนา ศึกษาหาความรู้เพื่อการกีฬา ติดต่อธุรกิจ หรือเยี่ยมญาติ

เสรี วังสีไพจิตร (2534: 12) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์หรือการกระทำต่อกันและกันของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ รัฐบาล และชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านในการดึงดูดใจและต้อนรับขับสู้ นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

เศกสรรค์ ขงวณิชย์ (2536: 11) ได้อธิบายความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ ตามวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากความหมายของการท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อทำการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจ หรือก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและสังคม ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง

วรรณ วลัยวณิช (2539: 19) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว
2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว
3. การคมนาคมขนส่ง
4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการ
5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง
6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน
7. การสนับสนุนอื่น ๆ

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยจะถาวรหรือไม่ก็ตามไปยังบริเวณอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความสุขารมณ์ เพื่อเหตุผลเกี่ยวกับสถานของตนเอง เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเรื่องอื่น ๆ อันเป็นเรื่องเฉพาะตัว
2. การประชุมประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเชิงวิทยาศาสตร์ เชิงการสำรวจวิจัย การบริหาร การทูตหรือศาสนา ฯลฯ

สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง การรวบรวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภททั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี อธิยาศัยไมตรี สาธารณูปโภคต่าง ๆ สินค้าเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน และจะต้องเป็นสิ่งซึ่งนักท่องเที่ยวไปแล้วเกิดความประทับใจ (Attraction) เพราะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่าง ๆ หลายอย่างที่ทำให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาบันทางการเมือง สถาบันทางการศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์ สิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ

2. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้น ๆ เช่นขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะต่าง ๆ การละเล่นพื้นเมืองและงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

3. ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพ เช่น ภูเขา น้ำตก ทะเล ป่าไม้ สัตว์ป่า และอุทยานแห่งชาติ

4. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การแสดง สวนสนุก และสวนสัตว์

5. ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศเย็นสบาย ไม้ร้อนจัด หนาวจัด

การคมนาคมขนส่ง หมายถึง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ในเรื่องการคมนาคมจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของการประกอบการ และความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพการเดินทางสะดวก ปลอดภัย รวดเร็ว และมีมาตรฐานดีมากขึ้นแค่ไหน

3. การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว เป็นรูปแบบมาตรฐานของการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะ ตลอดจนความสะดวกและความปลอดภัย

4. แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว ต้องพิจารณาว่าเป็นแบบใด เช่น เป็นหมู่คณะ กลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ยานพาหนะที่ใช้เป็นของส่วนตัวหรือของสาธารณะ

5. บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้น เช่น สถานีขนส่ง หรือบริการเดินทาง ระหว่างทาง ปลายทาง

6. รูปแบบหรือปัญหาการจราจรของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถมองเห็นชัดเจน คือ กรุงเทพมหานคร ประเทศคู่แข่งทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยมักจะใช้ปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครเป็นเครื่องชี้ถึงข้อเสียทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ข้อมูลข่าวสารและบริการ เป็นเอกสารเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แก่ นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่และเอกสารแนะนำต่าง ๆ เช่น

1. การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น รายการเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ หรือเทศกาลของการท่องเที่ยวแต่ละภาค เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แข่งเรือ เป็นต้น

2. การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ ๆ โดยเผยแพร่เอกสารการนำเที่ยวแก่ชุมชน

3. อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ เป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่สนใจในอาชีพการจ้ดนำเที่ยวและเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

4. รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว

5. จัดทำแผนที่เส้นทาง และแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งจัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการเดินทางท่องเที่ยว

6. การจัดบริการต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง บริการสถานที่จอดรถยนต์ บริการสถานที่และอุปกรณ์ออกกำลังกาย ควรจะมีทุกรูปแบบให้เหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวแต่ละประเภท และเหมาะสมกับสถานที่ เช่น สนามกีฬา สระว่ายน้ำ สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เป็นต้น

ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมือง เป็นสิ่งที่ธุรกิจการท่องเที่ยวดำเนินถึงมากที่สุด อาจจะทำให้ได้หลายอย่าง เช่น

1. การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อได้รับความเดือดร้อน
2. การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันและระวังตนเพื่อไม่ให้ภัยอันตรายในด้านต่าง ๆ
3. กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
4. ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

5. จัดหน่วยพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว

นอกจากความปลอดภัยแล้วการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมืองยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก เพราะจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจตั้งแต่ก้าวแรกที่ได้เดินทางเข้าสู่เมืองนั้น ๆ โดยให้ความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ระเบียบพิธีการเข้าเมือง เช่น การทำวีซ่าและศุลกากร
2. การขนกระเป๋าของผู้โดยสาร
3. บริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยานหรือสถานีขนส่งกับที่พัก
4. การอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการ
ท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่

1. การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการ
และผู้ให้บริการ รวมทั้งมีความปลอดภัยด้วย

2. การประปา สะอาดถูกหลักอนามัย และมีปริมาณเพียงพอแก่การบริการ

3. การสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร สะดวก รวดเร็ว และปริมาณของหน่วย
บริการเพียงพอ

4. ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ

5. สถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่าง ๆ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และค่า
รักษาพยาบาลอยู่ในอัตราที่ยุติธรรม

การสนับสนุนอื่น ๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงินการ
ธนาคาร ระเบียบต่าง ๆ สถานที่ศึกษาหรือแหล่งค้นคว้าทางด้านต่าง ๆ ความร่วมมือระหว่าง
ประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรี (วรรณ วลัยวานิช, 2539: 5-23)

บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม

1. การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ก่อให้เกิดสันติภาพ ความเป็นมิตร
ไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของประเทศและผู้มาเยือน และสร้างความสามัคคีของคนใน
ประเทศ มีการเดินทางไปมาหาสู่กัน พบปะทำความรู้จักกัน

2. ช่วยเหลือสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นดีขึ้น เพราะต้องอนุรักษ์และบำรุงรักษา
สภาพแวดล้อมและป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาความสกปรก ความเสื่อมโทรม ความไม่
ปลอดภัย โดยทุกคนจะช่วยเหลือกันสอดส่องดูแล เพราะถ้าหากสถานที่ใดสภาพแวดล้อมไม่ดี ไม่มีความ
ปลอดภัย ไม่สะดวก นักท่องเที่ยวก็ไม่ประสงค์ที่จะเดินทางไปเยือนดังเช่นที่จังหวัดภูเก็ตพยายาม
รณรงค์ในการช่วยดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น จึงมีนโยบายของจังหวัด 3 สิ่ง คือ
ส.ป.บ. หมายถึง ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม พิทักษ์ความปลอดภัย และประทับใจบริการ (Safety
Environment And Services: SEAS)

3. การท่องเที่ยวช่วยขจัดปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ช่วยจัดการ
เคลื่อนย้ายอพยพเข้ามาหางานทำหรือเสี่ยงโชคในเมืองใหญ่ ๆ ของประชาชนในชนบท เช่น
ปัจจุบันที่พยายามส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทต่าง ๆ ตามภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อ
สกัดกั้นการหลั่งไหลของผู้คนทางแถบภูมิกานั้นเข้ามาหางานทำในภาคกลาง มีการส่งเสริมและ
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เช่น ศึกษาวิถีชีวิตบนผืนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น นอกจากนี้ มีการก่อสร้างสถานที่พักแรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สนามกอล์ฟ สปา ฯลฯ และพัฒนาสนามบินมากขึ้น

4. ช่วยให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการผลิตและประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ในรูปของสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก ใช้เวลาให้เน้นประโยชน์ในการหาอาชีพเสริม (Part Time Job) เป็นการหารายได้จุนเจือครอบครัวเพิ่มขึ้น

5. ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของตน ช่วยกันอนุรักษ์และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น ความเป็นมิตรไมตรีของคนไทย ได้แก่ การต้อนรับตามประเพณีไทย การไหว้ การช่วยเหลือมีน้ำใจซึ่งกันและกัน การยิ้มต้อนรับ การจัดเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ซึ่ง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาเยือนอีกครั้งแล้วครั้งเล่า

แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resource) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม (อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประจำถิ่น, 2550: 19) สิ่งที่น่าสนใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับภูมิภาค และวัฒนธรรมประเพณี อาชีพ รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตอันดีงาม ที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่ทรงคุณค่า และมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือนหรือศึกษาหาความรู้ได้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา ความเป็นชนเผ่า การละเล่น และการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น (ชนกฤต สังข์เฉย, 2550: 80)

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ในปัจจุบันการจำแนกประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจำแนก ได้แก่

การจำแนกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวตามลักษณะของทรัพยากร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. **ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ** เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คือ ลักษณะที่เป็นนามธรรมไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง เช่น อากาศ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มองไม่เห็น ต้องอาศัยการสัมผัสทางกาย และลักษณะที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 25) ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ รวมทั้งอากาศและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล ป่าไม้ ฯลฯ ก็เป็นสิ่งดึงดูดความต้องการพื้นฐาน

ของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ผู้คนที่อยู่ในพื้นที่หุบเขาที่มีอากาศหนาว ย่อมไม่มีโอกาสได้สัมผัสอากาศอบอุ่น หรือได้เห็นชายทะเล ความต้องการนี้เองที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวหลายประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรป (อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประจำถิ่น, 2550: 19)

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น

2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่สืบสานมาตั้งแต่อดีต แบ่งออกเป็น

2.1.1 โบราณสถาน หมายถึง สิ่งของโบราณที่เคลื่อนที่ไม่ได้ โดยมีอายุเก่าแก่กว่า 10 ปีขึ้นไป (รอง ศ. ดร.วสิน อิงคพัฒนากุล, 2548: 80) หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 27)

2.1.2 โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งของโบราณที่เคลื่อนที่ได้ โดยมีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปีขึ้นไป (วสิน อิงคพัฒนากุล, 2548: 80) รวมถึงสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์เป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี อาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑสถานหรือสถานที่เก็บอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความยาวนานของประเทศ และความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น เช่น ภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 27)

2.1.3 ศาสนสถานหรือปูชนียสถาน หมายถึง สถานที่ควรแก่การนับถือหรือควรแก่การบูชา

2.1.4 ศาสนวัตถุหรือปูชนียวัตถุ หมายถึง วัตถุที่ควรแก่การนับถือหรือควรแก่การบูชา

2.1.5 แหล่งประวัติศาสตร์ หมายถึง สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (วสิน อิงคพัฒนากุล, 2548: 80)

2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบมา (ชนกฤต สังข์เจย, 2550: 82) และมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปตามระบบสังคมของแต่ละเมือง และแตกต่างทางสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (พรสวรรค์ มโนพัฒนะ, 2547: 60) แต่ละประเทศต่างมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งที่เป็นรูปธรรม ที่แสดงออกทางด้านลักษณะความเป็นอยู่ของผู้คน ภาษาศาสนา ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ศิลปหัตถกรรม การแต่งกาย การละเล่นและการบันเทิง

ต่างๆ สภาพบ้านเรือน ฯลฯ และที่เป็นนามธรรม ที่แสดงออกด้านความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่แปลกแตกต่างของนักท่องเที่ยว (ชนกฤต สังข์เฉย, 2550: 83) และยังหมายรวมถึง “อัยยาศัยไมตรีและการต้อนรับ” ของผู้คนในท้องถิ่น นับเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่ง หากนักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับการต้อนรับจากคนในท้องถิ่น สิ่งอำนวยความสะดวก หรือทิวทัศน์ก็ไม่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนซ้ำได้ การต้อนรับที่ชัดเจนอย่างหนึ่ง คือ การติดป้ายต้อนรับ เช่น ป้าย “Aloha” ภาษาฮาวาย แปลว่า สวัสดี หรือการเจ้าหน้าที่ที่มีหลายภาษา

สำหรับประเทศไทยก็ประสบความสำเร็จในการใช้ “อัยยาศัยไมตรีและการต้อนรับของผู้คนในท้องถิ่น” ซึ่งเป็นทรัพยากรหลักที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ไม่ว่าจะเป็น “ยิ้มสยาม” หรือ “ความเอื้ออาทรในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว” ส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนซ้ำอีกหลายครั้ง (อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประจำถิ่น, 2550: 20)

2.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านความบันเทิงและความเพลิดเพลิน หมายถึง สถานที่หรือกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงและความเพลิดเพลิน ให้แก่นักท่องเที่ยวทุกประเภท เช่น

2.3.1 กีฬาต่างๆ เช่น การแข่งขันประเภทต่างๆ สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปชมการแข่งขันในประเทศนั้น

2.3.2 สถานที่เทคนิคและอุตสาหกรรม ได้แก่ เขื่อน สถานีอวกาศ หรือโรงงานเฉพาะถิ่น เช่น โรงงานเครื่องปั้นดินเผา ฟาร์มโคนม ท่าเรือ มหาวิทยาลัย เป็นสถานที่อนุญาตให้เข้าชมได้

2.3.3 กิจกรรมบันเทิง เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาก ได้แก่ ไนต์คลับ ดิสโก้เทค ภัตตาคาร สถานเริงรมย์ การแสดงโชว์ บ่อนคาลิโน และเรือสำราญต่างๆ

2.3.4 สวนสาธารณะที่สวยงาม เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาชมความงามตามธรรมชาติ ในปัจจุบันสวนสาธารณะบางแห่งได้จัดเตรียมสถานที่ให้นักท่องเที่ยวได้ตั้งแคมป์เพื่อพักค้างคืน

2.3.5 สวนสนุก มีกิจกรรมรื่นเริงประเภทเกมกีฬา การละเล่น ละครสัตว์ และการแสดงต่างๆ เช่น สวนสนุกดิสนีย์แลนด์ สวนสยาม สวนสัตว์ เป็นต้น มีร้านค้าบริการอาหาร เครื่องดื่มรวมถึงของที่ระลึกด้วย

2.3.6 ศูนย์การค้าและร้านค้าของที่ระลึก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อเดินทางไปเที่ยว ก็ต้องการซื้อของที่ระลึกที่ดีที่สุด หรือซื้อสินค้าที่แตกต่างไปจากที่ตนอยู่ ที่มีราคาถูกและเป็นสินค้าพื้นบ้าน ตลอดจนสินค้าของที่ระลึกต่างๆ เป็นต้น (พรสวรรค์ มโนพัฒนา, 2547: 60-61)

แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่นี้ก็มีการเสื่อมสลายได้ตามกาลเวลา สภาพดินฟ้าอากาศ การทำลายของมนุษย์ และขาดการดูแลเอาใจใส่ จึงต้องส่งเสริมและพัฒนา ตลอดจนการดูแลรักษา จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประจำปี, 2550: 21)

องค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ราณี (2545) และวรรณ (2545) ทรัพยากรที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้ ควรมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ (4As) ได้แก่

1. ความดึงดูด (attraction) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรมีจุดดึงดูดความสนใจของ นักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัวอันมีสาเหตุมาจาก

1.1 มีความงดงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาดทรายขาว แนวปะการังที่สวยงาม ปลาชนิดต่าง ๆ พันธุ์ไม้โบราณชนิด หรือความงดงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น รีสอร์ทในหุบเขา

1.2 เหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่น งานประเพณีในท้องถิ่น การจัดขบวนบุปผชาติ การแสดงแสง สี เสียง ในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

2. ความสามารถในการเข้าถึงได้ง่าย (accessibility) หากนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด ทำให้เกิดอัตราการมาท่องเที่ยวมากขึ้น

3. ความประทับใจ (Amenity) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจ สูงใจ ซาบซึ้งในการเที่ยวชม เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ที่แสดงถึงอารยธรรม ในอดีต หรือทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน หรือก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น งาน คาร์นิวัล ประเทศบราซิล

4. องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดการ บริการด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่

4.1 การบริการด้านการตลาด เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การ ส่งเสริมการท่องเที่ยว

4.2 การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การใช้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการจัดการระบบอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น (อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวประจำปี, 2550: 23)

ดังนั้น การกำหนดความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการ หรือการจำแนกตามแนวความคิดที่แตกต่างกัน แต่ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวอาจหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งทีมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งอยู่ใน ลักษณะที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชาญวิทย์ เกตรศิริ (2540: 1-10) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คน หรือจะสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเอง อย่างเข้าใจกันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยง พึงพา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

บริษัท มรดกโลก จำกัด (2537) กล่าวถึง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Tourism) ว่าเป็นกลไกที่แยก “นักท่องเที่ยว” ออกจาก “นักท่องเที่ยว” ได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่อาชีพฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ รสนิยม และความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษา ทำให้อุบายรู้ อยากเห็นเพื่อเปรียบเทียบกับบ้านเมืองของตน สะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าจะสนุกอย่างเดียว เหมือนกับนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใดต่อชุมชนหรือประเทศที่ตนไปเที่ยว

Irish Tourists Board (อ้างถึงใน นารีภรณ์ ศรีจิต, 2551: 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสนองตอบความตั้งใจและความสนใจทั้งหมดหรือบางส่วน อันเป็นการเพิ่มความปิติยินดี พึงพอใจของคนที่มีต่อแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม

Mcintosh and Goeldner (1989) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า “เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิต และความนึกคิดซึ่งกันและกัน”

The European Center for Traditional Cultures หรือ ECTARC (อ้างถึงใน ส่องบุญ ปักปันเพชร, 2551:16) ได้กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันได้แก่

1. โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ
2. สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง ซากปรักหักพังของสิ่งปลูกสร้างในอดีต
3. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ
4. ความน่าสนใจในเรื่องของคนตรี ไม่ว่าจะเป็นรูปของดนตรีคลาสสิก ดนตรีพื้นบ้าน หรือดนตรีร่วมสมัย
5. การแสดง ละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ
6. ภาษาและวรรณกรรม

7. ประเพณีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

8. วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

Suger (อ้างใน นาริภรณ์ ศรีจรีต, 2551: 16) กล่าวถึงส่วนประกอบทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงการท่องเที่ยววัฒนธรรม ประกอบไปด้วยเรื่องราวประวัติศาสตร์ งานหัตถกรรม กิจกรรมงานประเพณี ภาษา อาหาร ศิลปะ ดนตรี ศาสนา สถาปัตยกรรม การศึกษาลักษณะการแต่งกาย เทคโนโลยีชุมชนท้องถิ่น และกิจกรรมยามว่าง

สรุปได้ว่าความหมายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ ความงดงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญที่ทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการเพื่อจัดการการท่องเที่ยวก็คือชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อแสดงความคิดเห็น และแจ้งถึงระดับความต้องการของชุมชนในการจัดการทรัพยากรของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังจะต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต

ความหมายของวิถีชีวิต

วิถีชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน คือ ต้องรับประทานอาหาร แต่จะรับประทานอะไรหรือแบบไหนเป็นเรื่องของวัฒนธรรม นอกจากนี้ต้องมีบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็พยายามที่จะคิดแก้ไข รักษาดูแล สมัยต่อมาก็ต้องมีความรู้ จะดำรงชีวิตได้ก็ต้องเล่าเรียน ต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ ต้องการเครื่องประเทืองใจร้องรำทำเพลง ฟังคำพูดที่ไพเราะเป็นวรรณกรรมอะไร ต้องมีความรู้สึนึกคิด มีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจซึ่งเป็นการเชื่อของเรื่องต่าง ๆ ล้วนเป็นวิถีชีวิตทั้งสิ้น (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2543: 10-11)

วิถีชีวิต หมายถึง การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลสืบเนื่องมาจากการประพฤติปฏิบัติบ่อยครั้งจนเกิดเป็นนิสัยและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่มีความคงที่ภายใน เป็นการกระทำที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลดีหรือผลเสียต่อการดำรงชีวิตของตนเองได้ (พรสุข หุ่นนิรันดร์, 2545: 114-117)

วิถีชีวิตเป็นพฤติกรรมเฉพาะของแต่ละบุคคลที่กระทำจนเป็นกิจวัตรประจำวัน ซึ่งสะท้อนเจตคติ ค่านิยมของบุคคล ในเรื่องลักษณะของครอบครัวที่อยู่อาศัย ค่านิยมทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และองค์กรทางสังคม (ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, 2542: 21)

วิถีชีวิตของบุคคลเป็นมุมมองมิติกว้าง เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคม ในชีวิตมนุษย์ที่เรียงลำดับตั้งแต่สิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย และมีความสัมพันธ์กับบริบททางกายภาพ สังคม วัฒนธรรมของสังคมท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและปรัชญาในการดำเนินชีวิต (จริยฐาน นาคะ, 2542: 7)

วิถีชีวิต คือ สิ่งที่เกิดจากการที่สังคมมีกรอบแนวความคิด ทำให้บุคคลในสังคมมีพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้อย่างเด่นชัดและแตกต่างกันไป (ถวิล ธาราโกชน และศรันย์ คำริสุข, 2543)

สรุปได้ว่า วิถีชีวิต คือ ความเป็นอยู่หรือการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมในชีวิตมนุษย์ที่เรียงลำดับตั้งแต่สิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย รวมทั้งแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลสืบเนื่องมาจากการประพฤติปฏิบัติบ่อยครั้งจนเกิดเป็นนิสัย

มิติของวิถีชีวิต

วิถีชีวิตของบุคคลมี 3 มิติ (อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท และคนอื่นๆ, 2545)

1. กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำงาน (work) การทำงานอดิเรก (hobbies) การทำกิจกรรมสังคม (social event) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (vacation) การพักผ่อนสนุกสนาน (entertainment) การเป็นสมาชิกคลับต่าง ๆ (club membership) การร่วมทำกิจกรรมของชุมชน (community) การเลือกซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค (shopping) การเล่นกีฬา (sport) วิถีชีวิตของบุคคล

2. ความสนใจ เช่น ให้ความสนใจครอบครัว (family) สนใจบ้านเรือน (home) สนใจงานประเภทต่าง ๆ (job) สนใจนันทนาการ (recreation) มีค่านิยมการแต่งกาย (fashion) มีความสนใจเรื่องอาหาร (food) สนใจสื่อต่าง ๆ (media) สนใจกับความสำเร็จ (achievement) และวิถีชีวิตของบุคคล

3. ความคิดเห็น เช่น มีความคิดเห็นต่อตนเอง (themselves) มีความคิดเห็นต่อปัญหาสังคม (social issues) มีความคิดเห็นต่อการเมือง (politics) มีความคิดเห็นต่อระบบธุรกิจ (business) มีความคิดเห็นต่อสภาพเศรษฐกิจ (economic) มีความคิดเห็นต่อระบบการศึกษา (education) มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ (product) มีความคิดเห็นต่ออนาคต (future) มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรม (culture) โดยเรียกวิถีชีวิตดังกล่าวว่า AIOs

ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อสถานะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวมีบทบาทและความสำคัญในทุก ๆ ด้านต่อมวลมนุษยชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศ ผลที่สุดคือความเจริญก้าวหน้าเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่งควบคู่กับสันติภาพของโลก แต่ในขณะเดียวกันเมื่อการท่องเที่ยวเจริญเติบโตและได้รับการพัฒนาจนเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่งให้กับประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ก่อนจะมีรายได้ก็ต้องมีการผลิตการแปรรูปวัตถุดิบตามกระบวนการต่าง ๆ นั่นคือ มีการใช้วัตถุดิบ และวัตถุดิบทางการท่องเที่ยวก็คือสถานะแวดล้อม ดังนั้น การกระทำอันเนื่องมาจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการบริโภค ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะแวดล้อมอย่างแน่นอนซึ่งในการศึกษารุ่นนี้จะกล่าวถึงผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อสถานะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้ คือ

1. ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสถานะสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญ คือ

1.1 ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเมือง สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจดีขึ้น แต่ค่าครองชีพก็สูงขึ้นตามด้วย ในขณะที่ประชาชนในสังคมนั้นส่วนหนึ่งยังมีรายได้คงที่ไม่ได้สูงตาม จึงเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทั้งอัตราการเพิ่มของแรงงานจากต่างถิ่นที่หลั่งไหลเข้ามา (รวมทั้งแรงงานต่างชาติ) จึงก่อปัญหาสังคม โดยเฉพาะในการข่มขู่ ปล้นจี้ หรือการขโมยทรัพย์สินทั้งของประชาชนและของนักท่องเที่ยว

1.2 ปัญหาโสเภณี ปัญหาโสเภณีหรือปัญหาเพศพาณิชย์นี้มีอยู่ทุกประเทศ แต่ต้นเหตุของปัญหานั้นมีสาเหตุมาจากผู้ชาย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายที่ชอบเที่ยว สนุกสนานเฮฮา จึงอาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาโสเภณี แต่ในประเทศไทย ปัญหาโสเภณีเป็นปัญหาที่เกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขายเด็กและผู้หญิงของครอบครัวยากจนเพื่อความอยู่รอด การหลอกลวงหรือบังคับขู่เชิญเพศหญิงเพราะความด้อยทางการศึกษา เป็นต้น จนกระทั่งโสเภณีเป็นอาชีพหนึ่งในสังคมไทย ซึ่งเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมในด้านอื่น ๆ อีกด้วย อาทิ ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรมประเพณี

1.3 ปัญหาการหลอกลวงเอารัศเอาเปรียบนักท่องเที่ยว สังคมที่มีการท่องเที่ยวช่วยเปลี่ยนแปลงประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจึงมีความเป็นอยู่แบบสังคมที่พึ่งตนเองมากขึ้นกว่าเดิม ต้องพึ่งพาตนเองมากที่สุด เป็นสังคมที่ทุกคนต้องเอาตัวรอดจึงขาดความมีน้ำใจ ขาดความมีคุณธรรม เล็งเห็นแต่ประโยชน์ของตนเอง มีผู้ผลิตบางรายหรือผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบางกลุ่มต้องการกอบโกยหลอกลวงทรัพย์สินจากนักท่องเที่ยว เช่น การปลอมปนสินค้า การค้ากำไรเกินควร นำสินค้าที่ไม่มีคุณภาพมาขายในราคาที่สูงมาก เป็นต้น

1.4 ปัญหาในความไม่เสมอภาคในการมุ่งเน้นการพัฒนาเฉพาะพื้นที่ เป็นธรรมดาที่รัฐและเอกชนจะต้องมุ่งพัฒนาพื้นที่ที่ให้ผลตอบแทนสูงและมีความสำคัญก่อนพื้นที่อื่น ดังนั้น การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และสิ่งอำนวยความสะดวกและความสบายต่าง ๆ เช่น ระบบการคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร การประปา ไฟฟ้า และอื่น ๆ จึงมักจะดำเนินการในพื้นที่เหล่านั้นก่อนจนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ประชาชนจะรู้สึกที่รัฐบาลไม่เอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร และจะเกิดการทิ้งถิ่นที่อยู่มาอยู่ในพื้นที่ที่สะดวกสบายกว่า สร้างปัญหาความแออัดในแหล่งท่องเที่ยวและปัญหาอื่น ๆ ก็ตามมา

2. ผลจากการกระทำของการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาวะแวดล้อมทางวัฒนธรรม คำว่า “วัฒนธรรม” (Culture) หมายถึง สิ่งที่ดีงามที่มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคมประพฤติ ปฏิบัติ หรือแสดงออกมาซ้ำนานไม่ว่าจะเป็นค่านิยม (Value) ที่แสดงออกมาในรูปของการกระทำ ลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปกรรม เช่น การทักทายด้วยการไหว้ของคนไทย การสละที่นั่งบนรถเมล์ของผู้ชายให้แก่เด็ก ผู้หญิง และคนชรา เป็นต้น

หรืออาจจะหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่คนในสังคมกำหนดขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ โดยอาจจะวางข้อกำหนดไว้ หรือเป็นระเบียบแบบแผน เป็นรูปแบบที่ประพฤติปฏิบัติกันมากมาย เป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ ซึ่งเวลาผ่านไปก็กลายเป็น “เอกลักษณ์” (Identity) ของสังคมนั้น ๆ

แต่ “วัฒนธรรม” (Culture) ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ลักษณะที่แสดงความจริงใจออกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมของประชาชน

วัฒนธรรมย่อมเกิดจากคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้น วัฒนธรรมจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย (ตามกาลเวลาและสถานที่) วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนั้น วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เช่น งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน เทศกาลประเพณี งานหัตถกรรม และวิถีชีวิตของคนในสังคม

การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่ว่านักท่องเที่ยวก็มิใช่วัฒนธรรมเป็นของตนเองเช่นกัน เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวจะเกิดการเลียนแบบ แลกเปลี่ยนกับผู้คนในท้องถิ่นท่องเที่ยว นั้น แต่จะมีปริมาณมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและการยอมรับทั้งหมด หรือการยอมรับเพียงบางส่วน หรือการต่อต้านวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นนั้นด้วย

ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสถานะแวดล้อมทางวัฒนธรรมพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 ทำให้ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวเป็นผู้นำเอาวัฒนธรรมของชาติตนเข้าไปในประเทศที่ตนเข้าไปท่องเที่ยวและผู้คนในท้องถิ่นมีการยอมรับวัฒนธรรมนั้นก็ทำให้พฤติกรรม ทักษะ ค่านิยม และการประเพณีปฏิบัติระเบียบแบบแผนต่าง ๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมดหรือบางส่วนได้ เช่น วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในประเทศไทยบางเรื่องเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้องตามความคิดตามแบบแผนเดิม เช่น พฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนไปตามแบบอย่างสังคมตะวันตกมากขึ้น ได้แก่ การเกิดภัตตาคารร้านอาหารมากขึ้น ประชาชนชอบรับประทานอาหารนอกบ้าน การขยายตัวของธุรกิจอาหารจานด่วน (Fast Food) มีมากขึ้น การทักทายโดยการจับมือ (Shake Hand) แทนการไหว้ การแต่งตัวที่ขัดต่อประเพณีไทย เป็นต้น

2.2 ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ผลการท่องเที่ยวมีผลต่อศิลปวัฒนธรรม ทำให้ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือบางอย่างก็สูญหายไปกลายเป็นลักษณะศิลปกรรมแบบโรงงานขาดความเป็นประเพณีเดิมและคุณค่าของงานศิลปะดั้งเดิมลดน้อยลง ดังนั้นคุณภาพสินค้าจึงขาดหายไปด้วย ทำให้อาชีพบางอาชีพที่เกี่ยวกับศิลปกรรม สถาปัตยกรรมลดน้อยลงหรือสูญหายไป เช่น อาชีพตีทอง อาชีพช่างแกะสลักไม้หรือหิน งานฝีมือ (Handicraft)

2.3 เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เทศกาล ประเพณี การท่องเที่ยวเป็นสาเหตุใหญ่ในการเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมวัฒนธรรม เช่น แบบแผนวิถีชีวิตพื้นเมืองเปลี่ยนแปลงไป ระบบค่านิยมของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไปเป็นแบบการตามอย่าง หรือลอกเลียนแบบนักท่องเที่ยว หรือเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยว มีการบิดเบือนเปลี่ยนรูปแบบ ได้แก่การจัดเทศกาลประเพณีการเล่นเทศกาลของท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากเดิม ได้แก่ การจัดเทศกาลประเพณีโดยเน้นหนักความสวยงามมากกว่าเนื้อหาสาระของประเพณีเดิม หรือเป็นการจัดแสดงมากกว่าพิธีกรรมที่สืบทอดกันมา ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การละเล่นหลายอย่างของไทยถูกบิดเบือนหรือเปลี่ยนอัตลักษณ์เดิม เพื่อการค้าการพาณิชย์มากขึ้น เช่น เทศกาลกินเจที่จังหวัดภูเก็ต เทศกาลประเพณีบุญบั้งไฟ จังหวัดยโสธร หมอลำซึ่งเป็นการละเล่นของชาวอีสาน เปลี่ยนรูปเป็นหมอลำซึ่ง เป็นต้น (พงศธร เกษสำลี, 2530, 11-13)

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พิจารณาจากสภาพทรัพยากรที่มีความเหมาะสม มีลักษณะเฉพาะและคงลักษณะพื้นถิ่น โดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมของพื้นที่และความดึงดูดใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ความสำคัญที่แตกต่างกันในแต่ละปัจจัย เช่น สภาพธรรมชาติ ความสำคัญของระบบนิเวศ ความเด่นด้านกายภาพ ความสวยงามของธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ มีความสำคัญมากต่อการศึกษาเรียนรู้และการอนุรักษ์ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ มีความดึงดูดใจ และมีโอกาสจัดกิจกรรมเชิงนิเวศได้มาก อีกทั้งมีองค์ประกอบที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ดี จะมีศักยภาพสูงในการนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ก่อน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย: 2542)

ความหมายของคำว่า “ศักยภาพ”

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 1095) ได้ให้ความหมายของศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝงอำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ ประจักษ์ได้

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2529: 40-42) ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ศักยภาพ” หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง การจัดการ หรือการเข้าไปทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น ฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีศักยภาพหรือความสำคัญของตัวเองแตกต่างกันออกไป การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ว่าสมควรปรับปรุงหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดก่อนในลำดับแรก โดยได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิตโดยรอบ เป็นต้น

2. สภาพการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางลักษณะการเดินทางใช้วิธีใดระยะทางจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน ระบบนิเวศและสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง

5. ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดทางพื้นที่ ข้อจำกัดทางการบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นผู้รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งเที่ยวแต่ละแห่ง

จุฑามาศ ไชยสร (2536: 32-33) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญ ที่นำมาเป็นตัวบ่งชี้ ศักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว 4 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยหัวใจหลักของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาความสำคัญของสถานที่ตั้ง และ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต่อความต้องการ นักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการ ทางด้านความสงบ ความสนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์และความจริง ซึ่งปัจจัยหัวใจหลัก แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

1.1 ปัจจัยใจด้านธรรมชาติ (Natural assets) ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ น้ำตก เป็นต้น

1.2 ปัจจัยใจทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา (Historical and Religious assets) ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัด อนุสาวรีย์ เป็นต้น

1.3 ปัจจัยใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Contemporary) ได้แก่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี การดำเนินชีวิต เป็นต้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความปลอดภัยธรรมชาติและการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในด้าน ที่พักและอาหารแก่นักท่องเที่ยว การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบันเทิง และร้านค้าของที่ระลึก

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พิจารณาโครงข่ายการคมนาคม ทั้ง ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่สะดวก บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า การกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม

ลองแมน (Longman. 1987: 805) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง พลัง ความสามารถ ของบุคคลที่ซ่อนเร้นอยู่ในตน หากมีการกระตุ้นจากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม จะสามารถแสดงพลังหรือความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ได้ หรือยับยั้งพลังที่มีอยู่มิให้บังเกิดขึ้น

วิตทอเรีย นิวเฟลด์ท์ (Neufeldt. 1990: 460) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง พลัง หรืออำนาจที่มีอยู่ในบุคคลซึ่งสามารถดึงออกมาใช้ หรือแสดงออกมาได้หากได้รับการกระตุ้นจาก สิ่งภายนอก

จากที่กล่าวมาแล้วผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถ หรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ในด้านต่าง ๆ ที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว นั้น โดยมีองค์ประกอบของคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ที่สามารถสนองตอบตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละรูปแบบได้อย่างเหมาะสม

เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

เกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้ทำการศึกษาเพื่อให้สอดคล้อง กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศมีการจัดการที่ยั่งยืน ตลอดจนมุ่งเน้นให้การส่งเสริมด้านการศึกษาร่วมทั้งจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนั้นจึงได้กำหนดเกณฑ์เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเบื้องต้นไว้ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540: 3-12, 3-14) คือ

1. ศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพทรัพยากรที่เหมาะสมมีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น และความดึงดูดใจ ว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ความสำคัญที่ต่างกันในแต่ละปัจจัยดังนี้

1.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพธรรมชาติดั้งเดิม หรือเป็นแหล่งที่สภาพธรรมชาติถูกตัดแปลง ตกแต่งบางส่วน แต่ยังคงสภาพเดิมไว้เป็นหลัก หรือเป็นแหล่งธรรมชาติที่สร้างขึ้นโดยการผสมผสาน จำลองหรือตกแต่งใหม่ โดยไม่มีลักษณะเป็นระบบนิเวศที่เหมาะสมกับสภาพ พื้นที่ที่มีค่าต่อความเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยลงตามลำดับ

1.2 องค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ พิจารณาความสำคัญ ของระบบนิเวศความสมบูรณ์ ความหมายหลายความสัมพันธ์ที่เป็นระบบในพื้นที่ ความโดดเด่นด้านศักยภาพ คือ มีความโดดเด่น มาก หรือมี ความโดดเด่นลดลงตามลำดับ มีองค์ประกอบด้าน ธรรมชาติประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่ผสมผสาน หรือเพิ่มความดึงดูดใจ มากน้อยเพียงไร

2. ศักยภาพของการจัดการ พิจารณาจากสภาพการจัดการในปัจจุบันว่าอยู่ในรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากน้อยเพียงใด การพิจารณาการจัดการนี้ จะบ่งชี้ถึงโอกาสในการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้นได้ ศักยภาพการจัดการประกอบด้วย

2.1 มีการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมพิจารณาจากรูปแบบการจัดสื่อความหมายกิจกรรมด้านการศึกษามีลักษณะของการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การจัดการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวพิจารณาจากการ มีการรักษา และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยมีมาตรการควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อม อย่างมีประสิทธิภาพ เพียงใด มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินและ มีมาตรการควบคุมจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว และบริการอย่างมีประสิทธิภาพมาก น้อยเพียงใด

2.3 องค์กรในการจัดการที่ให้ความสำคัญของการร่วมมือพิจารณาจากรูปแบบ องค์กรในการจัดการเน้นความเป็นองค์กรประชาชนรัฐและเอกชน และระดับของการมีส่วนร่วม ว่าชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการท่องเที่ยว มากน้อยเพียงใด

จารุณี กลิ่นดีปาลี (2541: 32-33) สรุปการพิจารณาศักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยวจะต้อง ประกอบด้วย หลักเกณฑ์พิจารณาที่ครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความ ยากง่ายในการเข้าถึง เช่นสภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวใน พื้นที่ เป็นต้น

2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ใน การเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ให้เกิด ขีดความสามารถในการรองรับ (Over carrying capacity) การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยว ใน พื้นที่

3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการคือการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบ ใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา (2550) ได้จัดทำคู่มือ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับ ความเร่งด่วนในการ พัฒนา โดยใช้หลักเกณฑ์สำคัญ 2 เกณฑ์ คือ

1. หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความสำคัญ ใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปโดยพิจารณาถึง การเป็นที่รู้จักของชุมชน/ท้องถิ่น/จังหวัด/ภูมิภาค/จังหวัด/ประเทศ

1.2 เอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึง ความเป็นเอกลักษณ์ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าทางโบราณคดี คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ

1.3 สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น/จังหวัด/ประเทศ โดยพิจารณาถึงการสร้างเสริมรายได้ให้กับ ชุมชน/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ

1.4 สร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ/ความผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นและความเข้มแข็งในการดำรงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละประเภทแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

1.5 สร้างความเจริญให้กับชุมชน ด้านสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ โดยพิจารณาถึงการมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ

1.6 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาถึง ความเป็นธรรมชาติ/การรักษา/การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ

1.7 การอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างทางโบราณคดี/ประวัติศาสตร์โดยพิจารณาถึง การดูแลรักษา ทำนุบำรุง การบูรณะเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

1.8 อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพิจารณาถึง วัฒนธรรมของชุมชน เช่น การแต่งกาย ภาษา การเล่นการแสดง และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ให้ได้รับการดูแลรักษา

1.9 คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ โดยพิจารณาถึง การเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์/สิ่งแวดล้อม/ศิลปวัฒนธรรม/วิทยาศาสตร์

1.10 เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการแก่ชุมชน โดยพิจารณาถึงระดับการให้บริการจากท้องถิ่น ขึ้นไปจนถึงระดับประเทศ ถึงนานาชาติ

2. หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจัดอันดับความเสื่อมโทรม

2.1 ด้านกายภาพ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการดังนี้

2.1.1 เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก โดยพิจารณาถึง ความชำรุด/เหมาะสมทุกฤดูกาล

2.1.2 เส้นทางที่เข้าชมภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึง ความชำรุด/ความเพียงพอของเส้นทาง ที่เข้าชมภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.1.3 ป้ายสื่อความหมาย โดยพิจารณาถึง ความเพียงพอ/ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว

2.2 ด้านสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ

2.2.1 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

2.2.2 ห้องน้ำ/ห้องสุขา

2.2.3 ที่จอดรถ

2.2.4 ร้านอาหาร – ร้านขายของที่ระลึก

2.2.5 ที่พัก

2.2.6 ระบบไฟฟ้า

2.2.7 ระบบน้ำประปา

2.2.8 โทรคมนาคม

2.3 คุณค่าของแหล่ง/ทรัพยากรการท่องเที่ยว

2.3.1 ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

2.3.2 ความสุนทรีย์และความสวยงามของธรรมชาติ

2.3.3 สิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน

2.3.4 คุณค่าทางประวัติศาสตร์

2.3.5 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.6 คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้

2.4 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ – สังคม

2.4.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพของชุมชน โดยพิจารณาถึงคนส่วนใหญ่ เปลี่ยนอาชีพหลักไปสู่อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.4.2 ผลกระทบต่อรายได้ชุมชน โดยพิจารณาถึงความไม่แน่นอนของรายได้ของชุมชน/รายได้ลดลง

2.4.3 การก่อให้เกิดปัญหาสังคม โดยพิจารณาถึงปัญหาอาชญากรรม/ค่าครองชีพ/เพศพาณิชย์

2.4.4 ความขัดแย้งของชุมชนในสังคม โดยพิจารณาถึง การแก่งแย่ง/การทะเลาะวิวาท

2.4.5 การทำลายจิตสำนึกชุมชน โดยพิจารณาถึง ความเห็นแก่ตัว/การขาดความร่วมมือของชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงได้รับความนิยม และแพร่หลายค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในระยะ 5-6 ปีมานี้ ในการประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า หมายถึง “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง” การท่องเที่ยวนี้มีความหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนยาว

ลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับ

ธรรมชาติและวัฒนธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว

6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีหลักการดังนี้ (อุยวดี พูลพิพัฒน์, 2545)

1. การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Overconsumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ (Maintaining Diversity) สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting Local Economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว

7. การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

8. เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุก ๆ ระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9. ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

10. การวิจัยและติดตามผล (Undertaking Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ (อุยวดี พูลพิพัฒนผล, 2545)

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์ันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึงการเน้นคุณภาพของสามส่วนหลักคือคุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึงความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร

จะเห็นว่า แนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป ดังนั้นขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมด ต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรม การบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด มีแต่การจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้

หลักการพื้นฐานของความยั่งยืน จะต้องได้รับการปฏิบัติ โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่จำเพาะแต่การท่องเที่ยวเฉพาะอย่าง การท่องเที่ยวขนาดเล็ก การท่องเที่ยวราคาแพง หรือการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดบนเท่านั้น หากยังรวมถึงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ ควรมีการพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. การดำเนินการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ของตนเอง โดยพิจารณาจาก ที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อม และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. ดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษา และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในสื่อต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบแก่เยาวชน ประชาชน หรือผู้นำท้องถิ่น

3. ส่งเสริมให้ธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นชมรมหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกำหนดทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและเพื่อความเข้มแข็งมีอำนาจต่อรองทางการตลาด อันจะทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ในเชิงธุรกิจ โดยให้องค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาแนะนำการจัดการ

4. ในการดำเนินการใด ๆ ควรคำนึงถึงทรัพยากรท้องถิ่นเป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลากร วัตถุดิบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเอกลักษณ์ทางท้องถิ่นนั้น ๆ

ไพรัชน์ เตชะรินทร์ (2527: 6-7) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึงกระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชน ทั้งในรูปแบบของบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่อง

หนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน ที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องต่อไปนี้ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบาย การพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจน ความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหา และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและ ของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่ วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตามและประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ ทำไว้ทั้งโดยภาคเอกชน และภาครัฐให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ต่อการท่องเที่ยว มีดังนี้

1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงการมีส่วนร่วม ขององค์กรท้องถิ่น เอกชน และประชาชนทั่วไปในการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด
2. สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน รูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุม ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจ และ ดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีด ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน มากขึ้น
4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5. แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย และระบบงบประมาณของภาครัฐ ให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสนในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6. สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรู้ ทักษะ การมีจิตสำนึก ในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

7. สนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ในด้านการจัดการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระและสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง โดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

8. สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคม ให้มีโอกาสนในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนและองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีบทบาทและส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาค คอยติดตามตรวจสอบ รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้ว ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการการท่องเที่ยวใด ๆ ก็ตาม หากหวังจะให้เกิดความยั่งยืน คือทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นคงอยู่ได้โดยผู้ที่เกี่ยวข้องยังคงได้รับผลประโยชน์ไปจนรุ่นลูกหลาน การจัดการจะเป็นเรื่องสำคัญมาก ไม่ว่าผู้ประกอบการนั้นจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ หรือให้ภาคเอกชนดำเนินการ จะต้องมีการระเบียบและมีการปฏิบัติ และติดตาม ควบคุมให้ปฏิบัติอย่างจริงจังโดยภาครัฐ มีการตรวจสอบความต้องการ ให้เห็นความต้องการจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดเป็นกรอบเป็นระเบียบ ภาครัฐต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ โดยผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ก็ต้องมีจิตสำนึกที่จะดูแลทรัพยากรที่มาอาศัยทำธุรกิจ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องการศึกษาศึกษภาพทางการท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนด เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป การศึกษาดังกล่าวใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบของการศึกษา ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ในการศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศึกษภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืน สำหรับชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนประชากรจากหลายกลุ่ม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มคนในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตผลผลิตที่ทำจากตาลโตนด ได้แก่
  - 1.1 เลี้ยวตาล และน้ำตาลสด

- 1.2 สวนตาล
- 1.3 ยี่โหนด และขนมตาล
- 1.4 ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดตาล และจักสานใบตาล
2. กลุ่มผู้วางแผนงาน และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่
  - 2.1 องค์การบริหารส่วนตำบล
  - 2.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
  - 2.3 การศึกษานอกโรงเรียนตำบลถ้ำรงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาดังนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ แบบใช้ชุดคำถามในการสัมภาษณ์ พร้อมการบันทึกเสียง และการถ่ายภาพทั้งภาพนิ่งดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์ สำหรับ กลุ่มคนในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตผลผลิตที่ทำจากตาลโหนด และ กลุ่มผู้วางแผนงาน และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนี้

กลุ่มคนในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตผลผลิตที่ทำจากตาลโหนด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กลุ่มผู้วางแผนงาน และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของหน่วยงาน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้วิธีการสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** ได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนในพื้นที่ศึกษาที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตของการศึกษา ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี(สัมภาษณ์ทั้งชุมชนเจ้าของแหล่ง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่)

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับศักยภาพและความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยว ของชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2. **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความ จุลสาร เอกสาร เผยแพร่ วรรณกรรม รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการศึกษา ซึ่งได้รับจากแหล่งดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูลของข้าราชการ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2.2 แหล่งข้อมูลของสถาบันการศึกษา ได้แก่ รายงานการวิจัย ตำราจากห้องสมุด การค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว หลักการวิเคราะห์ SWOT การจัดทำกลยุทธ์ทางการตลาด รวมถึงบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานระดับจังหวัด

การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอด้วยการพรรณนา และเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลทั่วไป

ตำบลถ้ำรงค์มีชื่อมาจาก ประวัตินี้เล่าต่อกันมาว่า มีเจ้าเมืองไม่ปรากฏนามองค์หนึ่งได้เสด็จประพาสป่าและแม่น้ำบริเวณนี้ พระองค์ทรงประทับใจมาก ในขณะที่พระองค์ประพาสชมวิทิวทัศน์ในช่วงเวลากลางวันนั้น ได้มีหญิงสาวชาวบ้านคนหนึ่งเห็นพระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยและพระวรกายชุ่มโชกไปด้วยพระเสโท จึงได้ประทานน้ำให้ดื่มแก้กระหาย แต่ในขณะใส่น้ำนั้นนอกจากจะมีน้ำแล้วยังมีใบหญ้าประเภทหนึ่ง เรียกว่า หญ้าคาใส่ไปด้วย เจ้าเมืองเห็นเช่นนั้นพระองค์ทรงกริ้วมาก จึงได้เรียกหญิงสาวผู้นั้นเข้าเฝ้าฯ และได้ไต่ถามสาเหตุที่นางใส่หญ้าคาผสมน้ำให้เสวย ได้รับคำตอบว่า เห็นพระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยและกระหายน้ำ จึงได้ใส่หญ้าคาไว้เพื่อกันไม่ให้พระองค์ทรงรีบเสวยน้ำนั้นเพราะจะทำให้ พระองค์เกิดอาการจุกเสียดและอาจทรงประชวรได้ เจ้าเมืองได้รับฟังเช่นนั้นทรงปลื้มพระทัยและรู้สึกชอบใจในความห่วงใยของหญิงชาวบ้าน จึงได้มอบแหวนซึ่งแต่ก่อนเรียกว่า “ธรรมรงค์” ให้แก่สาวผู้นั้น ต่อมาชาวบ้านเลขนานนามให้บริเวณนี้เรียกว่า “บ้านธรรมรงค์” ซึ่งต่อมาเพี้ยนเป็น “บ้านถ้ำรงค์” จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลถ้ำรงค์เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่านตลอดแนวทางด้านตะวันตกของตำบล เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างตำบลถ้ำรงค์กับตำบลตำหรุ ซึ่งไหลผ่านหมู่ 1 บ้านท่ามะเฟือง และหมู่ 2 บ้านม่วงงาม นอกจากนี้ยังมีห้วยถ้ำรงค์ ห้วยมะเฟือง ห้วยบ่อใหญ่ อ่างเก็บน้ำห้วยอ่างหิน มีคลองชลประทานและมีถนนเพชรเกษมตัดผ่านตำบล มีภูเขาทั้งหมด 5 ลูก คือ เขาถ้ำรงค์ เขาน้อย เขาบ่อนไก่ เขาพรหมชะแฉ่ง และเขากระปุก ซึ่งสภาพพื้นที่โดยทั่วไปแล้วเหมาะที่จะทำเกษตรกรรม

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย เหมาะแก่การเพาะปลูก เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ เป็นต้น มีถนนเพชรเกษมตัดผ่านตำบล ถนนสายบ้านลาด-พุกาม และถนนเรียบคลองชลประทาน ทำให้การคมนาคมสะดวกในการสัญจร ภายในตำบลและกับตำบลใกล้เคียงรวมถึงการขนส่งสินค้าพืชผลออกสู่ตลาด

อาณาเขตตำบล

เนื้อที่องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 6,438 ไร่ (10.3 ตารางกิโลเมตร)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.ท่าเสา อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ท่ายาง อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.ไร่มะขาม อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.ตำหรุ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี และ ต.ยางหย่อง อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

จำนวนประชากรในตำบล

ตำบลถ้ำรงค์แบ่งออกเป็น 6 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมดประมาณ 3,392 คน แยกเป็นชาย 1,623 คน หญิง 1,769 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 884 ครัวเรือน โดยแยกตามพื้นที่หมู่บ้านได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในตำบลถ้ำรงค์ (ข้อมูล ณ เมษายน 2551)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวมประชากร
1	บ้านท่ามะเฟือง	145	262	281	543
2	บ้านม่วงงาม	176	317	359	676
3	บ้านถ้ำรงค์	85	135	169	304
4	บ้านไร่สะท้อน	143	231	252	483
5	บ้านดอนตะโก	195	401	423	824
6	บ้านหนองช้างตาย	140	277	285	562
รวม		884	1,623	1,769	3,392

คนส่วนใหญ่ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด เป็นคนไทย จะมีคนไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) บ้างในบริเวณหมู่ 2 บ้านม่วงงาม และภาษาถิ่นเฉพาะของตำบลถ้ำรงค์นี้คือ ภาษาถิ่นเพชรบุรี สำเนียงบ้านลาด ซึ่งมีลักษณะเป็นภาษาพูดที่ผิดแปลกไปจากภาษากลาง

ศาสนา

ประชากรตำบลถ้ำรงค์ นับถือศาสนาพุทธ มีวัด จำนวน 4 วัด และที่พักสงฆ์ ภายในตำบลจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วัดขลุบ วัดม่วงงาม วัดถ้ำรงค์ วัดเขาพรหมชะแฉ่ง สำนักสงฆ์เขาน้อย

การประกอบอาชีพของตำบล

ประชากรในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ค้าขาย ทำไร่ ทำสวน รับจ้าง งานประดิษฐ์ และรับราชการ เรียงตามลำดับ ดังนั้นประชากรตำบลถ้ำรงค์ส่วนใหญ่จึงดำเนินวิถีชีวิตที่เรียบง่าย รักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ได้มาก ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเก่าแก่ที่ดั้งเดิมไว้ และสืบทอดกันมาจวบจนปัจจุบัน

ทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปในตำบลถ้ำรงค์

1. ทรัพยากรน้ำ เนื่องจากตำบลถ้ำรงค์เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านแหล่งทรัพยากรน้ำ ทำให้ทราบว่าแหล่งน้ำหลายแห่งในพื้นที่ดังต่อไปนี้ แม่น้ำเพชรบุรี คลองชลประทาน ลำห้วย คลองขยอ คลองสามง่าม

2. ทรัพยากรภูเขา ตำบลถ้ำรงค์นี้มีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นภูเขาทั้งสิ้น 5 ลูก โดยส่วนใหญ่เป็นภูเขานาขนาดเล็ก กระจายตามหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้ เขาถ้ำรงค์ เขาบ่อนไก่ เขาน้อย เขากระปุก เขาพรหมชะเง้า

3. ทรัพยากรดิน ภายในตำบลถ้ำรงค์ มีสภาพพื้นดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก มีลักษณะเป็นดินร่วน และยังมีดินจากบริเวณเชิงเขาที่ชาวบ้านนิยมนำมาใช้เพาะปลูก เพราะเชื่อว่าเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถแบ่งโดยใช้สมรรถนะที่แบ่งแยกออกตามลักษณะและคุณสมบัติเป็นดินชุดต่าง ๆ ดังนี้ ดินชุดท่าม่วง ดินชุดสรรพยา ดินชุดเพชรบุรี ดินชุดกำแพงแสน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการใช้พื้นที่ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

การใช้พื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ทั้งหมด	5811	100
พื้นที่นา	3,461.04	59.56
พื้นที่ไร่	966.37	16.63
พื้นที่ในการอยู่อาศัย	578.78	9.96
พื้นที่สาธารณะ	11.68	2.01
อื่น ๆ (พื้นที่ว่างเปล่า)	793.21	11.48

อาชีพ

อาชีพหลักของคนในชุมชนตำบลถ้ำรงค์คือการทำเกษตรกรรม โดยแบ่งเป็นการทำนา ทำสวนผลไม้ ปลูกพืชผักและการทำตาล ทั้งการเกี่ยวตาล เฆะตาล เพราะในหมู่บ้านถ้ำรงค์จะมีต้น

ตาลเป็นทรัพยากรหลัก ชาวบ้านจะทำตาลกันช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวโดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะทำตาลที่มีอยู่ในพื้นที่ของตนเอง นอกจากการทำตาลยังมีการทำสวนผลไม้ พบว่าทุกหมู่บ้านในตำบลถ้ำรงค์มีการทำสวนผลไม้ เช่น ชมพู่ ละคร มะม่วง กล้าย มะละกอ มะนาว โดยเฉพาะผลผลิตของชมพู่สามารถทำชื่อเสียงให้กับจังหวัดเพชรบุรีเพราะนักท่องเที่ยวนิยมแวะซื้อชมพู่จากเพชรบุรี โดยเฉพาะชมพู่เพชร การทำเกษตรกรรมของชาวบ้านยังเป็นการทำการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ คือ อาศัยน้ำจากธรรมชาติ คลองชลประทาน แม่น้ำเพชรบุรีและห้วยต่าง ๆ ซึ่งไหลผ่านทุกหมู่บ้านทำให้ไม่ค่อยพบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ยกเว้นบางหมู่บ้านที่ตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายก็จะมี การขุดน้ำบาดาลใช้ในการทำการเกษตร ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำเกษตรของชาวบ้าน คือ สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรเพราะพื้นที่มีสภาพเป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำอุดมสมบูรณ์ สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์

อาชีพรองของคนในชุมชนตำบลถ้ำรงค์นอกเหนือจากการทำการเกษตร คือ การรับจ้าง ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ รับราชการ และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งพบว่ามีเพียงไม่กี่รายที่ทำอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำการเกษตรกรรม การรับจ้างหรือการค้าขาย ส่วนใหญ่จะนำผลผลิตการเกษตรจากชุมชนเป็นวัตถุดิบที่สำคัญ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นระบบเศรษฐกิจในชุมชนทั้งการรับจ้าง ค้าขาย และการเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นการตอบสนองสินค้าการเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การรับจ้างปลูกผัก ผลิตสารกำจัดศัตรูพืช และรับจ้างอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการทำการเกษตรกรรม ส่วนการค้าขายจะนำผลผลิตจากเกษตรกรในชุมชนเป็นสินค้าหลัก ตลาดที่สำคัญของชุมชน คือ ตลาดสหกรณ์ การเกษตรบ้านลาด ซึ่งสินค้าที่นำมาจำหน่ายจะเป็นผลผลิตทางการเกษตร ในการเลี้ยงสัตว์ของชุมชนจะมีการเลี้ยงไก่ทั้งไก่พันธุ์ไข่และไก่พันธุ์เนื้อ นกกระทา สุกร ปลานิล ปลาช่อน ปลาดุก ปลา กัด โดยการทำการเลี้ยงสัตว์ของชาวบ้านบางรายจะทำควบคู่ไปกับการทำอาชีพอื่น ๆ เช่น การทำการเกษตรหรือบางรายจะยึดการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลักของครอบครัว จากการสำรวจพบว่ามีเพียงน้อยรายเท่านั้น

ประเพณีและการละเล่น

วิถีชีวิตที่เป็นเกษตรกรรมของชาวตำบลถ้ำรงค์เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายรักษาความเป็นดั้งเดิมไว้ได้มากและสามารถรักษาประเพณีเก่าแก่ที่ดั้งเดิมไว้ได้แม้ว่าจะมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เข้ามามาก แต่ก็ยังไม่ทำให้วิถีชีวิตของชาวตำบลถ้ำรงค์นั้นเปลี่ยนไปมากนัก ในรอบปีหนึ่ง ๆ จะมีประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ศาสนา ความเชื่อ มากมาย ชาวบ้านก็ยังร่วมกันสืบทอดไว้ให้ลูกหลาน คนรุ่นหลังได้เห็น และรู้จักกันอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ประเพณีการเล่นผีคู่ ผีกระดังง์ จะมีการแสดงออกมาในรูปการละเล่นพื้นบ้าน คือ จะมีพิธีอันเชิญผีที่เป็นบรรพบุรุษมายังกระดังง์หรือส้ม จากนั้นผู้ที่เป็นทายาทก็จะมาเพื่อนรำหรือเดินไปตามจังหวะกลองยาว เมื่อผู้ใดวิ่งไปจับกระดังง์มากัดแหว่งอย่างแรงและไล่ตีผู้อื่นก็แสดงว่าผีกระดังง์เข้าแล้วจึงต้องเอากระดังง์ไปซ่อน เขาก็จะเพื่อนรำ เดินไปตามจังหวะกลองยาวอย่างไม่รู้ตัว หากเขาเห็นกระดังง์เมื่อไร ก็จะเดินอย่างสุดแรงจะต้องช่วยกันยึดแล้วนำกระดังง์มาให้ผู้นั้นจับผีก็จะไปอยู่ที่กระดังง์ รอผู้เล่นคนต่อไป วิธีการเล่นผีคู่ก็คล้าย ๆ กัน ซึ่งประเพณีการเล่นผีคู่ผีกระดังง์เป็นความเชื่อของชาวดำบลตำรังค์ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว

ประเพณีรับท้องข้าว เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก เป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล แต่จะเริ่มมาตั้งแต่สมัยใดนั้น ยังคงหาคำตอบไม่ได้ชัดเจน ในทุก ๆ ปี ชาวดำบลตำรังค์ที่ประกอบอาชีพทำนา ปลูกข้าว ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน จะมีการทำพิธีรับท้องข้าว ตอนที่ข้าวออกรวง โดยจะทำในวันศุกร์ข้างขึ้นของเดือนสิบสองของทุกปี และจะทำเฉพาะนาปีเท่านั้น ประเพณีรับท้องข้าวนี้ จะไม่ทำในวันพระ เพราะเป็นวันทำบุญของชาวบ้าน ชาวนาส่วนใหญ่จะมีความเชื่อว่า ตอนที่ข้าวออกรวง คือตอนที่พระแม่โพสพตั้งท้อง ฉะนั้นจึงต้องมีการฝากท้องรับท้องข้าว เพื่อให้ข้าวออกรวงสม่ำเสมอ เวลาจะทำพิธีต้องมีเครื่องเช่น ประกอบด้วยของมีค่า เช่น สร้อยทอง กำไลทอง แหวน นอกจากนี้ก็มี แป้งหอม น้ำมันหอม ดอกไม้ รูปเทียนกล้วย ส้ม เผือก มัน ขนมหั่วขนมงา หมากพลู การนำเครื่องเช่น เช่น สร้อย แหวน แป้งหอม น้ำมันหอม ไปเช่นไหว้ เปรียบเสมือนเป็นการแต่งตัวให้พระแม่โพสพที่กำลังตั้งท้องนั่นเอง หลังจากเตรียมเครื่องเช่นแล้ว นำไม้ไผ่ลำเล็ก 1 ลำ กาบกล้วยยาว 1 สอก จากนั้นผ่าไม้ไผ่เป็น 2 ซีก ไม่ให้ขาดจากกัน มีลักษณะเหมือนง่าม นำกาบกล้วยมาเสียบที่ไม้ไผ่ โดยเสียบในแนวนอน จากนั้นนำเครื่องเช่นไปวางบนกาบกล้วย แล้วนำไม้ไผ่ไปปักที่ท้องนาของตน ใช้ด้ายขาวด้ายแดง รวบต้นข้าวกับไม้ไผ่ ผูกเข้าด้วยกันให้เป็นกอ จากนั้นผู้นำในการประกอบพิธีรับท้องข้าว ซึ่งส่วนมากจะเป็นเจ้าของที่นา จะเป็นคนจุดธูปเทียนบอกกล่าวแม่โพสพขอให้ข้าวออกรวงดี ที่ดินทำกินอุดมสมบูรณ์ไม่แห้งแล้ง จากนั้นจะบอกกล่าวอะไรก็ได้ตามความปรารถนาของตน เช่น ขอให้ อยู่เป็นสุข ร่างกายแข็งแรง เป็นต้น เมื่อทำพิธีเสร็จแล้ว ผู้ประกอบพิธีจะเก็บของมีค่ากลับบ้านไป ส่วนเครื่องเช่นอื่นจะเก็บกลับไปหรือวางไว้ที่เดิมก็ได้ ปัจจุบันประเพณีรับท้องข้าวยังมีได้หายไปจากสังคมเกษตรกรรม ทรายไศชาวดำบลตำรังค์ยังคงประกอบอาชีพทำนาอยู่ ประเพณีรับท้องข้าวก็จะยังคงได้รับการสืบทอดต่อไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน

ประเพณีแข่งวัวลาน ซึ่งก็เป็นอีกประเพณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เพราะในสมัยก่อนเทคโนโลยียังไม่เจริญเหมือนในปัจจุบัน เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวข้าวชาวนาจะใช้วัวในการนวดข้าวโดยนำวัวหลาย ๆ ตัวมาผูกเรียงต่อกันเป็นแถวหน้ากระดานแล้วให้วิ่งไปพร้อมกันเป็น

วงกลมรอบเสา เพื่อย่ำรวงข้าวที่วางกองไว้บนลานกลางแจ้งเพื่อเป็นการนวดข้าว แต่ในปัจจุบันมีเครื่องมือเข้ามาช่วยในการนวดข้าวจึงไม่ต้องใช้วัวลานในการนวดข้าว แต่ยังคงมีการสืบทอดการวิ่งวัวลานมาจนถึงปัจจุบันในรูปแบบของประเพณีแข่งวัวลานที่มีให้เห็นกันอยู่ในตำบลถ้ำรงค์

ประเพณีการไหว้ผีเขมร เป็นพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นเพื่อไหว้บรรพบุรุษและเช่นไหว้ผีบ้านผีเรือน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ บ้านที่ไหว้ผีเขมรจะมีความเชื่อว่าเมื่อไหว้แล้วจะอยู่เย็นเป็นสุข ทำมาหากินสะดวก ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมารบกวน การไหว้ผีเขมรมีจุดประสงค์คล้ายกับการไหว้ตรุษจีน คือ เป็นการไหว้บรรพบุรุษแสดงความกตัญญู มีการสันนิษฐานโดยผู้สืบทอดว่าบรรพบุรุษของตนมีเชื้อสายเขมรสืบทอดกันมานานนับเป็นเวลาหลายร้อยปี การสืบทอดจะสืบทอดไปเป็นรุ่น ๆ จากรุ่นลูกสู่รุ่นหลานสู่รุ่นเหลนเรื่อยไป พิธีไหว้ผีเขมรจะทำเป็นประจำทุกปี โดยจะทำวันพุธ ข้างขึ้นของเดือนสี่เท่านั้น ส่วนใหญ่จะไหว้หลังเทศกาลตรุษจีนผ่านไปแล้ว เครื่องเช่นไหว้ใช้อย่างละ 1 ชุด คือ ต้มวุ้นเส้น ผัดหมี ไก่ต้ม หมูสามชั้น ไข่เป็ดต้ม ข้าวสุก กลัวย่น้ำว่า ขนมห่มขาวต้มแดง ข้าวต้มมัด ข้าวเหนียวเหลือง หมากพลู เหล้าขาว รูปเทียน และเชื่อกันว่า หากปีใดผู้สืบทอดเชื้อสายไม่ไหว้ หรือลืมไหว้ คนในบ้านจะเกิดโรคภัยไข้เจ็บ ดังนั้นในปีถัดไปจะต้องเพิ่มเครื่องเช่นเป็น 2 ชุด หลังจากนั้น จะต้องไหว้ 2 ชุด ไปตลอดทุกปีเรียกว่าลูกปรับ แต่ถ้าทำเป็นประจำทุกปีเป็นปกติก็ใช้เครื่องเช่น 1 ชุดตามปกติ

คนในสังคมชนบทมักมีความเป็นอยู่กันอย่างเรียบง่าย เมื่อภาวะการเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรงเกิดขึ้นก็จะพึ่งตนเองก่อนโดยใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ด้วยการรักษาด้วยสมุนไพร เช่น เมื่อเป็นไข้หวัดก็จะนำฟ้าทะลายโจรมาต้มกินน้ำจะสามารถหายเองได้ หากเกิดการเจ็บป่วยที่รุนแรงจึงจะพึ่งแพทย์หรือ พยาบาลที่สถานพยาบาล นอกจากนี้การรักษาโรคด้วยความเชื่อยังเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนในสังคมชนบท เช่น หมอปิดเป่า การเข้าทรงเจ้า โดยเป็นความเชื่อส่วนบุคคล ซึ่งอาจจะหาข้อพิสูจน์หรือเหตุผลอ้างอิงจากวิทยาศาสตร์ไม่ได้ แต่สามารถเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของผู้ป่วยที่มารับการรักษาได้เป็นอย่างดี เพราะเชื่อว่าเมื่อเข้าไปรับการรักษาแล้วจะหายเป็นความเชื่อที่ปลูกฝังอยู่ในวัฒนธรรมของไทยมานานจนยากที่จะเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับประชาชนในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี การรักษาโรคด้วยความเชื่อในหมู่บ้านยังพอมืออยู่ยังเป็นที่นิยมของคนในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านในการเข้ารับการรักษา ซึ่งวิธีการรักษามีดังนี้

1. การรักษากระดูกหักหรือแตก โดยวิธีการนวดน้ำมันแล้วพันด้วยผ้ายืดพันแผล
2. การรักษาอาการปวดเมื่อย เคล็ด ขัด ยอก อาการบวมตามข้อ โดยโดยใช้สิ่งที่มีลักษณะคล้ายมีดหมอกดลงบริเวณที่มีอาการเจ็บปวดแล้วเป่าพ่นน้ำมันดี
3. การรักษาอาการชางในเด็ก โดยวิธีกวาดยา
4. การรักษาบาดแผลที่เกิดจากสุนัขกัด โดยการปิดเป่า
5. การรักษาตาแดง โดยการปิดเป่าด้วยคาถา

ในการรักษาโรคต่าง ๆ นั้น เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสิ่งที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก วิธีการดูแลรักษากระดูกหัก (แตก) ใช้น้ำมันซึ่งทำจากมะพร้าวานามาเคี้ยวใส่ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่นปลิงสด เครื่องยาต่าง ๆ ที่ผู้รักษาไม่สามารถบอกได้ และผ้ายืดพันแผล

การรักษาอาการปวดเมื่อย เคล็ด ขัด ยอก และอาการบวมตามข้อ ใช้น้ำ 1 แก้ว เทียน 1 เล่ม จุดเทียนให้น้ำตาเทียนหยดลงในแก้วพร้อมกับท้องคาถา และใช้สิ่งที่มีลักษณะคล้ายมีดหมอพันด้วยผ้าแพรสามสีกดลงบริเวณที่เจ็บปวดแล้วพ่นน้ำมันตรีศบบริเวณนั้น

การรักษาอาการชาง ใช้น้ำกวาดคอที่ไปซื้อตามร้านขายยาแผนโบราณมาผสมกับน้ำแล้วใช้น้ำวนเปลวเทียนจุ่มน้ำยากวาดที่คอหรือโคนลิ้นของเด็กสำหรับเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 4 ขวบ

การรักษาบาดแผลสุนัขกัด ผู้รักษาจะเคี้ยวหมาก พลู จากนั้นพ่นน้ำหมากลงบนบาดแผลพร้อมกับท้องคาถาไปด้วย

การรักษาอาการตาแดง ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ใด ๆ ผู้รักษาเพียงแค่ท้องคาถาเป่าไปที่ตาเท่านั้นก็เป็นอันเสร็จวิธีการรักษา

การรักษาโรคด้วยความเชื่อยังเป็นความเชื่อที่ยังอยู่คู่กับสังคมชนบทไทย โดยเฉพาะคนในตำบลถ้ำรงค์ หากแต่คนในชุมชนนี้มีได้เชื่ออย่างมากมายแต่เพียงอย่างเดียว แต่การรักษาโรคต่าง ๆ นั้นยังมีการรักษาควบคู่ไปกับการรักษาแพทย์แผนปัจจุบันด้วย

มวยใบตาล เป็นหนึ่งในศิลปะพื้นบ้านของชาวตำบลถ้ำรงค์ เป็นการนำวัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการละเล่น เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง และเป็นการเพิ่มทักษะและฝึกใช้สมาธิในการเล่น มวยใบตาลจะใช้ใบตาลมาประกอบการเล่น ที่มากที่สุดคือในอดีตคนในหมู่บ้านจะนิยมนำใบตาลมาล้อมคอกวัวคอกควายเพื่อกันคนไม่ให้เข้ามาขโมยควายของตน เหตุที่ใช้ใบตาลเพราะถ้ามีคนหรือสัตว์เดินมาเหยียบใบตาลหรือ โคนใบตาลที่ล้อมคอกอยู่ก็จะเกิดเสียงดัง เจ้าของวัวควายก็จะรู้ตัวว่ามีคนกำลังเข้ามาขโมยวัวควายของตน ต่อมาใบตาลก็ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเล่นมวยใบตาล สมัยก่อนเรียกว่า “เล่นหึ่ง” ซึ่งจะนิยมเล่นในช่วงสงกรานต์เท่านั้น คาดกันว่าประเพณีนี้เริ่มตั้งแต่เมื่อ 40 ปีก่อน แต่ข้อเท็จจริงแล้วเป็นอย่างไรมันก็มีอาจทราบได้ เพราะไม่มีผู้บันทึกหลักฐานไว้แต่อย่างใด สำหรับสถานที่ที่ใช้เล่นนั้นก็เหมือนเวทีมวยทั่วไป แต่มีข้อแตกต่างตรงที่พื้นของเวทีจะใช้ใบตาลตากแห้งมาปูไว้จนเต็มเวลาเดินจะมีเสียงดังกอบกอบ ๆ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่น

อุปกรณ์ที่นักมวยใช้ในการขึ้นชกแต่ละครั้งก็จะมี นวม(ถ้าในสมัยก่อนเค้าใช้ผ้าขนหนูพันมือกัน) กระพรวน และผ้าสำหรับปิดตาเพื่อจะได้มองคู่ต่อสู้ไม่เห็น

กติกาและวิธีการเล่น

สำหรับวิธีการเล่นนั้น ก่อนอื่นก็นำใบตาลตากแห้งมาเลือก เอาเฉพาะใบแล้วปาดก้านออก เอามาผูกกันเรียกว่า “ทำดပ်” ให้มีความยาวประมาณ 2 เมตรต่อ 1 ดပ် จากนั้นก็นำอันที่ทำดပ်แล้วมาเรียงกันจนเต็มเวทิมวย ฝ่ายจัดการเรื่องการจัดการนัดนักมวยจะประกาศหาผู้ที่ต้องการจะเข้าแข่งขันซึ่งผู้ที่ต้องการจะลงแข่งจะเป็นใครก็ได้แต่ต้องเป็นผู้ชายเท่านั้นเพราะการแข่งขันมวยใบตาลยังไม่มีการแข่งขันประเภทหญิง จากนั้นจะมีการชั่งน้ำหนักตัวและวัดส่วนสูงเพื่อเทียบรุ่น สำหรับการเทียบรุ่นมวายนั้นทางฝ่ายจัดการจะเทียบตามอายุ น้ำหนักและส่วนสูงของผู้เข้าแข่งขันเพื่อไม่ให้มีการได้เปรียบหรือเสียเปรียบกัน ก่อนการขึ้นชกทางฝ่ายจัดการจะคัดเลือกกรรมการโดยกรรมการที่จะทำหน้าที่บนเวทีและกรรมการที่ตัดสินผลแพ้ชนะอาจเป็นผู้ที่เคยชกมวยมาก่อน เป็นผู้รู้กติกากการชกมวยใบตาลอย่างดี หรือเป็นผู้อาวุโสที่ชาวบ้านในตำบลให้ความเคารพ อาจจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางราชการในตำบลของตน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตามกรรมการที่ทำหน้าที่ตัดสินนั้นไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเสมอไป

ก่อนที่จะทำการชกกรรมการจะนำกระพรวนมาคาดไว้ที่เอวของนักมวยทั้งสองฝ่ายและคาดที่เอวของตัวเองเพื่อจะได้ฟังเสียงตำแหน่งของคนที่อยู่บนเวทีแต่ละคนได้ เมื่อนักมวยทั้งสองฝ่ายขึ้นเวที กรรมการจะนำผ้าขาวมาปิดตาไว้ไม่ให้มองเห็นกันและกัน สำหรับกติกาในการชกนั้นจะใช้กติกาเดียวกับกติกาของมวยสากลสมัครเล่น ชกทั้งหมด 5 ยก ห้ามต่อยใต้เข็มขัด ห้ามตีเข้าห้ามใช้หัวโขก แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาต่อยแค่ 3 ยกเท่านั้น ยกละ 3 นาที เมื่อหมดเวลากรรมการทั้งหมดจะรวบรวมคะแนนตัดสินผู้แพ้ผู้ชนะ และมอบรางวัล รางวัลที่มอบให้ขึ้นอยู่กับผู้จัดการแข่งขันว่าจะให้อะไรแก่ผู้ชนะ

ปัจจุบันมวยใบตาลยังได้รับการสืบทอดไปยังคนรุ่นหลังต่อ ๆ มาจึงทำให้การละเล่นนี้ไม่หายไปจากสังคมของชาวถ้ำรงค์ ส่วนใหญ่แล้วการแข่งขันจะไม่เน้นในเรื่องของผลการแข่งขันแพ้ชนะแต่จะเน้นในเรื่องของความสมัครสมานสามัคคีและเพื่อความสนุกสนานมากกว่า การเล่นมวยใบตาลส่วนใหญ่จะเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์หรืองานประจำปีของวัดในท้องถิ่นนั้น ๆ และการเล่นในแต่ละครั้งจะได้รับความสนใจจากชาวบ้านในตำบลเป็นจำนวนมาก จึงทำให้การละเล่นชนิดนี้ได้รับการสืบทอดต่อไปเรื่อย ๆ ทรายเท่าที่ชาวบ้านยังเห็นคุณค่าของการละเล่นพื้นบ้านที่บรรพบุรุษของตนสรรสร้างขึ้นมา

แรลลี่ล้อไถนวด คือการละเล่นพื้นบ้านที่น่าสนใจอีกชนิดหนึ่งของตำบลถ้ำรงค์ เมื่อถึงงานสงกรานต์ประจำปีชาวบ้านทุกคนจะมาร่วมทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ฟังธรรม จากนั้นก็จะร่วมเล่นสงกรานต์กันอย่างสนุกสนาน งานสงกรานต์ประจำปีของตำบลนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใครก็ตรงที่งานสงกรานต์จะมีการละเล่นพื้นบ้านหลากหลายประเภทด้วยกัน และการละเล่นแต่ละ

ประเภทส่วนใหญ่จะได้รับความสนใจจากทั้งคนในตำบลเองและคนนอกที่แวะมาเที่ยวชมงาน แรลลี่ล้อโตนครเป็นการละเล่นประเภทหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อยไปกว่าการละเล่นผิกระดัง ผิสุ่ม และผิกะลา แรลลี่ล้อโตนครที่ใช้แข่งกันจะมีอยู่ 2 ประเภทคือ ล้อโตนครแบบที่ใช้ลากและล้อโตนครแบบที่ใช้ลุนหรือลุน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำ

ล้อโตนครแบบที่ใช้ลากมีอุปกรณ์ดังต่อไปนี้

1. ทางตาล (ชาวบ้านเรียกว่า ขาดาล) 1 ทางต่อ 1 คัน
2. ลูกตาลแก่ 2 ลูกต่อรถ 1 คันต้องเป็นลูกตาลแก่ที่อยู่บนต้น ถ้าใช้ลูกตาลแก่ที่หล่น

แล้วลูกล้อจะเนาหรือเสียเร็ว

3. ไม้ลวกใช้สำหรับทำเพล

ล้อโตนครแบบที่ใช้ลุนมีอุปกรณ์ดังต่อไปนี้

1. ไม้ไผ่ใช้สำหรับทำค้ำเอาไว้ลุน
2. ลูกตาลแก่แบบเดียวกับที่ใช้ทำล้อ โตนครแบบลาก 2 ลูก
3. ไม้รวกใช้สำหรับทำเพล

วิธีทำ

ขั้นแรกต้องหาอุปกรณ์ที่ต้องใช้ให้ครบเสียก่อนเมื่อหาได้แล้วนำลูกตาลมาตัดหัว-ท้ายให้ด้านทั้งสองเรียบอาจนำล้อตาลมาตกแต่งลายเพื่อความสวยงามได้ ขั้นต่อไปนำไม้รวกมาทำเพลเสียบไว้ที่ลูกตาลที่ลูกตาลแล้วนำมาเสียบเข้ากับทางตาล ลองเข็นดูว่าใช้ได้หรือยัง ถ้าใช้ได้แล้วก็เป็นอันเสร็จ รถล้อโตนครที่ทำเสร็จแล้วจะทิ้งไว้ได้นานประมาณ 3 วันเพราะลูกตาลและทางตาลจะเนาเร็ว การทำรถล้อโตนครนั้นถ้าเป็นผู้ที่ทำงานชำนาญจะใช้เวลาไม่เกิน 15 นาทีต่อรถ 1 คัน

กติกาและวิธีการเล่น

กติกาการแข่งขันแรลลี่ล้อโตนครจะขึ้นอยู่กับฝ่ายจัดงานว่าจะกำหนดกติกาให้เป็นแบบใด แต่ส่วนใหญ่แล้วกติกาที่กำหนดขึ้นในแต่ละปีมักไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เล่นแรลลี่ล้อโตนครส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้ชายอายุประมาณ 8-12 ปี การแข่งขันล้อโตนครมักใช้เด็กที่มีน้ำหนักเบาเพื่อว่าเวลาขึ้นไปนั่งให้เพื่อนอีกคนหนึ่งลากจะได้ไม่หนักเกินไป ถ้าคนที่ขึ้นไปนั่งมีน้ำหนักมากเกินไปรถจะพังและลากไม่ไปด้วย ก่อนทำฝ่ายที่จัดการแข่งขันจะนำเชือกหรือปูนขาวมาโรยบนสนามหญ้าเพื่อทำเป็นลู่วิ่ง เหตุที่ต้องใช้สนามหญ้าเพื่อกันมิให้เกิดอันตรายต่อผู้เล่นในกรณีที่เกิดการหล่มหลังจากเตรียมสถานที่แข่งเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่ลงแข่งขันจะมารวมตัวกันที่ลานแข่งแต่ละฝ่ายก็จะมีการกองเชียร์ของตนมาให้กำลังใจด้วย การแข่งขันส่วนใหญ่จะแบ่งตามหมู่บ้าน โดยแข่งครั้งละ 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน จากนั้นจึงค่อยนำผู้ชนะที่ได้ในแต่ละครั้งมาแข่งกันอีกครั้ง การแข่งขันจะ

เริ่มต้นด้วยการแข่งล้อโตนครแบบลากก่อน เวลาแข่งจะต้องลากไปกลับผู้เล่นต้องสลับตัวกัน ขาไปให้คนหนึ่งลากอีกคนหนึ่งนั่งขากลับต้องเปลี่ยนให้อีกคนหนึ่งมาลากแทนสลับกัน เมื่อครบเที่ยวหนึ่งแล้วค่อยเปลี่ยนเป็นรถล้อโตนครแบบรูน สลับกันรูนทั้งขาไปและขากลับเช่นเดียวกัน เวลาแข่งผู้แข่งขันต้องลากรถให้อยู่ในลู่วิ่งที่ขีดเอาไว้ ถ้าออกนอกลู่วิ่งจะถูกปรับพาวล์แต่ปัจจุบันการแข่งขันที่ทำกันอยู่ไม่มียึดกติกามากนัก ชาวบ้านจะถือว่าเป็นการละเล่นเพื่อสมานสัมพันธ์ให้คนแต่ละหมู่บ้านได้มีกิจกรรมร่วมกัน เวลาเด็ก ๆ ที่เข้าแข่งขันเข็นรถออกนอกลู่วิ่งบ้างก็ไม่ถือเป็นการผิดกติกาแต่อย่างใดเพราะส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยมีรถคันที่วิ่งได้ตามลู่วิ่งมากนัก เด็กที่เข้าแข่งขันมักสร้างความสนุกสนานให้กองเชียร์เพราะมักจะลากรถออกนอกลู่วิ่งชนกันบ้าง บางครั้งเด็กที่นั่งอยู่ก็ตกจากรถเป็นที่สนุกสนานเฮฮา ของรางวัลที่เด็ก ๆ ได้มักเป็นอุปกรณ์การเรียนเช่น สมุด ดินสอ ปากกา เป็นต้น

วิถีชีวิตของชาวถ้ำรงค์ที่มีความเกี่ยวข้องกับตาลโตนคร

อาชีพที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนคร

การเผาตาล

อาชีพการเผาตาลเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต เนื่องจากตำบลถ้ำรงค์อำเภอบ้านลาดมีต้นตาลขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ขึ้นต้นตาลจะประกอบอาชีพหลักคือ การทำนา ทำสวน ทำไร่ ส่วนการขึ้นตาลเป็นอาชีพเสริมเพราะชาวบ้านจะทำเมื่อว่างเว้นจากการทำนา ในปัจจุบันคนที่ขึ้นตาลส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่มีความชำนาญในการขึ้นตาล ส่วนคนรุ่นหลังมักจะไม่ให้ความสนใจในอาชีพนี้เพราะเป็นงานที่เสี่ยงอันตราย ต้นตาลที่ขึ้นจะเป็นของตนเองหรือเป็นต้นตาลที่เช่าจากผู้อื่น โดยการเช่าต้นตาลจะคิดต้นละ 200 บาท/ปี การเผาตาลเป็นอาชีพที่ลงทุนน้อยแต่ได้รับผลตอบแทนค่อนข้างสูง ต้องอาศัยความชำนาญ ประสบการณ์ ทักษะในการขึ้นตาล

วัสดุและอุปกรณ์

1. มีดปาดตาล
2. เชือกไนลอนเส้นใหญ่

ขั้นตอนการเผาตาล

การเผาตาลมีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน ดังสรุปได้ดังนี้

1. เลือกต้นตาลที่มีเต้าตาลที่อ่อนพอดี โดยสังเกตได้จากสีของเปลือกลูกตาลที่อยู่บริเวณใกล้ขั้วตาลจะมีสีขาว
2. เมื่อเลือกต้นตาลที่จะขึ้นได้แล้ว จะใช้พะองในการปีนขึ้นไปเก็บลูกตาล โดยเราจะพาดพะองกับต้นตาลและผูกติดกันไว้ ถ้าต้นตาลสูงมากก็ต้องต่อกันขึ้นไปถึงยอดเพื่อง่ายต่อการปีน

ขึ้นไป ส่วนผู้ที่ชำนาญแล้วจะใช้วิธีการโอบหรือการปีนขึ้นต้นตาลโดยไม่ใช้พะองในการปีนขึ้นไป เก็บลูกตาล

3. การขึ้นต้นตาล ควรจะไปอย่างน้อย 2 คน เพื่อช่วยกันรับส่งลูกตาลลงมาจากต้น วิธีการขึ้นต้นตาลจะเริ่มจากการนำเชือกมาผูกเอาตนเอง และนำมีดเหน็บเอาขึ้นไปด้วย ถ้ามีพะองก็ขึ้นพะองไปจนสุด แต่ถ้าไม่มีก็ใช้วิธีโอบขึ้นไป เมื่อขึ้นไปถึงทลายของลูกตาลแล้วก็คว่ำทลายไหนด่อนกำลั้งดี จากนั้นจะใช้เชือกผูกกับขั้วทลายลูกตาลโดยผูกให้แก้ง่ายแต่แน่นและไม่หลุด จากนั้นจะตัดขั้วทลาย ปล่อยเชือกลงมาโดยใช้ก้านตาลเป็นตัวช่วยรับน้ำหนักของทลายเมื่อลงมาถึงด้านล่าง อีกคนที่อยู่ด้านล่างจะเป็นคนแกะเชือก ส่วนคนที่อยู่บนต้นตาลก็จะดึงเชือกขึ้นไปเหมือนเดิม โดยจะนำปลายเชือกไปผูกกับทลายอื่นต่อไปทำเช่นนี้จนหมดจำนวนทลายตาลอ่อนบนต้น

4. เมื่อได้ลูกตาลอ่อนมาแล้วก็จะนำมาพลอม(การเอาเปลือกออก)แล้วนำไปแช่น้ำไว้เพื่อจะทำให้ง่ายต่อการเฉาะ

5. โดยจะเฉาะตามร่องที่แบ่งเต้าตาลออกเป็นสามส่วน จะเริ่มเฉาะจากด้านล่างก่อน แล้วค่อยเฉาะส่วนบนซึ่งจะแข็งมากกว่าเมื่อเฉาะลงไปแล้วจะแกะเปลือกออก จากนั้นใช้มีดงัดลูกตาลอ่อนออกมา ช่วงของการเฉาะตาลนี้ไม่ควรเฉาะแรงเกินไปเพราะจะทำให้ลูกตาลอ่อนภายในแตกและได้ ทำให้ขายไม่ได้ราคา เมื่อดตาลอ่อนที่ได้จะมีขนาดแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดของเต้า เมื่อเฉาะตาลเสร็จแล้วจะชั่งใส่ถุงละ ๆ 1 กิโลกรัม แล้วมัดปากถุงให้เรียบร้อยเพื่อไม่ให้ลมเข้าเพราะจะทำให้เปลือกลูกตาลตาลมีสีแดง และพร้อมที่จะนำไปส่งขายให้กับแม่ค้า

การเคี้ยวน้ำตาลโตนด

การเคี้ยวน้ำตาลมีการทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณและสืบทอดต่อกันมา เป็นการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นคือ นำผลผลิตจากต้นตาลมาทำเป็นน้ำตาล เพื่อใช้ในการเคี้ยวน้ำตาลปี๊บหรือน้ำตาลปึก เป็นงานที่ต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญประกอบกับประสบการณ์ โดยจะใช้ต้นตาลในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบ เป็นการรักษาภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องการขึ้นต้นตาล การนวดตาล การปาดตาล และการเคี้ยวน้ำตาลปี๊บ ในปัจจุบันนี้การขึ้นต้นตาล การเคี้ยวน้ำตาลยังคงดำเนินอยู่ แต่ขาดบุคคลที่จะมารับช่วงต่อ เพราะคนรุ่นหลังไม่สนใจการทำตาลเพราะต้องเสี่ยงกับอันตราย โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ทำน้ำตาลโตนดจะขึ้นต้นตาลด้วยตัวเอง โดยปกติแล้วต้นตาลต้นหนึ่งจะให้ น้ำตาลได้ต้องมีอายุ 10 ปีขึ้นไป การเคี้ยวตาลโตนดเป็นอาชีพเสริมของชาวบ้าน นอกเหนือจากฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งผลผลิตจากตาลจะมีเพียง 4 เดือน คือ เดือนมกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน เท่านั้น ซึ่งเป็น 4 เดือนที่ว่างเว้นจากการทำนา ทำสวน ก็จะมาขึ้นตาล นำน้ำตาลไปทำน้ำตาลปี๊บขาย ซึ่งในแต่ละปีก็จะมีหลายครอบครัวที่มีรายได้จากการทำน้ำตาลปี๊บหนึ่งหลายหมื่นบาท และเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับคนทำน้ำตาลอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะไม่ต้องลงทุนปลูกต้นตาลหรือดูแลรักษา การเคี้ยว

น้ำตาลจะทำเมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยว ในความเป็นจริงการประกอบอาชีพทำตาลนั้นสามารถทำได้ภายในครอบครัว ตั้งแต่การขึ้นตาล การทำน้ำตาลสด การทำน้ำตาลปี๊บหรือน้ำตาลปึก ซึ่งสามารถทำได้ภายในครอบครัว และสามารถทำที่บ้านได้ เพียงลงทุนค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเกี่ยวน้ำตาลเท่านั้น ซึ่งน้ำตาลปี๊บที่ได้จากการแปรรูปสามารถเก็บไว้ได้นาน เพราะนำน้ำตาลสดที่ได้ไปเลี้ยวจนข้น ซึ่งสามารถเก็บไว้รับประทานหรือนำไปประกอบอาหารได้นาน

วัสดุและอุปกรณ์

1. ต้นตาล
2. มีดปาดตาล
3. กระจบอกไม้ไฟ สำหรับรองน้ำตาล
4. กระจบขนาดใหญ่
5. ไม้กระหนวน, ไม้กระแทก
6. ไม้พยอม
7. ไม้คอบ

ขั้นตอนการทำ

การเกี่ยวน้ำตาล โคนดมีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน ดังสรุปได้ดังนี้

1. นำกระจบอกไม้ไฟที่จะไปรองน้ำตาลสดมารวมคว้น เพื่อเป็นการฆ่าเชื้อ แล้วนำมาร้อยเชือก เพื่อใช้แขวนกระจบอก แล้วก็นำไม้พยอมใส่ในกระจบอกครึ่งฝ่ามือ เพื่อป้องกันน้ำตาลสดที่รองไว้มีรสเปรี้ยว
2. เลือกต้นตาลที่ออกงวง เมื่อเลือกได้แล้วก็จะปีนขึ้นไปเก็บน้ำตาล โดยใช้ไม้คอบขนาดทึงไว้ประมาณ 7 วัน แล้วจึงใช้มีดปาดหน้าตาล การนวดและปาดหน้าตาลทุกวัน เพื่อไม่ให้หน้าตาลแห้ง ตาลตัวผู้จะมีงวง ซึ่งเมื่อใช้ไม้คอบขนาดแล้วจะต้องแช่หน้าตาลไว้ในน้ำ เพื่อเป็นการล่อน้ำตาลให้ออกการปาดหน้าตาลจะปาดทุกวันจนกว่างวงตาลจะหมดก็จะถือว่าน้ำตาลจะหมดไปด้วย แต่ถ้าหากน้ำตาลหมดไปแล้วแต่งวงตาลยังมีอยู่ก็จะเลิกขึ้นต้นตาลต้นนี้
3. เมื่อได้น้ำตาลสดแล้ว นำมากรองเอาไม้พยอมออกจากน้ำตาลสด จากนั้นนำน้ำตาลสดใส่กระจบขึ้นตั้งไฟให้ร้อน หมั่นคน เพื่อป้องกันน้ำตาลล้นออกนอกกระจบ
4. พอค้มน้ำตาลสดได้สัก 1 ชั่วโมง สามารถนำออกมาขายในรูปของน้ำตาลสดได้ เพราะจะมีความหวานมากขึ้น
5. ถ้านำน้ำตาลตั้งไฟต่อไปพอเริ่มงวดได้ที่ คือเริ่มมีความหนืด ก็ยกลงมาจากเตาใช้ไม้กระแทกตีน้ำตาลที่เริ่มงวด เมื่อตีได้สักพักน้ำตาลจะเริ่มมีความหนืด จากนั้นใช้ไม้กระหนวนคนพอน้ำตาลเริ่มขาวขึ้นและแห้ง คือ เป็นน้ำตาลปี๊บ ตักใส่ภาชนะขาย หรือถ้าต้องการเป็นน้ำตาลปึก ตักใส่พิมพ์รองจนแห้ง แล้วแกะออกมาขาย

หมายเหตุ

1. ช่วงเวลาในการขึ้นต้นตาลประมาณ 5.00 น. จะเกี่ยวน้ำตาลเสร็จประมาณ 11.30 น.
2. กระบอคน้ำตาลก่อนที่จะนำไปลงน้ำตาลจะต้องนำไปลงไฟเพื่อเป็นการฆ่าเชื้อแล้วจะนำไปพยอมใส่ลงไปนในกระบอคน้ำตาล เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำตาลเปรี้ยว
3. ปัจจุบันในตำบลถ้ำรงค์มีบ้านที่ยังคงเกี่ยวน้ำตาลอยู่เพียง 2 ครอบครัว

การยี่โตนด

การยี่โตนดการทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณและสืบทอดต่อกันมา เป็นการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นคือ นำผลผลิตจากต้นตาลมาทำเป็นขนมตาลซึ่งก่อนที่จะทำขนมตาลได้ต้องยี่เอาเนื้อตาลที่ติดอยู่ตามใยตาลออกมาก่อน โยวิธีการทำนั้น ต้องใช้ลูกตาลที่สุกหอมแล้วมาปอกเปลือกเอาสีน้ำตาลเอาแต่เนื้อสีเหลือง ใส่น้ำ นวดจนหมดเมือกของเนื้อตาล ๆ จากนั้นนำมากรองหยาบเพื่อที่จะเอาเศษกากตาลออก แล้วนำมาใส่ผ้าขาวบางทิ้งไว้ เพื่อที่จะทำไฟน้ำแห้ง โดยใช้ของหนักเช่น ครก ทับไว้ก็ได้

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากตาล

เป็นการประยุกต์นำวัสดุที่เหลือจากการทำตาลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยนำวัสดุที่เป็นส่วนประกอบของตาล เช่น ใบตาล ลูกตาลที่ไม่ใช้แล้ว นำมาประดิษฐ์เป็นของเล่นหรือเป็นของที่ระลึก เช่น โมบายปลาตะเพียร โมบายทุเรียน ซอดอกไม้ และโคมไฟ สวานลูกตาลก็นำมาประดิษฐ์เป็นที่เสียบปากกา โดยดัดแปลงให้เป็นรูปต่าง ๆ เช่น เต่า ช้าง นก โมบาย เป็นต้น

สวนตาลโตนด

จังหวัดเพชรบุรีถือเป็นจังหวัดที่มีต้นตาลมากที่สุด และตำบลถ้ำรงค์เองมีต้นตาลอยู่จำนวนมาก ส่วนใหญ่จะขึ้นเองตามธรรมชาติในพื้นที่นา ชาวบ้านทั่วไปไม่นิยมปลูกตาลเพราะเป็นพืชที่ให้ผลผลิตช้า ต้องใช้ระยะเวลาในการเจริญเติบโต และเป็นอาชีพที่ค่อนข้างเสี่ยง มีเพียง 1 รายเท่านั้น คือ กำนันถนอม ภู่งิน ที่มีการปลูกตาลในพื้นที่ของตนจำนวน 400 ต้นโดยกำนันถนอมบอกว่าต้องการอนุรักษ์ต้นตาลไว้ เพราะในปัจจุบันไม่ค่อยมีใครปลูกตาลเพิ่ม มีแต่ตัดเพื่อนำไม้ตาลไปทำการก่อสร้างบ้านเรือน ตาลเป็นไม้สารพัดประโยชน์สามารถใช้ได้เกือบทุกส่วนคือ ลำต้นใช้ไม้เป็นวัสดุในการก่อสร้าง ใบตาลใช้ห่อขนม ห่อขี้ได้ ใช้ในงานจักสาน งวงตาลใช้เป็นเชื้อเพลิง น้ำตาลเคี้ยวเพื่อทำน้ำตาลปีบ น้ำตาลปึก น้ำตาลสด ลูกใช้เป็นอาหารและเฉาะขาย ซึ่งทำรายได้ให้กับเกษตรกรในแต่ละปีสูง

ขั้นตอนการปลูก

การปลูกตาลในขั้นแรกจะทำการเพาะต้นกล้า โดยการนำเมล็ดตาลที่แก่จัดไปแช่น้ำและกองรวมกัน ซึ่งต้องมีการรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอและทิ้งไว้ จนออกรากยาว หลังจากนั้นจึง

อาหารที่ประกอบจากตาลโตนด

แกงหัวโตนด

เป็นอาหารอย่างหนึ่งของชาวถ้ำรงค์หรือคนเมืองเพชรก็ได้ เนื่องจากเพชรบุรีมีลักษณะภูมิประเทศที่อุดมไปด้วยต้นตาลโตนด ชาวบ้านจึงนำผลผลิตที่ได้จากต้นตาลมาทำอาหารทานกันในครัวเรือน อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานว่าแกงหัวโตนดมีมาตั้งแต่ครั้งใด เพราะทำทานกันมาตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายายจึงมีอาหารหลักฐานได้ แกงหัวโตนดมักนิยมทำรับประทานกันตามงานใหญ่ ๆ เช่น งานบวช งานสงกรานต์ งานแต่งงาน ส่วนใหญ่จะทำรับประทานกันในช่วงหน้าร้อน เพราะเป็นช่วงที่ต้นตาลออกลูกและให้ผลผลิตมาก ลูกตาลที่ได้จากต้นตาลนำมาทำอาหารได้หลายอย่าง เช่น ขนมหาลูก ลูกตาลลอยแก้ว โตนดทอด เป็นต้น

โตนดทอด

ขนมโตนดทอดเป็นขนมพื้นเมืองที่ขึ้นชื่ออย่างหนึ่งในตำบลถ้ำรงค์ นิยมทำทานกันในช่วงเดือน 3 ถึง เดือน 4 เพราะเป็นช่วงที่ต้นตาลให้ผลผลิตมาก ขนมโตนดทอดมักทำทานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันพระ หรืองานบุญต่าง ๆ ชาวบ้านจะมาช่วยกันทำ ขนมโตนดทอดเป็นอาหารที่ทำได้ง่ายกรรมวิธีไม่ยุ่งยากแต่ผู้ทำต้องอาศัยความชำนาญในการทำค่อนข้างมาก เวลาทอดแป้งจะได้ไม่ติดกันในกระทะ เพราะถ้าแป้งติดกันจะทำให้สุกยาก ในช่วงหน้าร้อนนี้สามารถพบเห็นขนมโตนดทอดได้ไม่ยากในตลาดเมืองเพชรบุรี ส่วนใหญ่ขายในราคา 4 ชิ้น 10 บาท ปัจจุบันขนมโตนดทอดได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนเข้ามายังเพชรบุรีเพราะรสชาติที่หอมหวานอร่อย ถูกปากนักชิมได้ไม่ยากจึงไม่น่าแปลกใจที่ขนมโตนดทอดได้ขึ้นชื่อว่าเป็นขนมที่น่าลิ้มลองอย่างหนึ่งของชาวถ้ำรงค์และชาวเพชรบุรี

ข้าวเหนียวโตนด

หากจะนับอาหารหวานที่ได้รับความนิยมมากอย่างหนึ่งในตำบลถ้ำรงค์เราคงมองข้ามข้าวเหนียวโตนดไปไม่ได้ ข้าวเหนียวโตนดเป็นอาหารหวานที่ชาวเพชรบุรีประยุกต์มาจากข้าวเหนียวมะม่วงที่ทานกันทั่วไปมีรสชาติหวานมันอร่อยไม่แพ้ข้าวเหนียวมะม่วง เพราะชาวถ้ำรงค์จะนำข้าวเหนียวมูลที่ทำกันเองไม่ได้ซื้อตามท้องตลาดกินกับโตนดเชื่อมในน้ำตาลทรายแทนมะม่วงสุกที่ทานกัน เหนียวโตนดเป็นของหวานที่ทำทานกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยใด เหตุที่ชื่อข้าวเหนียวโตนดเพราะส่วนประกอบหลักที่ใช้ คือ ข้าวเหนียวและลูกตาลที่ได้จากต้นตาลโตนดจึงได้ชื่อว่าข้าวเหนียวโตนด ซึ่งตั้งชื่อตามส่วนประกอบที่ใช้นั่นเอง

ขนมหาลูก

ขนมหาลูกถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากส่วนของต้นตาล นั่นคือ ลูกตาลแก่นนำมายีเอาแต่ส่วนสีเหลืองส้ม เหตุที่ชาวบ้านแถบนี้มีการทำขนมหาลูกกันอย่างแพร่หลายเนื่องจากวัตถุดิบ

สามารถหายใจในท้องถิ่นและเป็นการแปรรูปได้จนมีประทุกันที่มีความหลากหลายมากขึ้น การบริโภคขนมตาลนิยมบริโภคทั่วไปไม่จำกัดว่าเป็นเทศกาลไหน แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านตำบลถ้ำรงค์มีค้อยได้ทำขาย มักจะทำกันในงานบุญ เช่น งานบวช งานแต่ง ฯลฯ

น้ำตาลเมา หรือกระแซ่

น้ำตาลใสที่ได้จากการขึ้นตาลนั้น ถ้าทิ้งไว้นานเกิน 24 ชั่วโมง จะเปลี่ยนสภาพเป็นน้ำตาลสายชู ถ้านำไปต้มหรือเคี่ยวเพื่อไม่ให้บูดเสียจะเรียกว่าน้ำตาลตุ่น นอกจากนี้น้ำตาลใสนิยมทำเป็นเครื่องดื่มประเภทหมักดองผสมแอลกอฮอล์เรียกว่า น้ำตาลเมา หรือกระแซ่ โดยการนำน้ำตาลเมานี้จะใส่ในภาชนะจำพวกไหหรือตุ่ม ซึ่งมีขนาดความจุประมาณ 2-3 ลิตร ยกกันว่า “ที่” ส่วนภาชนะสำหรับดื่มกระแซ่นิยมใช้กะลามะพร้าวขัดผิวจนเป็นมันเลื่อมเรียกว่า “หล่อ”

วิธีการทำกระแซ่ต้องใช้รากไม้ หรือกิ่งไม้จำพวกไม้มะเกลือ นำมางานเป็นชิ้น ๆ แล้วย่างไฟจนหอม เรียกว่า “เชื้อ” เมื่อจัดเรียงลำดับเชื้อลงในภาชนะที่เตรียมไว้แล้วจึงเติมน้ำตาลใสหรือน้ำตาลอุ่นให้ท่วมเชื้อ ทิ้งไว้ประมาณ 12 ชั่วโมงจึงดื่มได้ เมื่อดื่มน้ำตาลเมาหมดแล้ว ต้องเติมน้ำตาลใสลงไปแทนที่เดิมอีก ดังนั้นการดื่มกระแซ่จึงอยู่ในช่วงเวลาระหว่างตอนเช้ากับตอนเย็น กรณีดื่มกระแซ่ไม่หมดและปล่อยทิ้งไว้เกิน 12 ชั่วโมง จะทำให้กระแซ่เปลี่ยนรสกลายเป็นน้ำตาลสายชู ด้วยเหตุนี้ผู้ที่นิยมดื่มน้ำตาลเมาจะต้องคอยเปลี่ยน “ที่” หรือ “เชื้อ” ในเวลาอันควร โดยนำเอาเปลือกหรือรากของมะเกลือของเก่าออกประมาณครึ่งหนึ่ง แล้วนำของส่วนใหม่เติมลงไปให้เท่าเดิม กรณีจะเปลี่ยนใหม่อาจจะต้องหมักกระแซ่ให้นานกว่าเดิมขึ้นไปอีกหลายวัน ทั้งนี้เพราะการทำปฏิกิริยาของน้ำตาลเมายังไม่สมบูรณ์พอ ซึ่งนอกจากการใช้มะเกลือเป็นใส่เป็นเชื้อของกระแซ่แล้ว อาจจะมีสมุนไพรอื่น ๆ ได้อีก เช่น ไม้เคี่ยม ไม้มะค่า รากมะแว้ง เถาวัลย์เปรียง รากหนามพรม กาลฝากต้นมะม่วง แต่ส่วนใหญ่นิยมกันมากคือรากมะเกลือ เพราะมีรสขมชวนรับประทาน เรียกว่า “ขมหลอม”

การชูดตาล

การกินตอนตาลอ่อน คนเพชรจะใช้วิธีชูดตาลมักนิยมให้กับลูกตาลที่อ่อนมาก ๆ จนไม่สามารถปอกได้ หรือปอกแล้วเนื้อละเอียด เรามีวิธีกิน โดยวิธีชูดตาลซึ่งเป็นวิธีกินที่อร่อยมากวิธีหนึ่ง วิธีกินก็คือ หลังแกะเปลือกส่วนหัวเต้าแล้ว จึงใช้หัวมีดดันลูกตาลแล้วเอาปากดูดเสียดังชูด ๆ โดยจะกินทั้งเนื้อและเปลือกหวานอร่อยทั้งน้ำและเนื้อตาล กรอบ นุ่ม หวานน้ำผสมขมนิด ๆ จากเปลือกเป็นการกินที่ให้รสชาติแบบลูกทุ่งขนานแท้ ๆ ในบางที่ก็มีการแข่งขันชูดตาล เป็นการแข่งขันที่สนุกมากเพราะผู้เข้าแข่งขันที่ไม่เคยกินด้วยวิธีนี้ หน้าตาแต่ละคนจะเลอะเทอะไปหมด จากน้ำและเนื้อลูกตาล พอเห็นหน้ากันก็จะหัวเราะอย่างขบขัน และตาลที่เป็นตาลชูดปอกแล้วเอาไปเชื่อมใส่ในขนมหม้อแกงจะอร่อยมาก

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตาลโตนด

ข้อมูลทั่วไป (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี, 2550) ตาลโตนดเป็นพืชตระกูลปาล์ม พืชชนิดหนึ่งที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมสามารถขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด แทนไม่ต้องดูแลและสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วนตั้งแต่รากถึงดอก เป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนนับเป็นร้อยปี จัดเป็นไม้ตระกูลเก่าแก่ตระกูลหนึ่งในโลก ซึ่งมีมากกว่า 4,000 ชนิด น่าจะมีถิ่นกำเนิดทางฝั่งตะวันออกของอินเดียขยายไปสู่ศรีลังกา สหภาพเมียนมาร์ ไทย อินโดนีเซีย กัมพูชา ส่วนในประเทศไทยพบมากที่จังหวัดเพชรบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ส่วนภาคใต้พบมากที่อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ลำต้น ตาลโตนดเป็นพืชลำต้นเดี่ยว (Single stem) ขึ้นจากพื้นดินเพียงต้นเดียว ไม่มีการแตกหน่อ มีขนาดใหญ่เส้นรอบวงประมาณ 2-4 ฟุต ผิวดำเป็นเส้นแข็ง มีความสูงจากพื้นดินถึงยอดประมาณ 24-30 เมตร

ใบ มีลักษณะยาวใหญ่เป็นรูปพัด (Palmate) ใบจะมีใบย่อยเรียกว่า Segment จะแตกจากจุด ๆ เดียว ขอบก้านใบจะมีหนามแข็งและคมติดอยู่เป็นแนวยาวคล้ายใบเลื่อย ยอดตาลประกอบด้วยใบตาลประมาณ 20-40 ใบ มีสีเขียวเข้มล้อมรอบลำต้น ใบแก่จะมีสีน้ำตาลห้อยแนบลำต้น

ดอก จะออกดอกเป็นช่อ ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียจะแยกกันอยู่คนละต้น ช่อดอกตัวผู้จะมีลักษณะเป็นวงยาวประมาณ 30-40 เซนติเมตร โดยมีกระโปงห่อหุ้มอยู่ ภายในกระโปงจะมีช่อดอกตัวผู้ประมาณ 3-5 ช่อ ส่วนดอกตัวเมียจะออกกระโปงเหมือนกัน จากการสังเกตลักษณะของกระโปง พบว่า ถ้าปลายกระโปงแหลมจะเป็นตัวผู้และถ้าผิวกระโปงมีลักษณะเป็นคลื่น ๆ จะเป็นตัวเมีย ช่อดอกตัวเมียจะมีลักษณะเป็นทะลายมีผลตาลเล็ก ๆ ติดอยู่ ถ้า 1 กระโปงมี 1 ทะลาย จะได้ทะลายที่มีผลขนาดใหญ่ แต่ถ้า 1 กระโปง มีมากกว่า 1 ทะลาย จะได้ทะลายที่มีผลขนาดเล็ก คุณภาพของผลจะไม่ดีเท่าที่ควร

ผล ผลจะเกิดกับต้นตัวเมียเท่านั้น โดยจะออกเวียนรอบต้นตามกาบใบ คือ 1 กาบใบจะออก 1 กระโปง ใน 1 ปี จะออกประมาณ 10-20 กระโปง ใน 1 กระโปงจะมีช่อดอก 1-3 ทะลาย และใน 1 ทะลาย ประกอบด้วยผลตาลอ่อนประมาณ 1-20 ผล และใน 1 ผลจะมี 2-4 เมล็ด

จำนวนต้นตาล ปริมาณต้นตาลของจังหวัดเพชรบุรีเท่าที่ปรากฏหลักฐานทางสถิติสรุปได้ว่า ในปี พ.ศ. 2541 เพชรบุรีมีต้นตาลราว 1,444,954 ต้น เป็นตาลตัวผู้ 833,394 ต้น ตาลตัวเมีย 611,560 ต้น (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี, 2543) และในปี พ.ศ. 2548 เพชรบุรีเหลือต้นตาลประมาณ 440,535 ต้น (วีระชัย ณ นคร, 2549) (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี, 2552) ได้รวบรวมสถิติต้นตาลของจังหวัดเพชรบุรี ปี พ.ศ. 2550 ไว้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สัมมะโนประชากรต้นตาล จังหวัดเพชรบุรี ประจำปี พ.ศ. 2550

ลำดับ ที่	อำเภอ	ประเภทต้นตาลที่สำรวจ				รวม (ต้น)
		ต้นตาลยืน ต้นตาย (ต้น)	ต้นตาล เพศเมีย (ต้น)	ต้นตาล เพศผู้ (ต้น)	ไม่สามารถ ระบุเพศได้ (ต้น)	
1	บ้านลาด	1,958	101,610	69,563	57,275	230,406
2	เมืองเพชรบุรี	2,604	43,118	32,742	32,107	110,571
3	ชะอำ	729	8,397	8,155	7,963	25,144
4	ท่ายาง	636	9,205	7,693	5,401	22,935
5	เขาย้อย	123	4,677	2,649	2,931	10,380
6	บ้านแหลม	40	786	549	1,267	2,642
7	แก่งกระจาน	20	592	549	1,399	2,560
8	หนองหญ้าปล้อง	145	330	240	373	1,088
	รวม	6,265	168,615	122,140	108,716	405,726

ตั้งนั้นสรุปได้ว่า ตาลโตนดเป็นพืชตระกูลปาล์มพดชนิดหนึ่ง มีถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปแอฟริกาตะวันออก ต่อมาได้แพร่พันธุ์เข้าไปในอินเดีย ศรีลังกา และกลุ่มประเทศในแถบเอเชีย ปัจจุบันมีมากในแถบทวีปเอเชีย อินเดีย ศรีลังกา พม่า กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย สำหรับในประเทศไทยพบมากในพื้นที่แถบภาคกลาง เช่น เพชรบุรี นครปฐม และภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องศักยภาพทางการท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนด เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ และเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืน ซึ่งการศึกษาดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบของคำถาม ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน และกลุ่มผู้บริหารงานท่องเที่ยวในชุมชน ผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งเป็น 5 ส่วนใหญ่ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในตำบลถ้ำรงค์
2. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตาลโตนด
3. ความพร้อมด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในตำบลถ้ำรงค์

จากการลงพื้นที่ ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจากข้อมูลเอกสารต่างๆ และจากการลงพื้นที่ศึกษา เพื่อศึกษาว่าปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีมีกิจกรรม พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

1. ถ้ำหลวงพ่อดำ

หลวงพ่อดำ เป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติ เป็นรูปหล่อสีดำทั้งองค์ ปัจจุบันทรุดโทรมลงไปมาก กรมศิลปากรตรวจสอบแล้วคาดว่า หลวงพ่อดำมีอายุประมาณเกือบ 1000 ปีแล้ว บริเวณข้อเท้าของหลวงพ่อดำมีโซ่ล่ามอยู่ มีตำนานเล่ากันว่า หลวงพ่อดำเป็นพระเจ้าผู้ เวลาพลบค่ำ พอสาวชาวบ้านเสร็จจากการทำไร่ทำนา ต่างก็พากันเดินกลับบ้าน พอหลวงพ่อดำเห็นสาว ๆ ก็จะเข้าไปพูดจาเกี้ยวพาราสี ชาวบ้านอดทนต่อพฤติกรรมของท่านไม่ได้จึงนำโซ่มาล่ามที่ขาไม่ให้ท่านออกไปพบปะพูดคุยกับใคร แต่เรื่องนี้จะจริงเท็จประการใดไม่มีใครทราบได้ เนื่องจากเป็นตำนานที่บรรพบุรุษเล่าให้คนรุ่นหลังฟังสืบต่อกันมาเรื่อย จนถึงปัจจุบัน

บริเวณหน้าถ้ำหลวงพ่อดำ มีเจดีย์รูปทรงสี่เหลี่ยม 2 ชั้น ฐานกว้าง 160 ซม. สูง 240 ซม. ชั้นที่ 1 มีพระพุทธรูป 4 ด้านด้วยกันพระพุทธรูปด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพุทธรูปด้านทิศตะวันตกและทิศใต้เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ทุกองค์มีความกว้างหน้าตัก 69 ซม. ความสูงจากฐานถึงเกศา 82 ซม. ชั้นที่ 2 เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางห้ามญาติทั้ง 4 ด้าน หน้าตัก 30 ซม. ยอดเกศาถึงหัวเข่า 41 ซม. ฐานเป็นกลีบบัว (พระ) และเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ความกว้างเหลี่ยมละ 50 ซม. ความสูงจากยอดถึงฐาน 210 ซม. เป็นเจดีย์ย่อมุม 4 ด้าน 3 ชั้นรวมจากฐานถึงยอดมี 5 ชั้น ส่วนยอดของเจดีย์เป็นรูประฆังคว่ำ บริเวณด้านในถ้ำเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อดำและพระพุทธรูปมากมาย

บริเวณหน้าถ้ำหลวงพ่อดำ

หลวงพ่อดำ

เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม

เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม

ภาพที่ 2 ภาพบริเวณถ้ำหลวงพ่อดำ

2. หลวงพ่อดำ

ตามความเชื่อของคนสมัยก่อนจะเชื่อกันว่าหลวงพ่อดำน่าจะเป็นพระสงฆ์ที่มีตัวตนจริง ๆ มาก่อน เป็นพระที่บวชเรียนมานาน ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ จึงสร้างรูปหล่อหลวงพ่อดำขึ้นมา (ยังไม่มีการสำรวจว่าใช้วัสดุชนิดใด) มีตำนานเล่าว่า หลวงพ่อดำมีลูกสาวคนหนึ่ง แต่หลวงพ่อดำลักพาตัวไปไว้ในถ้ำ หลวงพ่อดำกับหลวงพ่อดำจึงไม่ถูกกัน ชาวบ้านบางคนเชื่อว่า หลวงพ่อดำเป็นรูปหล่อแกะสลักธรรมดา แต่มีวิญญูณมาสิงสถิตอยู่ ตอนพลบค่ำวิญญูณมักจะออกมาหาหญิงสาวตามหมู่บ้านต่าง ๆ ชาวบ้านจึงนำโซ่มาล่ามไว้เพื่อไม่ให้วิญญูณออกมาเล่นพ่วน บ้างก็เชื่อว่าหลวงพ่อดำสามารถปราบหลวงพ่อดำได้ แต่เรื่องเหล่านี้เป็นเพียงตำนานที่บรรพบุรุษเล่าต่อ ๆ กันมาเท่านั้น ไม่มีใครทราบว่าแท้ที่จริงแล้ว ประวัติของหลวงพ่อดำและหลวงพ่อดำมีความเป็นมาที่แน่นอนอย่างไรบ้าง

บริเวณหน้าศาลาหลวงพ่อดำ เคยมีโบสถ์เก่าตั้งอยู่ แต่ได้ถูกรื้อถอนไปแล้ว และมีเจดีย์ย่อมุมสองชั้น 4 ด้าน ความกว้างของฐานเจดีย์ 2.45 เมตร สูง 4.30 เมตร แต่ละชั้นมีพระพุทธรูปปางมารวิชัยทั้ง 4 ด้าน หน้าตักกว้าง 45 เซนติเมตร ความสูงจากเศียรถึงเข่า 57 เซนติเมตร ความสูงจากเศียรถึงฐานกลีบบัว 70 เซนติเมตร ชั้นบนเป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติ 4 ด้าน ความสูงจากเศียรถึงพระบาท 90 เซนติเมตร ความสูงจากเศียรถึงฐานกลีบบัว 96 เซนติเมตร เป็นเจดีย์ก่ออิฐแดงทั้งองค์ ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก และยังไม่มีการบูรณะซ่อมแซมแต่อย่างใด

บริเวณหน้าศาลาหลวงพ่อขาว

ภายในศาลาหลวงพ่อขาว

เจดีย์บริเวณศาลาหลวงพ่อขาว

ภาพที่ 3 ภาพบริเวณหลวงพ่อขาว

3. สวนอนุรักษ์ต้นตาลแห่งแรกของประเทศไทย

บนเนื้อที่ 10 ไร่ ของกำนันถนนอม ภูเงิน ณ บ้านไร่สะท้อน ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นแนวความคิดของอดีตกำนันถนนอม ภูเงิน ซึ่งเล็งเห็นถึงประโยชน์ของต้นตาลโตนดมาช้านาน พุดถึงจังหวัดเพชรบุรี ผู้คนต้องนึกถึงต้นตาลโตนดเป็นไม้คู่บ้านคู่เมือง แต่ก่อนต้นตาลโตนดเป็นต้นตาลที่มีการขยายพันธุ์ทางธรรมชาติ แต่สิ่งทีกำนันถนนอม ภูเงิน ต้องการเห็น คือ การปลูกสวนตาลอย่างเป็นระเบียบ แม้บ้านเราจะปลูกตาลกันมาก แต่ยังไม่มีความที่จัดระเบียบการปลูกต้นตาลเป็นสวน ซึ่งการปลูกสวนตาลอย่างเป็นระเบียบ จะสามารถสร้างจุดสนใจให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต ดังนั้น กำนันถนนอม ภูเงิน จึงได้ริเริ่มการปลูกสวนตาลเพื่ออนุรักษ์ตาลโตนดขึ้น

ภาพที่ 4 สวนอนุรักษ์ตาลแห่งแรกของประเทศไทย (สวนตาลคุณลุงถนนอม)

4. ป่าขงนา

ตำบลถ้ำรงค์ เป็นแหล่งขงนาที่สำคัญ และปัจจุบันได้รับการประกาศให้เป็นป่าสงวน ในอดีตเพชรบุรีมีแหล่งขงนาอยู่เป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จากชื่อของชุมชนที่มี

ความสัมพันธ์กับยางนา มีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง เช่น วัดยาง ท่ายาง ยางหย่อง และคอนยาง เป็นต้น แรกเริ่มมีคนบอกว่ามีถึงสองพันกว่าต้น แต่ปัจจุบันลดน้อยลงอย่างน่าใจหายจากการขยายตัวของชุมชน ไม่เว้นไปถึงการขยายถนนสายเพชรเกษม ทำให้ต้นยางนาอายุร่วมสองร้อยปีหลายต้นต้องถูกตัดลง เพื่อเปิดเส้นทางคมนาคม

ภาพที่ 5 ป่ายางนาในบ้านถ้ำรงค์

5. พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นวัดม่วงงาม

โบราณวัตถุในวัดม่วงงามมีมากมายทั้งประเภทถ้วยชาม คันฉ่อง กระโถน กาน้ำร้อน โถแกง เต้าปูน เชี่ยนหมาก ซึ่งทางวัดได้เก็บรวบรวมไว้ภายในกุฏิเป็นอย่างดี มีทั้งที่เป็นของเก่าจากในวัดและจากชาวบ้านนำมาถวายเพื่อให้ทางวัดเก็บรักษา โดยรวบรวมได้ดังนี้

5.1 ถ้วยชามกระเบื้อง 49 ใบ

5.2 กระโถน 28 ใบ

5.3 กาน้ำร้อน 7 ใบ

5.4 คันฉ่อง 2 บาน ใช้ไม้มุกสลักซึ่งเป็นไม้เนื้อนุ่มและทน

5.5 เชี่ยนหมาก ทำจากทองเหลืองสภาพไม่สมบูรณ์คาดว่าน่าจะทำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

5.6 ถ้วยชามเบญจรงค์ขอบทอง สมัยรัตนโกสินทร์

5.7 โถแกงมีลวดลายแบบจีน

ในปัจจุบันโบราณสถานและโบราณวัตถุเหล่านี้ได้รับการดูแลจากท่านเจ้าอาวาสและพระในวัด เจ้าอาวาสต้องการรวบรวมและจัดเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อเก็บไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในตำบลถ้ำรงค์

องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ ได้ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในตำบลถ้ำรงค์ คือ มีรถรางนำเที่ยวเพื่อไปชมวิถีชีวิตเกี่ยวกับตาล โตนด ได้แก่ ชมการขึ้นต้นตาล การเคี้ยวตาล การยี่โตนด การเฉาะตาล และผลิตภัณฑ์ตาลประดิษฐ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกลุ่มคณะศึกษาดูงาน เพื่อมาเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชนตาลโตนดบ้านถ้ำรงค์ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ทำหน้าที่เป็นวิทยากร บรรยายให้ความรู้ รวมถึงปราชชาชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านคอยตอบข้อซักถามให้แก่นักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจ

ภาพที่ 6 การทำตาลประดิษฐ์

ภาพที่ 7 การยี่โถนค

ภาพที่ 8 การขึ้นตาลเพื่อรองเอาน้ำตาลสด

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตาลโตนด

ผลจากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่าสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวทางของชุมชนตาลโตนดตำบลถ้ำรงค์นั้น สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

กลุ่มคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาสรุปประเด็นหลักได้ ดังนี้

1. ประเด็นด้านเอกลักษณ์ของชุมชน

ผู้ศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ ตัวแทนจากกลุ่มตาลประดิษฐ์ และ ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างและเกี่ยวตาล ให้ความเห็นเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชุมชนตาลโตนด บ้านถ้ำรงค์ คือ วิถีชีวิตของ ชาวบ้านที่ดำเนินชีวิตโดยการเกี่ยวตาลซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประจำท้องถิ่น ที่มีการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และเป็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่ทรงคุณค่า รวมทั้งมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ เขาถ้ำรงค์ เขาน้อย และสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะสวนตาลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ยังพบว่าเอกลักษณ์ของชุมชนอีกประการหนึ่งคือการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาผสมผสานกับวิถีการดำเนินชีวิต อาทิ การรณรงค์ระบอไม้ไผ่ที่ใช้สำหรับรองน้ำตาลเพื่อมาเชื้อและทำให้น้ำตาลไม่บูด รวมถึงวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับตาลทุกชนิด ประการสุดท้ายได้แก่ความมีอริยาสัยไมตรีของคนในชุมชน ซึ่งสามารถดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวได้ ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปจากคำสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้แก่

1.1 “เอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดของชุมชน คือต้นตาลและการเกี่ยวตาลของชาวบ้าน” (ป้าแจ้ว ศิรินันท์, 2555)

1.2 “ผมคิดว่าเอกลักษณ์ของชุมชน คือตาลโตนด และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นธรรมชาติ” “มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เอื้ออำนวย เช่น ภูเขา คือเขาถ้ำรงค์, เขาน้อย, ถ้ำมีแม่น้ำ ทุ่งนา และต้นตาล (ลุงฟู๊ด นามมัน, 2555)

1.3 “สาเหตุที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนดคือ สวนตาลและวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับตาลทุกชนิด ผลิตภัณฑ์จากตาล และเมื่อนักท่องเที่ยวมาเห็นก็จะเห็นประโยชน์ของต้นตาลว่ามีมากมาย อย่างเช่น ลูกตาลที่ยี่แล้ว ก็จะเอาไปตัดขนตาล เอาขนตาลไปตากแห้งสามารถนำไปผลิตเป็นเส้นไหมยตาลโตนดได้ ส่วนลูกตาลก็นำไปเพาะโดยการแช่น้ำไว้ 1 เดือนตาลก็จะงอกแล้วก็ตัดรากตาลวางไว้อีก 1 เดือนเสร็จก็นำมาผ่าข้างในก็จะได้จาวตาล สามารถที่นำไปประกอบอาหารได้” (สมจิตร กองแก้ว, 2555)

1.4 “ประโยชน์ของตาลโตนดมีมาก น้ำตาลเป็นสมุนไพร คนที่เป็นเบาหวานทานน้ำตาลแล้วไม่เป็นอันตราย” (ถนอม ภู่อเงิน, 2555)

2. ประเด็นด้านความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

สำหรับประเด็นด้านความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับตาล โคนด และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นมีความเหมาะสม อาทิ การจัดงานนมการขึ้นต้นตาล การเคี้ยวตาล และการยี่ตาล เนื่องจากการเผยแพร่วิถีชีวิตของชุมชน สรุปรูปจากคำสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

2.1 “กิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะทำให้คนอื่นได้รับทราบของดีของตำบลอ่างรงค์” (ป้าแจ้ว ศิรินันท์, 2555)

2.2 “ในกรณีที่นักท่องเที่ยวเข้ามาก็จะมาเรียนรู้วิถีการยี่ตาล และมีโอกาสได้ทดลองยี่ตาลด้วยตัวเอง” (สมจิตร กองแก้ว, 2555)

3. ประเด็นด้านผลกระทบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน

ผู้ศึกษาพบว่าในประเด็นดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นส่งผลกระทบต่อชุมชนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น มีเพียงปัญหาขยะมูลฝอย แต่ไม่มีผลกระทบมากนักเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมีจำนวนไม่มากนัก ด้านผลกระทบทางบวกพบว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากการขายสินค้าที่ระลึกทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการนำผลผลิตท้องถิ่น อาทิ ชมพู่ กระเทียมและผลิตภัณฑ์จากตาลมาเป็นจุดขายให้กับชุมชนได้ด้วย ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปรูปจากคำสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 “การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นไม่มีผลต่อการดำเนินชีวิต และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน” (ลุงจ้อย ศิรินันท์, 2555)

3.2 “การท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อลุง เพราะถ้ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาก็จะทำให้ขายของได้เยอะขึ้น” “คิดว่าการจัดให้มีการท่องเที่ยวในชุมชนก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมบ้าง เช่น ปัญหาขยะ ถุงพลาสติก แต่ก็ยังไม่มากนัก เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวมีน้อย และไม่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นประจำ” (ลุงผุด นามมัน, 2555)

3.3 “การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ชุมชนก็สามารถที่จะนำผลผลิตที่มีในชุมชนมาขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น ชมพู่ กระเทียม และผลิตภัณฑ์จากตาล” “การท่องเที่ยวทำให้ชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น” (สมจิตร กองแก้ว, 2555)

4. ประเด็นด้านอุปสรรคในการดำเนินงานในชุมชน

ประเด็นหลักที่ผู้ศึกษาได้จากการสัมภาษณ์ได้แก่ จำนวนของผู้ทำธุรกิจเกี่ยวกับตาลในชุมชนปัจจุบันมีเหลือเพียงไม่กี่รายเท่านั้น และยังพบอีกว่าเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจในอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษเท่าที่ควร และไม่มีใครสืบทอด เนื่องจากได้รายได้น้อย ซึ่งจะส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเลือนหายไปที่สุดในที่สุด อุปสรรคอีกประการหนึ่งคือสภาพของพื้นที่ในชุมชน หลังจากเหตุการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดน้อยลง ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการยังไม่เคยมีการจัดการอบรมอาชีพให้กับคนในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการทำสิ่งประดิษฐ์ หรือของที่ระลึกที่ได้จากใบตาลหรือต้นตาลสร้างรายได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น รวมถึงปัญหาเรื่องงบประมาณในการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ และประเด็นสุดท้ายได้แก่ แนวคิดและวิธีการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อบต. ซึ่งไม่มีนโยบายหลักในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน นอกจากนี้ อุปสรรคด้านความขัดแย้งในเรื่องความคิด และผลประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ก็เป็นอุปสรรคโดยรวมต่อการบริหารงานและการจัดการด้วยเช่นกัน ซึ่งสรุปจากคำสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 “ตอนนี้ในชุมชนถ้าจะมีบ้านที่เกี่ยวกับตาลหลงเหลืออยู่เพียง 2 เตา ลูกหลานก็ไม่มีใครอยากสืบทอด เนื่องจากรายได้จากการประกอบอาชีพอย่างอื่นมากกว่าทำน้ำตาลโดนด” “ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำท้องถิ่น ทำให้มีการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวน้อยลง” “ปัญหาของชุมชนตาลโดนดในปัจจุบันคือ ไม่มีคนขึ้นตาล และไม่มีใครสืบทอด” (ลุงจ้อย สิริพันธ์, 2555)

4.2 “ช่วงนี้ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว พอเกิดน้ำท่วม ปี 54 หลังน้ำท่วมจำนวนนักท่องเที่ยวก็เบาบางลง คนส่วนใหญ่ที่เข้ามา ก็จะเป็นทัวร์นักเรียน” “ปัจจุบัน อบต. ยังไม่เคยจัดการอบรมอาชีพให้กับคนในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนยังไม่เห็นว่าการทำตาลประดิษฐ์จะเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ รวมถึงปัญหาเครื่องมือในการทำก็ยังไม่มีการซื้อ” “อดีต นายกอบต. เก่งในเรื่องประชาสัมพันธ์ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นจำนวนมาก ไม่เหมือนคนปัจจุบันพูดไม่ค่อยจะเก่ง” “ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวคือความขัดแย้งในเรื่องของความคิด และผลประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความขัดแย้งกันบ้าง แต่ไม่มาก” (ลุงศุค นามมัน, 2555)

4.3 “ตั้งแต่มีการเปลี่ยนนายก อบต. การท่องเที่ยวในชุมชนก็ค่อนข้างจะเบาบางลง ไม่มีความเข้มข้นไม่จริงจิงเหมือนกับนายก อบต. คนเดิม ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มที่จะสนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหาร ก็ส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนหยุดชะงักลงนิดหน่อย” (สมจิตร กองแก้ว, 2555)

กลุ่มผู้บริหารงานท่องเที่ยวในชุมชน

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาสรุปประเด็นหลักได้ ดังนี้

1. ประเด็นด้านเอกลักษณ์ของชุมชน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้บริหารงานท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งได้แก่หน่วยงานภาครัฐ ผู้ศึกษาพบว่าประเด็นที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า วิถีชีวิตของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับตาลโตนด การสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนรวมทั้งอรรถศาสตร์ไมตรีของคนในชุมชนคือเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุด

1.1 “จุดยืนด้านการท่องเที่ยวของชุมชน คือการท่องเที่ยวที่ต้องไม่ทำลายวิถีชีวิตของคนที่อยู่ในชุมชน” “คนเพชรบุรีไม่เหมือนคนอื่น เวลามีคนมาอยู่บ้าน จะคอยเป็นห่วงความสะดวกของคนที่มาเยี่ยมบ้าน” (ไพโรจน์ เปียผ่อง, 2555)

1.2 “ตำบลถ้ำรงค์มีแหล่งอารยธรรม วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับตาล และต้องการที่จะนำเสนอให้ระลึกว่าต้นตาลมีความสำคัญกับคนเมืองเพชรยังไง” (บรรพต กำไรแก้ว, 2555)

2. ประเด็นด้านความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

สำหรับประเด็นด้านความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลถ้ำรงค์ คือแหล่งท่องเที่ยวทางอารยธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด แต่กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยังคงมีช่องว่างอยู่ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเมืองท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้เกิดช่องว่างและไม่มีความต่อเนื่องในการจัดการท่องเที่ยวสำหรับความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบงานเทศกาลและงานประเพณี พบว่าไม่มีการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะเนื่องจากเป็นประเพณีศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวอยากชมเทศกาลที่สำคัญของชุมชนต้องเดินทางมาในช่วงวันดังกล่าวเท่านั้น

2.1 “ในชุมชนมีประเพณีและกาลละเล่นต่างๆ ตามฤดูกาล แต่เนื่องจากเป็นประเพณีที่ศักดิ์สิทธิ์จึงไม่ได้จัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม ไม่อยากบิดเบือนประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน” (ไพโรจน์ เปียผ่อง, 2555)

2.2 “ตาลโตนดมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนเมืองเพชร เนื่องจากเป็นคนอนุรักษ์นิยมจึงมองเห็นว่าเรามีทรัพยากรที่มีคุณค่า จึงคิดหาวิธีที่จะพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อที่จะได้เป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนเมืองเพชรบุรีไว้” (บรรพต กำไรแก้ว, 2555)

3. ประเด็นด้านอุปสรรคในการดำเนินงานในชุมชน

3.1 ประเด็นหลักที่ด้านอุปสรรคในการดำเนินงานในชุมชน ที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาหลักที่พบได้แก่ คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสนใจในเรื่องของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน จะมีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่เห็นความสำคัญ รวมถึงคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักและไม่เข้าใจว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคืออะไร อีกทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนค่อนข้างน้อยในแต่ละช่วงเวลา และการท่องเที่ยวในชุมชนดังกล่าวถือเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเฉพาะด้านทำให้มีเฉพาะผู้ที่สนใจเท่านั้น นอกจากนี้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนระหว่าง อบต. และปราชญ์ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนก็เป็นอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานท่องเที่ยวในชุมชนไม่สามารถดำเนินไปได้ดีเท่าที่ควร รวมทั้งการสร้างในเครือข่ายในชุมชนไม่ดีเท่าที่ควรทำให้การทำงานต่างคนต่างทำไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สำหรับด้านกายภาพและแหล่งดึงดูดในชุมชนพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเรื่องศาลอย่างเดียว กอปรกับเวลาในการขึ้นศาลและเที่ยวศาลมีจำกัดทำให้นักท่องเที่ยวมีเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงเท่านั้น และชาวบ้านเองไม่มีทักษะในการบรรยายและอธิบายให้กับนักท่องเที่ยวได้ ทำให้นักท่องเที่ยวเพียงชมกิจกรรมอย่างเดียว นอกจากนี้ปัญหาการจัดสรรงบประมาณก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนเช่นกัน อาทิ การจัดทำป้ายสื่อความหมายซึ่งทรุดโทรมและบดบังทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้านผลผลิตในชุมชนพบว่า บางช่วงเวลาไม่สามารถผลิตสินค้าเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้สูญเสียโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และประการสุดท้ายคือ การเลือนหายไปของวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน โดยพบว่าคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจกับวิถีชีวิตเท่าที่ควร

3.2 “ปัญหาประการหนึ่งที่ประสบคือ ความต่อเนื่องของคนที่มาท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะด้านไม่ใช่ทะเล ภูเขา หรือน้ำตก ทำให้คนที่เข้ามาเป็นกลุ่มเฉพาะด้านและมีจำนวนน้อย” “ความขัดแย้งระหว่าง อบต. และปราชญ์ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเรื่องของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวก็ยังมีอยู่บ้าง” “ชุมชนไม่มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน” “คนส่วนใหญ่มาถ้ำรงค์ เรื่องศาลอย่างเดียว” “ปัจจุบันสิ่งที่เป็นปัญหาของอาชีพศาล คือคนขึ้นศาลถ้าไม่มีคนขึ้นศาล วิถีชีวิตการทำศาลก็มีความเสี่ยงที่จะสูญหายไป เนื่องจากการขึ้นศาลเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง” “ปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือคนมาเที่ยวอยากซื้อของที่ระลึกกลับไปด้วย แต่ผลผลิตไม่เพียงพอ” (ไพโรจน์ เปียผ่อง, 2555)

3.3 “ปัญหาที่สำคัญคือ คนไม่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน คนในชุมชนยังไม่มีแนวคิดในเรื่องของการท่องเที่ยว ยังไม่เข้าใจว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคืออะไร คือทำอะไรก็ทำกันไป” (บรรพต กำไรแก้ว, 2555)

ความพร้อมด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งทั้งการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ พบว่าความพร้อมด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนถ้ำรงค์โดยผลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้ศึกษาสรุปได้ดังนี้

การคมนาคมขนส่ง

การเดินทางไปยังชุมชนศาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ ไม่มีรถโดยสารประจำทางที่จะไปถึงตำบลถ้ำรงค์ได้โดยตรงทั้งนี้สามารถเดินทางไปได้ 2 วิธี คือ

1. ทางรถยนต์ ทางที่สะดวกและใกล้ที่สุดคือ จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 35 (สายธนบุรี-ปากท่อ) ผ่านสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 4 ไปจังหวัดเพชรบุรี ขับรถผ่านตัวจังหวัดเพชรบุรีไปประมาณ 5 กิโลเมตร รวมระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตร หรือ ไปตามทางหลวงหมายเลข 4 ผ่าน นครปฐม ราชบุรี ไปยังเพชรบุรี เป็นระยะทางประมาณ 170 กิโลเมตร

2. โดยรถประจำทาง จากสถานีขนส่งสายใต้ กรุงเทพฯ ไป ท่าYang หรือ รถที่วิ่งผ่าน เช่น รถปรับอากาศชั้น 2 กรุงเทพฯ – ชะอำ กรุงเทพฯ – หัวหิน กรุงเทพฯ – ประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูลข่าวสารและการบริการ

การให้บริการข้อมูลข่าวสารและการบริการด้านการท่องเที่ยวในตำบลถ้ำรงค์มีการให้บริการดังนี้ คือ

1. แผ่นพับ และแผนที่แนะนำข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนให้นักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะต้องติดต่อขอรับที่ องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์

2. ให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์

3. ในกรณีที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ และติดต่อมาล่วงหน้า จะมีเจ้าหน้าที่คอยบรรยายและให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

4. มีรถรับบริการนำเที่ยวจำนวน 1 คัน สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละประมาณ 15 – 20 คน

5. ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว พบว่ายังมีจำนวนน้อยและทรุดโทรมเนื่องจากยังไม่มียงบประมาณในการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ผลจากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการในการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวทางของชุมชนศาลโตนดตำบลถ้ำรงค์นั้น สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษารูปประเด็นหลักได้ ดังนี้

1. ประเด็นด้านการดำเนินงาน และกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

สำหรับประเด็นการดำเนินงานและกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน พบว่ามีการรวมกลุ่มกันเพื่อศึกษาดูงานชุมชนอื่น และมีการนำแนวคิดที่เป็นประโยชน์มาพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานและสถานศึกษา รวมทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้เข้าร่วมกับการท่องเที่ยวในชุมชน ในขณะที่ชุมชนก็ทำกิจกรรมของตนแบบเดิม โดยเน้นการดำเนินชีวิตประจำวันและให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้การดำเนินชีวิตในแบบดั้งเดิมของชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนเองก็มีการขายผลิตภัณฑ์ที่ทำจากตาลโตนด และมีการสอนนักเรียน และเยาวชนในชุมชน โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้สอน และยังจัดกิจกรรมสอน และสาธิตให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทำผลิตภัณฑ์จักสานใบตาลให้เป็นรูปสัตว์ต่างๆ และยังพบชุมชนมีแนวคิดที่จะจัดกิจกรรมทัวร์จักสานท่องเที่ยวในชุมชนถ้ำรงค์ เพื่อชมธรรมชาติโดยมีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตรด้วย ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1.1 “ได้ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงานชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ และหลังจากกลับมาจากศึกษาดูงานก็ได้มีการจัดประชุมกันในกลุ่มเพื่อนำเอาสิ่งที่ได้ไปเห็นมาพูดคุย และนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน” “มีคนเข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนถ้ำรงค์เป็นจำนวนมาก แต่ชุมชนก็ทำกิจกรรมของตนแบบเดิม แร่กอบอาชีพและทำกิจวัตรประจำวันของตนเช่นเดิม” (ป้าแจ้ว สิริพันธ์, 2555)

1.2 “สอนให้นักเรียนในชุมชนได้เรียนรู้การประดิษฐ์สิ่งของจากตาลโตนด และผลิตขายอยู่ที่บ้าน นักท่องเที่ยวที่ทราบข่าวก็จะเดินทางมาท่องเที่ยวและมาซื้อสินค้า” “เวลานักท่องเที่ยวต่างชาติมาเที่ยว กิจกรรมที่ทำคือการเรียนจักสานใบตาลให้เป็นรูปสัตว์ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะมาเป็นกลุ่มเล็ก เป็นกลุ่มครอบครัว” “ตอนนี้มีบริษัททัวร์เข้ามาสอบถามเพื่อจะจัดทัวร์มาเที่ยว และฝึกทำตาลประดิษฐ์ที่บ้านลุง” “มีคนให้ความสนใจเข้ามาประสานงานเพื่อที่จะจัดโปรแกรมทัวร์ท่องเที่ยวที่ชุมชนถ้ำรงค์ โดยใช้บ้านลุง และมีการจัดทัวร์จักสานท่องเที่ยว เพื่อไปชมธรรมชาติ โดยจัดให้มีระยะทาง 1 กิโลเมตร” (ลุงสุค นามมัน, 2555)

2. ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวของชุมชนเกือบทุกระดับทั้งการเข้าประชุม การหารือปัญหาต่างๆ รวมทั้งให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง เช่นเป็นวิทยากรให้กับ

โรงเรียน และเยาวชน รวมทั้งเข้าร่วมการศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่เป็นประโยชน์ มาปรับปรุงในชุมชนของตน บางส่วนของคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 “ไม่ได้ทำขนมตาลเป็นอาชีพ จะทำก็ต่อเมื่อมีนักท่องเที่ยวหรือนักเรียนเข้ามาเที่ยวก็จะจัดสาธิตให้ดู” “บางทีก็ไปเป็นวิทยากรภายนอกที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนตาลโดนด” (สมจิตร กองแก้ว, 2555)

2.2 “ทุกครั้งที่มีการประชุมก็จะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน” (กนอม ภูเงิน, 2555)

3. ประเด็นเกี่ยวกับความต้องการและข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยากให้มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ โดยมีความประสงค์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยวางแผนด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และอยากให้คนรุ่นหลังเห็นความสำคัญและสืบทอดวิถีชีวิตดังกล่าวต่อไป นอกจากนี้ส่วนใหญ่อยากให้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนน้อยมาก และอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น และประการสุดท้ายคืออยากให้มีการจัดการอย่างจริงจังและเป็นความร่วมมือของทุกฝ่าย ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง อาทิ

3.1 “ถ้ามีการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลถ้ำรงค์ ก็อยากให้มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้” “อยากให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยพัฒนาเยอะๆ เพราะตอนนี้ดูจะเงียบๆ ไป อยากให้มีการสานต่อเหมือนอย่างเดิม อย่างที่นายก อบต. ท่านเดิมเคยทำไว้” “อยากให้นักเรียนรุ่นต่างๆ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เช่น การขึ้นตาล” (ป้าแจ้ว ศิรินันท์, 2555)

3.2 “อยากให้มีหน่วยงานเข้ามาทำเรื่องการประชาสัมพันธ์ โดยที่มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน” “อยากให้มีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตาลโดนดถ้ำรงค์อย่างจริงจัง” (ลุงผุด นามมัน, 2555)

3.3 “อยากให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน” “สิ่งที่ควรพัฒนาคือการทำถนนหนทางให้สะดวก ป้ายบอกทางให้ชัดเจน การทำการประชาสัมพันธ์ที่มากขึ้น” (สมจิตร กองแก้ว, 2555)

กลุ่มผู้บริหารงานท่องเที่ยวในชุมชน

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาสรุปประเด็นหลักได้ ดังนี้

1. ประเด็นด้านการดำเนินงาน และกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

สำหรับประเด็นการดำเนินงานและกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน พบว่ามีจัดเส้นทางให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้ง นักเรียนและนักศึกษาได้เข้ามาเที่ยวชมการขึ้นตาลและการเกี่ยวตาลโดยมีเจ้าหน้าที่ของชุมชนคอยให้ข้อมูลอยู่ด้วย อย่างไรก็ตามพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เคยมีการประเมินรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชน มีเพียงการประมาณการจากการเข้ามาดูงาน นอกจากนี้ยังพบว่า อบต. ไม่มีการจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยว หรือค่าการบริหารจัดการ เนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดปัญหาในเรื่องการมีส่วนเสียของการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และยังพบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดมีนโยบายส่งเสริมให้คนมาอบรมปีนต้นตาลเพื่อที่จะหาคนมาปีนต้นตาลให้มากขึ้น แต่ปรากฏว่า ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากผู้ที่จัดหลักสูตรเป็นคนนอกพื้นที่ จึงไม่รู้ถึงขั้นตอนและวิธีการปีนต้นตาลอย่างแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าเคยมีการจัดทัวร์จักรยานท่องเที่ยวในชุมชน แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากระยะทางการเดินทางไปเที่ยวตามบ้านต่างๆ จะค่อนข้างไกล จึงได้ยกเลิกกิจกรรมดังกล่าวไป

“ทัวร์ชาวต่างชาติชอบที่จะท่องเที่ยวไปตามบ้านต่างๆ ในชุมชนมากกว่าและต้องการทราบอะไรก็จะถามไถ่ แต่เจ้าหน้าที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่ไถ่ไถ่ที่นำมาก่อนให้มีข้อมูลที่ถูกต้อง” “ไม่มีการประเมินรายได้จากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน มีแต่เพียงการประเมินจากการเข้ามาศึกษาดูงาน และ อบต. ไม่ได้มีการจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยว หรือค่าการบริหารจัดการเนื่องจากไม่ต้องการให้มีปัญหาในเรื่องของการมีส่วนได้ส่วนเสียของการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นกลไกการท่องเที่ยวของชุมชนก็จะขึ้นอยู่กับว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจะมากหรือน้อย และรายได้ที่ไปสู่กลุ่มคนที่อยู่ในกลุ่มการท่องเที่ยวก็จะไม่มีความแน่นอน” (ไพโรจน์ เป็ยผ่อง, 2555)

2. ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้สามารถเดินหน้าต่อไปได้ โดยจะต้องมีการทำความเข้าใจกับชุมชน และต้องทำให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและวางแผนการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน โดยจัดให้มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวข้องกับตาล โคนด และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเกือบทุกระดับทั้งการเข้าประชุม การหารือปัญหาต่างๆ รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น เป็นวิทยากรให้กับโรงเรียน และเยาวชน รวมทั้งเข้าร่วมการศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่เป็นประโยชน์มาปรับปรุงในชุมชนของตน บางส่วนของคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

“มีการประชุมชี้แจงโดยเริ่มต้น เราต้องเข้าไปคุยกับบ้านที่ยังคงมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับตาล โคนดก่อน แล้วก็ชักจูงให้มารวมกลุ่มกันมาร่วมประชุมกัน เพื่อที่ว่าเราจะสามารถรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของเราไว้ได้” (บรรพต คำไรแก้ว, 2555)

สรุปผลการศึกษา

กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวที่ถ้ำรงค์นั้น มีความพร้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นสวนตาล ป่ายาง ภูเขา แม่น้ำเพชรบุรี หรือลำห้วยต่างๆ หรือผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อ เช่น น้ำตาลสด น้ำตาลปี๊บ หรือฝีมือการทำขนมหวานที่ไม่น้อยหน้าตำบลอื่นๆ ในจังหวัดเพชรบุรี หรือจะเป็นวัฒนธรรมประเพณี ที่มาจากวิถีชีวิตประจำวันที่มีความเกี่ยวข้องกับตาลโดนด มาจากวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงเป็นเอกลักษณ์ ที่ทำให้ถ้ำรงค์โดดเด่นด้วยการอนุรักษ์สืบทอดจากคนในชุมชน และถือว่าเป็นจุดเด่นที่มีความสำคัญในการที่จะพัฒนาให้ชุมชนตาลโดนด กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และศึกษาวิถีชีวิตอันจะก่อให้เกิดรายได้ และก่อให้เกิดกระแสของการอนุรักษ์และหวงแหนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนไว้ได้

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกๆ ฝ่าย โดยผู้ที่เป็นกลไกหลักในการพัฒนาชุมชนตาลโดนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี คือ องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักในชุมชนที่เป็นผู้นำแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเข้ามาสู่ชุมชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้บุคคลในชุมชนได้เกิดความรักและความหวงแหนทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า อีกทั้งยังก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเนื่องจากปัจจัยทางการเมืองท้องถิ่น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนผู้บริหารชุมชน ทำให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ อาจจะหยุดชะงักและไม่มีอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนตาลโดนดบ้านถ้ำรงค์ไปสู่ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนเนื่องจากขาดหน่วยงานหลักที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนา

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องศักยภาพทางการท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนด เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาโดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลการศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตาลโตนด ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้อภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดลักษณะการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนตาลโตนด บ้านถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. นำเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความเหมาะสม สำหรับชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
3. ข้อเสนอแนะ

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษาพบว่าชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ มีความพร้อมด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ถ้ำ ภูเขา แม่น้ำเพชรบุรี หรือลำห้วยต่าง ๆ หรือจะเป็นวัฒนธรรมประเพณี และความดำรงอยู่ของวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมที่รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดและเป็นจุดขายที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนตาลโตนดบ้านถ้ำรงค์ยังคงมีความโดดเด่นในเรื่องของวิถีชีวิต ซึ่งศักยภาพทางการท่องเที่ยวดังกล่าวของชุมชนถ้ำรงค์นั้น ก่อให้เกิดคุณค่าโดยสามารถวิเคราะห์ได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

คุณค่าทางวิชาการ

จากการที่ชุมชนตาลโตนดตำบลถ้ำรงค์ ยังคงสามารถรักษาวิถีชีวิต ความดั้งเดิมของชุมชนไว้ ทำให้ชุมชนตาลโตนดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ทั้งแก่นักเรียน

นักศึกษาและบุคคลภายนอกที่มีความสนใจ อีกทั้งชุมชนก็มีวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ รวมถึงมีปราชญ์ชาวบ้านที่พร้อมจะถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนมีอยู่ให้แก่ผู้ที่สนใจ รวมถึงสื่อการเรียนการสอนที่ผู้ที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวจะสามารถได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่ยังคงมีความดั้งเดิม ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนตาลโตนดตำบลถ้ำรงค์เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณค่าทางวิชาการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

คุณค่าทางด้านการท่องเที่ยว

จากการที่ชุมชนตาลโตนดบ้านถ้ำรงค์ได้พัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งผลให้ชุมชนเกิดคุณค่าทางด้านการท่องเที่ยว กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตที่มีความสำคัญ เนื่องจากมีจุดเด่นในด้านของความมีวิถีชีวิตที่มีความดั้งเดิมของชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากมีลักษณะของความดึงดูด (attraction) คือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมูลักษณะหรือเอกลักษณ์ที่มีความเฉพาะตัว นักท่องเที่ยวสามารถที่จะมีประสบการณ์ร่วมในการเดินทาง ก่อให้เกิดความผูกพันกับชุมชน และมีความต้องการที่จะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก

คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนตาลโตนด ก่อให้ชุมชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจเกิดการกระจายรายได้ในชุมชน เนื่องจากเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวแล้วก็จะจับจ่ายใช้สอย อาทิ การซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ชุมชนนำมาจำหน่าย ชื่อของที่ระลึก ร้านค้าร้านอาหาร สถานบริการต่าง ๆ ในชุมชน ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชนส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ดีขึ้น

คุณค่าทางสังคม

การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนดถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมประเพณีของตน ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ของชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นส่วนที่จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการรวมกลุ่มกันในชุมชน เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนของตนให้มีมูลค่าซึ่งจะสามารถทำให้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนดำรงอยู่ได้ต่อไป

นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดลักษณะการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 4 ด้าน คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนตาลโตนด บ้านถ้ำรงค์มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในระดับที่มาก ไม่ว่าจะเป็น ถ้ำหลวงพ่อคำ หลวงพ่อขาว พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นวัดม่วง วิถีวิถีทัศน์ ป่ายางนา สวนตาลโตนด แม่น้ำเพชรบุรี ทรัพยากรต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในพื้นที่คือท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน ประเพณี วิถีชีวิต การท่องเที่ยวทางศาสนสถาน เพื่อชมสถาปัตยกรรมโบราณ ซึ่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่กล่าวมาสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุน ร่วมกับชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนในการบริหารจัดการและมีผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

2. กิจกรรมทางการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ มีกิจกรรมในพื้นที่ที่เหมาะสมในระดับที่มาก ได้แก่ การท่องเที่ยว เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม การละเล่น และเทศกาล คือ การขึ้นตาล การเกี่ยวตาล การยี่โตนด การชูดตาล การทำตาลประดิษฐ์ การจักรสานจากใบตาล ประเพณีการเล่นผีคู่ ผีกระดังงา ประเพณีรับท้องข้าว ประเพณีแข่งเวลา ประเพณีการไหว้ผีเขมร มวยใบตาล แรลลี่ลือโตนด ซึ่งแต่ละกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้นล้วนแต่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ The European Center for Traditional and Regional Cultures (อ้างถึงใน ส่องบุญ ปักปั้นเพชร, 2551: 26) กล่าวว่า องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันได้แก่ ศิลปะ หัตถกรรม ประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ภาษาและวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

จากการศึกษาพบว่ากิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยม คือ การชมสาธิตการขึ้นตาล สาธิตการเกี่ยวน้ำตาลโตนด การยี่โตนด ฝึกหัดทำขนมตาล เดินชมสวนตาลโตนด ฝึกจักรสานจากใบตาล และการฝึกทำตาลประดิษฐ์ ซึ่งเป็นวัสดุที่ได้มาจากธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ สรัสวดี อาสาสรรพกิจ (2545) กล่าวว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมน้อยที่สุด และ Globe' 90 Conference (2536) กล่าวว่า การใช้วัสดุและผลผลิตจากท้องถิ่น (Local Product) ควรสนับสนุนการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นในการก่อสร้าง ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตต่าง ๆ ของคนท้องถิ่นซึ่งจะช่วยลดการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

3. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวระดับชุมชนตาลโตนด บ้านถ้ำรงค์ มีหน่วยงานภาครัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์) ให้การสนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ภัคดี รัตนผล (2554) กล่าวว่าไว้ว่าการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้บริหารจัดการเอง คือ ชุมชน และ

องค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากเป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความผูกพัน แนบแน่นกับวิถีชีวิต กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของตนเองมาตั้งกิดจนตาย โดยการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านถ้ำรงค์ มุ่งเน้นความยั่งยืนของชุมชน ในคำวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น ไว้เพื่อให้เป็นมรดกสืบทอดไปยังชนรุ่นหลัง

4. ความสามารถในการรองรับ พบว่า ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541) ได้กล่าวเกี่ยวกับปัจจัยในการพิจารณาคำหนดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว คือ พื้นที่สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่จอดรถ พื้นที่ตั้งสิ่งบริการ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น พื้นที่สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทางเดินที่ชมวิว ที่ชมสิ่งมีคุณค่าในสถานที่ท่องเที่ยว ที่สำคัญไหว้พระ เป็นต้น

นำเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความเหมาะสม สำหรับชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษาสภาพทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตาลโตนดตำบลถ้ำรงค์ แล้วพบว่าชุมชนตาลโตนดตำบลถ้ำรงค์ มีศักยภาพในด้านของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และยังคงสามารถรักษาวถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเอาไว้ได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น หากพิจารณาถึงเรื่องของการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนแล้วนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการจัดการแยกประเด็นออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. การจัดการในปัจจุบัน ซึ่งแยกประเด็นย่อย ได้แก่ ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและการดำเนินงาน ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถชี้วัดถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และสามารถคาดการณ์สำหรับอนาคตได้ 2. การจัดการในอนาคต และ 3. ชีตความสามารถในการพัฒนา ที่จะมุ่งเน้นพัฒนาบนพื้นฐานความสามารถในการรองรับของพื้นที่หนึ่ง ๆ โดยส่งผลกระทบต่อให้น้อยที่สุด ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางโดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

การจัดการในปัจจุบัน

สำหรับประเด็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งหมายรวมถึงทุกคนในชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา คนในชุมชนทุกภาคส่วนควรช่วยกันอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าให้คงอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวในชุมชนตาลโตนด ทุกคนควรจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน สร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนต่อวิถีชีวิตที่มีความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม ในการพัฒนาควาจะต้องให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และเมื่อเกิดปัญหาที่ต้องร่วมกัน

แก้ไขปัญหามาไม่ใช่รอให้ใครหรือหน่วยงานใดเข้ามาช่วย เพราะชุมชนจะต้องช่วยเหลือตัวเองก่อน หากชุมชนเกิดความเข้มแข็งแล้วก็จะสามารถต่อสู้กับแรงกระแทกที่มาจากภายนอกได้ นอกจากนี้ คนในชุมชนควรร่วมมือกันสร้างกฎ ระเบียบต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ต้องสร้างขึ้นจากความเห็นโดยรวมของคนในชุมชน มิใช่ของคนใดคนหนึ่ง มิเช่นนั้น อาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ และทำให้ไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการร่วมกัน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นจะต้องทราบบทบาทของตนเองทั้งในฐานะเจ้าบ้าน และผู้อนุรักษ์ควบคู่กันไป หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ก็จะส่งผลให้เกิดการกระทำและแสดงความคิดเห็นในสิทธิของความเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน

สำหรับประเด็นด้านการดำเนินงาน ชุมชนควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมโดยเน้นความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปต.) จะต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยจะต้องเป็นผู้สร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงจะต้องเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภายนอกทั้งเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน และการทำการตลาด เพื่อที่ว่าชุมชนจะได้มีผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนไปได้ ทั้งนี้ผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี และจะต้องรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนเพื่อลดปัญหา อุปสรรค และข้อขัดแย้งในการดำเนินการพัฒนาได้

การจัดการในอนาคต

การพัฒนาตามกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่ทำให้หลายทรัพยากรการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่รู้ตัว หากเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีการจัดการที่เป็นระบบ ไม่มีวิสัยทัศน์ประสงค์การพัฒนาอย่างชัดเจน ก็อาจจะทำให้ชุมชนเกิดความเสียหายขึ้นได้ ดังนั้นผู้ศึกษามีความเห็นว่า การพัฒนาตลาดบ้านใหม่ควรพัฒนาตามขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม การสร้างองค์ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนจะต้องเรียนรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวก็ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อย่างเช่นป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย จะต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชนก่อนที่จะมีการพัฒนาก็ควรที่จะต้องมีการทำประชาวิจารณ์และสร้างความเข้าใจ ระดมความคิดเห็นร่วมกันในชุมชนเพื่อที่จะได้ข้อตกลงในการพัฒนาร่วมกัน รวมถึงการวางแผนในเรื่องของการ

ประชาสัมพันธ์ก็ควรที่จะวางแผนให้สอดคล้องกันทั้งชุมชน โดยจะต้องสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการจัดการในกรอบของการพัฒนาและสร้างพันธกิจ วัตถุประสงค์ และโครงสร้างในการพัฒนาต่าง ๆ อย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อรับรู้และยอมรับร่วมกัน ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืนในอนาคตได้

ขีดความสามารถของการพัฒนา

เนื่องจากชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์อยู่ในขั้นตอนแรกเริ่มของการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าจะมีการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา แต่เนื่องจากการขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา สาเหตุมาจากการเปลี่ยนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ทำให้เรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนตาลโตนดยังเป็นเรื่องที่ใหม่สำหรับชุมชน ดังนั้นการพัฒนาใด ๆ ก็ตามควรคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชนเนื่องจากเป็นทรัพยากรที่มีความเปราะบาง และอ่อนไหวง่ายหากได้รับแรงกระแทกจากกระแสวัฒนธรรมภายนอกมากเกินไปอาจจะส่งผลต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนที่มีอยู่ ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนจึงไม่ควรที่จะคำนึงถึงเพียงความสำคัญด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชนด้วย หากการพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต้องเสียหายไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องช่วยกันวางแผนโดยใช้ความต้องการของชุมชนเป็นกรอบในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาโดยการใช้ SWOT Analysis ผู้ศึกษาพบประเด็นต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อให้ชุมชนเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนวคิด ของหลักการวิเคราะห์ SWOT และจัดทำกลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้ TOWS Matrix ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์ SWOT และจัดทำกลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้ TOWS Matrix ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT ของชุมชนตลาดโหนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มาจับคู่ TOWS Matrix

<p>ปัจจัยภายใน</p>	<p>จุดแข็ง(Strengths – S)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ 2. มีธรรมชาติที่สวยงาม 3. คนชุมชนมีอัธยาศัยดี 4. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย 	<p>จุดอ่อน (Weaknesses – W)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยว 2. ขาดการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว 3. สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 4. ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายในท้องถิ่น (อบต.)
<p>ปัจจัยภายนอก</p>	<p>โอกาส (Opportunities – O)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. เส้นทางท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียง 3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม 	<p>กลยุทธ์ : SO</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กลยุทธ์ส่งเสริมด้านการตลาด 2. กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ <p>กลยุทธ์ : WO</p> <p>กลยุทธ์จัดการแบบชุมชนมีส่วนร่วม</p>
<p>อุปสรรค (Threats –T)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนา ปรับปรุงด้านต่าง ๆ จากองค์กรท้องถิ่น 2. ยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐเท่าที่ควร 3. การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนมีส่วนร่วมยังไม่ชัดเจน 	<p>กลยุทธ์ : ST</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กลยุทธ์การดำเนินงาน 2. กลยุทธ์ด้านการสร้างเครือข่าย 	<p>กลยุทธ์ : WT</p> <p>กลยุทธ์การสร้างคุณค่า</p>

ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะด้านกลยุทธ์ที่สำคัญเพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน โดยนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของชุมชนตลาดโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา ดังนี้

1. กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาด (SO)

1.1 การให้ชุมชนศึกษาการนำสิ่งที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งมีลักษณะเด่นในเรื่องของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อ การละเล่น นำมาเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เรียกว่าจุดขาย

1.2 นำเอกลักษณ์หรือกิจกรรมที่น่าสนใจหรือจุดแข็ง และโอกาส เช่นการเที่ยวตลาดการยี่โตนด การทำตาลประดิษฐ์ มาเสนอเป็นจุดขายที่สำคัญในการทำการตลาด

1.3 พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการบริการนำเที่ยว

1.4 การสร้างความแตกต่าง เป็นการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้นสามารถสื่อสารออกมาได้อย่างชัดเจน และนักท่องเที่ยวรับรู้ถึงความแตกต่างนั้นได้ สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ และต้องเป็นราคาที่นักท่องเที่ยวจ่ายได้ เกิดความรู้สึกคุ้มค่ากับการจ่าย เช่น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตลาดโตนด บ้านถ้ำรงค์ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีอยู่ในแต่ละช่วงเทศกาล หมุนเวียนสลับกันไป ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตลอดปี และได้รับความรู้ ควบคู่ไปกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2. กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ SO (Promotion Mix) เป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดเป็นการส่งเสริม ได้แก่ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ และการขายตรงโดยพนักงานขาย ทำให้เราทราบถึงความต้องการของลูกค้า และทราบถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย สามารถสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น โดยมีวิธีการดังนี้

2.1 การโฆษณา (Advertising) เป็นการนำเสนอสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2.2 การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) เป็นการให้สิทธิพิเศษในช่วงเวลาสั้น ๆ เพื่อจูงใจให้เกิดการซื้อสินค้าหรือบริการ เช่น งดเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตลาดโตนด 1 โปรแกรมการเดินทางที่เป็นกลุ่มทัวร์ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปจะได้รับส่วนลดพิเศษในการซื้อของที่ระลึกในราคาพิเศษ เป็นต้น

2.3 การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เป็นการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เช่น การนำกิจกรรมมาจัดไปโชว์ในงานประเพณีขึ้นเขาวังประจำปี เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.4 การขายโดยบุคคล (Personal Selling) เป็นการนำเสนอโดยใช้บุคคลเป็นผู้เสนอขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว และสร้างสัมพันธ์ที่ดีแก่ลูกค้า ทำให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความเข้าใจในสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของเรามากขึ้น เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าหน้าที่ อบต. ตำรวจ เดินทางเข้าร่วมประชุมในงานสำคัญต่าง ๆ ให้ได้ทำการประชาสัมพันธ์พื้นที่ให้แก่บุคคลทั่วไปได้รับทราบและเชิญชวนมาท่องเที่ยวในพื้นที่

3. กลยุทธ์ WO กลยุทธ์จัดการแบบชุมชนมีส่วนร่วม (WO Strategies) เป็นการปรับปรุงจุดอ่อนภายใน โดยการใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้น เมื่อชุมชนมีจุดอ่อนหรือจุดด้อยที่ต้องแก้ไข แต่ในขณะที่เดียวกันชุมชนมีโอกาสที่พัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

3.1 จัดอบรมให้ความรู้กับผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยตรง

3.2 สนับสนุนให้พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตำรวจ และสมาชิกในชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.3 ประชาชนในพื้นที่ชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาปัญหา การร่วมคิดวิเคราะห์ และร่วมวางแผน มีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุก ๆ ด้านที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

3.4 จัดหางบประมาณส่วนกลางเพื่อสนับสนุนงานด้านการท่องเที่ยว และจัดให้มีการประชุมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การเตรียมรับมือหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน

4. กลยุทธ์ WT (WT Strategies) เป็นยุทธวิธีป้องกันตัว เพื่อลดจุดอ่อนภายในให้เหลือน้อยที่สุด และเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก เมื่อชุมชนมีทั้งจุดอ่อนซึ่งเป็นข้อด้อยและมีอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชิมชมนตาล โตนด บ้านตำรังค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้เสนอแนะให้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ควรฟื้นฟูอนุรักษ์ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้อยู่ในระดับที่ดี และยั่งยืน

4.2 ควรส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าทางวิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่จะต้องรักษาให้คงไว้สืบไป

4.3 ควรแสดงให้เห็นสมาชิกในชุมชนเห็นว่าผลประโยชน์นี้จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับส่วนรวม ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

4.4 ควรส่งเสริมองค์ความรู้ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5 กลยุทธ์ ST (ST Strategies)

5.1 กลยุทธ์การดำเนินงาน มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ให้ขึ้นตรงต่อองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอ โดยให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ โดยมีการดำเนินงานของแต่ละหมู่บ้านอย่างชัดเจน ตลอดจนกำหนดระเบียบ การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เห็นชอบจากมติที่ประชุม และนำมาถือเป็นข้อปฏิบัติเดียวกันทั้งชุมชน ให้มีทิศทางกรดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน โดยที่สมาชิกและคณะกรรมการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบการทำงานได้ทุกขั้นตอนและตลอดเวลาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำหมู่บ้าน ฝ่ายจัดการต่าง ๆ ฝ่ายบัญชี ฝ่ายการเงิน เป็นต้น ที่สำคัญในแต่ละเดือนควรมีการประชุมเพื่อสรุปการดำเนินงาน และเสนอความคิดเห็นในการดำเนินการเพื่อพัฒนาต่อไป

5.2 กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย ควรมีการสร้างเครือข่ายระดับชุมชนก่อน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ และให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้มากที่สุด ตลอดจนมีการจัดตั้งหน่วยประสานงานที่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือ และให้ความรู้ในการปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนร่วมกันรับผิดชอบผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จากนั้นสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น ประสบการณ์ โดยอาจใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและทำการวางแผนร่วมกัน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้ชุมชนควรดำเนินการดังนี้

5.2.1 จัดหาแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนพัฒนาต่าง ๆ

5.2.2 ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในการขอความร่วมมือในการวางยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายภายในชุมชนอย่างเข้มแข็ง ตลอดจนการฝึกอบรม แนะนำให้ความรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการสร้างเครือข่ายในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

5.2.3 มีการชี้แจงสมาชิกในชุมชนให้เข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน

จากการวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนศาลาโดนด ตำบลลำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยว

ให้มีการพัฒนาและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดสร้างและพัฒนาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีความพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว และให้มีการจัดการให้มีการอนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น รวมถึงทรัพยากรท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน และที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ให้คงไว้เพื่อลูกหลานในอนาคต มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ รักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว มีนโยบายในการจัดระเบียบพื้นที่ในการขายสินค้าให้เป็จุดที่เข้าถึงได้ง่าย และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในแหล่งท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ ควรจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และหน่วยงานของรัฐ ควรให้การสนับสนุน ปรับปรุง และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น แม่บ้าน นักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มีในการท่องเที่ยวในพื้นที่

เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ โทรศัพท์สาธารณะ แผ่นพับให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ระบบรักษาความปลอดภัย สถานพยาบาล ที่พักนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การกำจัดขยะ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ โดยทางชุมชนจะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานของทางรัฐ ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว

อนึ่งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ข้างต้นเป็นเพียงแนวทางกว้าง ๆ เท่านั้น โดยผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษาดังกล่าวจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการจัดการ และวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต อย่างไรก็ตามข้อสรุปต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้ ขึ้นอยู่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแผนงาน หรือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในชุมชนของตน อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมยั่งยืนต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). โครงการวิจัยความต้องการ การบริหารจัดการและการให้บริการเกี่ยวกับ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.
- การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. (2546). เชียงใหม่ : สำนักงานสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- การประชุม Globe'90. (2550). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เข้าถึงเมื่อ 4 มกราคม. เข้าถึงได้จาก เครือข่ายท่องเที่ยว โดยชุมชน จังหวัดเชียงราย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน”. เอกสารประกอบคำบรรยายในการสัมมนา โครงการวิจัยพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน(ระยะที่1) ม.ป.ท.: 2550. (อัดสำเนา).
- ฐาปณีย์ บุญณณิ. (2551). “นวัตกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภูมิศึกษา บ้านท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชา การท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2551). การจัดการและการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหงร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2526). โครงการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างสรรค์ชุมชน : มหาวิทยาลัยศิลปากร 2486-2546 ตำบลตำรังค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- ระพีพรรณ ทองห่อ และคณะ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว ภูมิศึกษาจังหวัดน่าน. น่าน: ม.ป.ท.
- อุยวดี พลพิพัฒน์. (2545). “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : ภูมิศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย.” จุลสารการท่องเที่ยว 21, 4 (ตุลาคม- ธันวาคม): 38-48.
- โฮสเตย์ไทย. (2554). แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เข้าถึงเมื่อ 26 มกราคม. เข้าถึงได้จาก http://homestaythai.tourism.go.th/curriculum/b1_028.php,

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). **โครงการวิสัยทัศน์ วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ภราเดช พษ์มิเชียร. (2548). “การท่องเที่ยวชุมชนทิศทางและศักยภาพ” ใน เอกสารคำบรรยายในการสัมมนาการท่องเที่ยวแนวเศ – การท่องเที่ยวชุมชน (2-3 พฤศจิกายน). ม.ป.ท. (อัคราณา).
- ภักดี รัตนผล. (2554). “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โครงการลงทุนเพื่อสังคม. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). **การท่องเที่ยวไทยวิสัยทัศน์ 2555**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

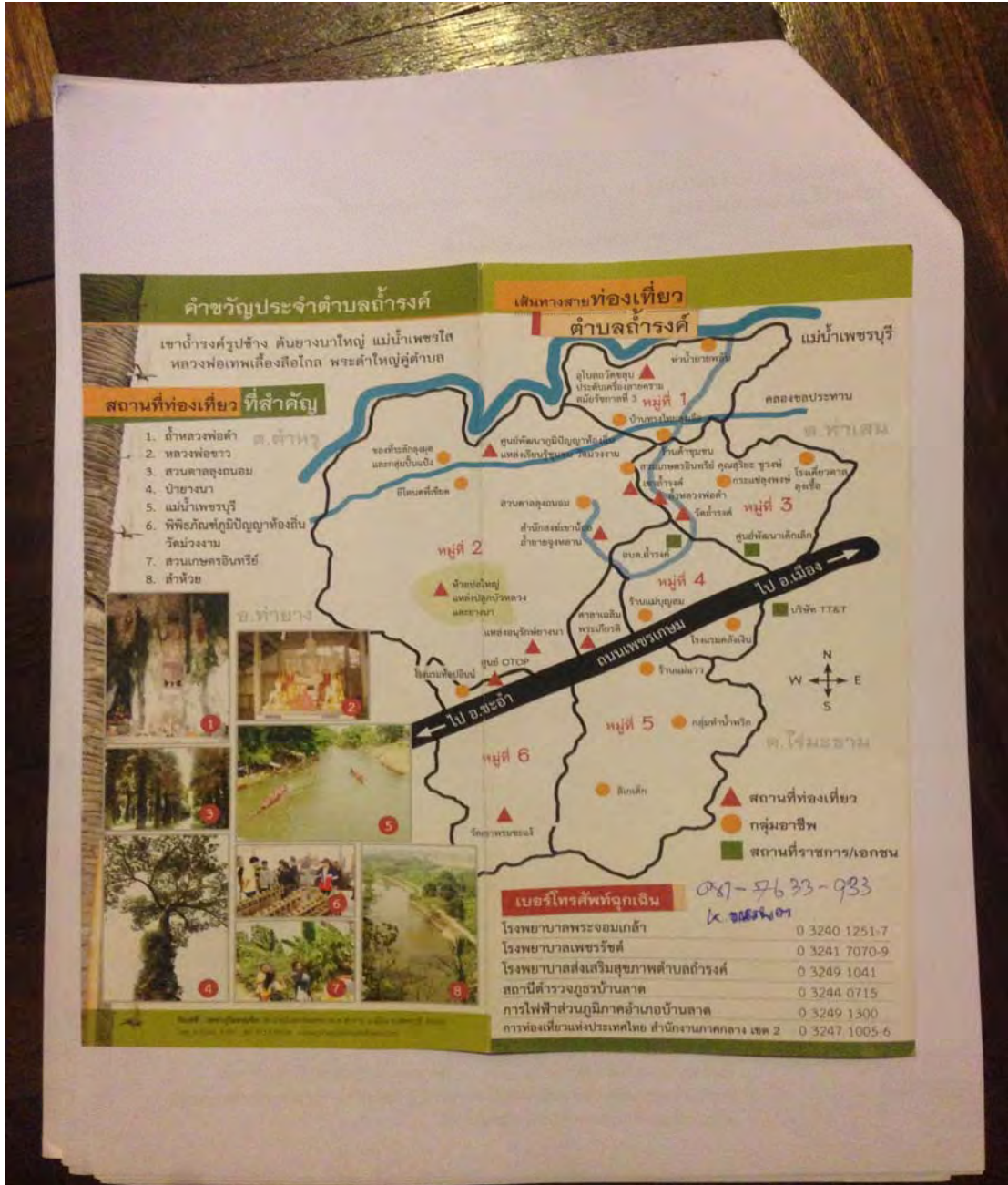
ภาษาต่างประเทศ

- Collier, A. and S. Harraway. “The New Zealand Tourism Industry” 2nd edition. Auckland: Longman NZ Ltd, 1997.
- Kotler, Philip. (1999). **Kotler on Marketing: How to Create, Win and Dominate Market**. USA : Tpttle Mori Big Apple Agency.
- McIntosh, Robert W . and Charies R. Goeldner. (1994). **Tourism Practices, Philosophies**. 5th ed. USA : Tpttle Mori Big Apple Agency.
- Cooper, Chris and Other. (1994). **Tourism Principle and practice**. London: Clays Ltd.
- Gunn, Clare A. (1994). **Travel Tourism and Hospitality**. New York: John Wiley and Sons Inc.
- Stark and Bloom. (1993). **Ecotourism**. Boston: Houghton Miffin,1993.
- Tourism Authority of Thailand. (2003). **Annual Report 2002 Tourism Authority of Thailand**. Bangkok: TAT.
- Whelan, Tensie. (1991). **Nature Tourism Managing for Environment**. Washington D.C. : Island Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่เส้นทางสายท่องเที่ยวตำบลอ่ามรงค์

แผนที่เส้นทางสายท่องเที่ยวตำบลถ้ำรงค์

ภาคผนวก ข

เตาเคียวตาล / กระบอกลมไฟสำหรับร่อนน้ำตาล / ไม้พะองสำหรับใช้ขึ้นต้นตาล

เตาเคี้ยวตาล / กระบอกไม้ไผ่สำหรับรองน้ำตาล / ไม้พะองสำหรับใช้ขึ้นต้นตาล

ภาคผนวก ค
เนื้อตาสโตนด์ที่ยี่แล้วสำหรับใช้ทำขนมตาล

เนื้อตาลโตนดที่ขี้แล้วสำหรับใช้ทำขนมตาล

ภาคผนวก ง
ผลิตภัณฑ์ตาลประดิษฐ์ และจักรสานใบตาล

ผลิตภัณฑ์ตาลประดิษฐ์ และจักรสานใบตาล

ภาคผนวก จ
รตรางบริการนำเที่ยวของ อบต.

รถรางบริการนำเที่ยวของ อบต.

ภาคผนวก จ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพในตำบลลำรงค์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพในตำบลลำรงค์

ชื่อกลุ่ม	ผู้รับผิดชอบ	ที่อยู่
กลุ่มแม่บ้านต้นตาลประดิษฐ์	นางชิน อ่วมพวง	47/2 ม.4 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
ยีโตนด	นางสมจิตร กองแก้ว	76/1 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
กระแซะ	นายสมพงษ์ กลิ่นสน	9 ม.3 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
จักรสานใบตาล	นางใบ นามมั่น	84 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
โรงงานปุ๋ยอินทรีย์	นายทองอยู่ พุกพวง	57 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
การทำวาว	นายอุดม โฉมงาน	51 ม.3 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
แรลลี่ล้อ โตนด	นายสุริยะ ชูวงศ์	21 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
ขนมตาล	นางชิน อ่วมพวง	47/2 ม.4 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
แกงหัวโตนด	นางชิน อ่วมพวง	47/2 ม.4 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
ฝึกระดิ่ง	นางแจ้ว ศิรินันท์	10 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
วัลลาน	นายมงคล สะติชะ	12 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
กลุ่มแม่บ้านทำน้ำพริก	นางพร้อย พุ่มนุช	56 ม.5 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
เคียวตาล	นายสัมฤทธิ์ ศิรินันท์	10 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
กลุ่มปั้นแป้ง	นางสาวดวงกมล คนตรี	32 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดตาล	นายศุค นามมั่น	84 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
การทำขี้ใต้	นางสงวน กำไลแก้ว	14 ม.4 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
น้ำตาลสด/การเล่นกลองยาว	นายสัมฤทธิ์ ศิรินันท์	10 ม.2 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
โตนดทอด/ลูกตาลเชื่อม	นางสายหยุด พงษ์เผือก	69 ม.4 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
ลิเกเด็ก	นายรัศมี ประเสริฐพันธ์	144 ม.5 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
แห่เรือบก	นางเฟื่อน ทองทิพย์	75/2 ม.5 ต.ลำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

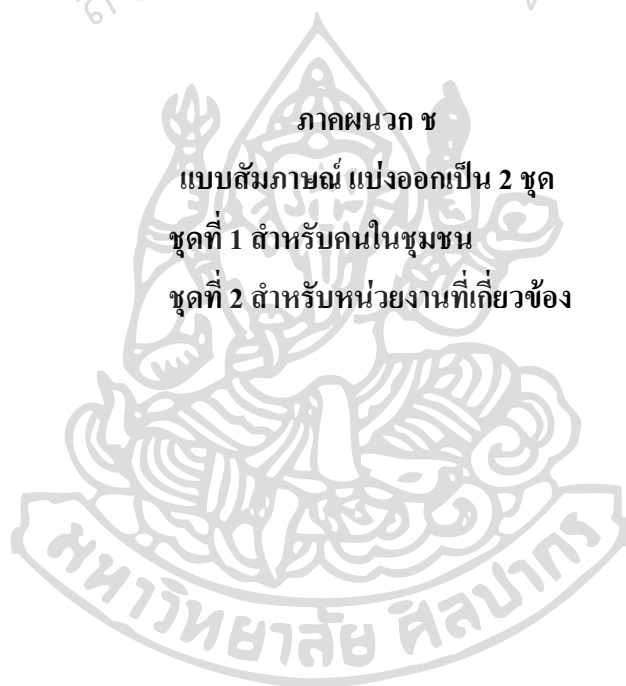
สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1 สำหรับคนในชุมชน

ชุดที่ 2 สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แบบสัมภาษณ์
ชุดที่ 1 สำหรับคนในชุมชน

เรื่อง การศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนด เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ศึกษากรณี ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่..... เวลา.....

ผู้สัมภาษณ์และจดบันทึก.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ.....
2. อายุ.....
3. ระดับการศึกษา.....
4. อาชีพ.....
5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

1. ท่านคิดว่าเอกลักษณ์ของชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ คืออะไร? (ในอดีต และปัจจุบัน)
2. เมื่อมีการพัฒนาชุมชนแห่งนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว เอกลักษณ์ดังกล่าวมีผลกระทบหรือไม่ อย่างไร?
3. เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชนมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านคิดว่าการจัดให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน (กิจกรรมการท่องเที่ยว) มีความเหมาะสมหรือไม่ และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของท่านอย่างไร?
5. ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุหลักของการพัฒนาชุมชนตาลโตนดมาเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว?

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

1. ท่านมีส่วนร่วมอะไรบ้างในการพัฒนาชุมชนแห่งนี้เพื่อการท่องเที่ยว ทั้งขั้นตอนก่อนและระหว่างการเปลี่ยนแปลงชุมชนสำหรับการท่องเที่ยว (เช่น เสนอความคิดเห็น วางแนวทางการพัฒนาชุมชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ร่วมตัดสินใจ และแก้ปัญหาการจذبบริการด้านการท่องเที่ยว ฯลฯ)
2. ท่านต้องการให้องค์กรหรือหน่วยงานใดเข้ามาช่วยพัฒนาฟื้นฟูชุมชนตาลโตนดเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน? เข้ามาช่วยอะไรบ้าง? และอย่างไร?
3. มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยววัฒนธรรม หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว บ้างหรือไม่? โดยหน่วยงานใด? อย่างไร?
4. ท่านคิดว่าผลกระทบ (ด้านบวกและลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม) ที่เกิดจากการเปิดชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคืออะไรบ้าง?
5. โดยส่วนตัว ท่านเห็นด้วยกับการพัฒนาชุมชนและชุมชนตาลโตนดเพื่อการท่องเที่ยวหรือไม่? อย่างไร? หากไม่เห็นด้วย ทำไมจึงไม่เห็นด้วย?
6. ชุมชนแห่งนี้ควรต้องพัฒนาอะไรเพิ่มเติมเพื่อการท่องเที่ยว?
7. ท่านต้องการให้ชุมชนพัฒนาไปในทิศทางใด?
8. ท่านคิดว่าอะไร คือ อุปสรรคในอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟูชุมชนตาลโตนดเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน? และท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร?

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ข้อคิดเห็น/คำแนะนำเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนด หรือ การฟื้นฟู อนุรักษ์ชุมชนตาลโตนด เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

แบบสัมภาษณ์
ชุดที่ 2 สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรื่อง การศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวชุมชนตาลโตนด เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ศึกษากรณี ชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่..... เวลา.....

ผู้สัมภาษณ์และจดบันทึก.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ.....
2. อายุ.....
3. ระดับการศึกษา.....
4. อาชีพ.....
5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

1. ท่านคิดว่าอะไรคือเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนถ้ำรงค์?
2. เอกลักษณ์ในอดีตและปัจจุบัน เหมือน หรือแตกต่างกัน หรือไม่? อย่างไร?
3. ท่านมีแนวคิดหรือแนวทางในการพัฒนาชุมชนถ้ำรงค์เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนอย่างไร?
4. ผลกระทบ (ทั้งบวกและลบ ทางตรงและทางอ้อม) ที่เกิดจากการเปิดชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคืออะไร?
5. อุปสรรคในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งก่อนการพัฒนา ขณะพัฒนา และหลังการพัฒนาคืออะไร ท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร?

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของหน่วยงาน

1. หลังจากการพัฒนาชุมชนมาเป็นสินค้าการท่องเที่ยว มีการสนับสนุนด้านนโยบายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาคในด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม หรือไม่ อย่างไร?

2. คณะผู้ดำเนินงานในชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร?

3. การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนตลาดโตนค อาทิ จำนวนต้นตาลที่ลดลง และการลดลงของการประกอบอาชีพทำตาลโตนคของคนในชุมชน ส่งผลต่อการบริหารงานโดยรวมของชุมชนเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน หรือไม่ อย่างไร?

4. โดยส่วนตัว ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงชุมชนตลาดโตนคในปัจจุบัน?

5. หน่วยงานใดบ้าง ที่จะต้องเข้ามาช่วยในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนตลาดโตนคเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน? และช่วยอย่างไร?

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ข้อคิดเห็น/คำแนะนำเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดโตนค หรือ การฟื้นฟู อนุรักษ์ชุมชนตลาดโตนค เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

.....

.....

.....

.....

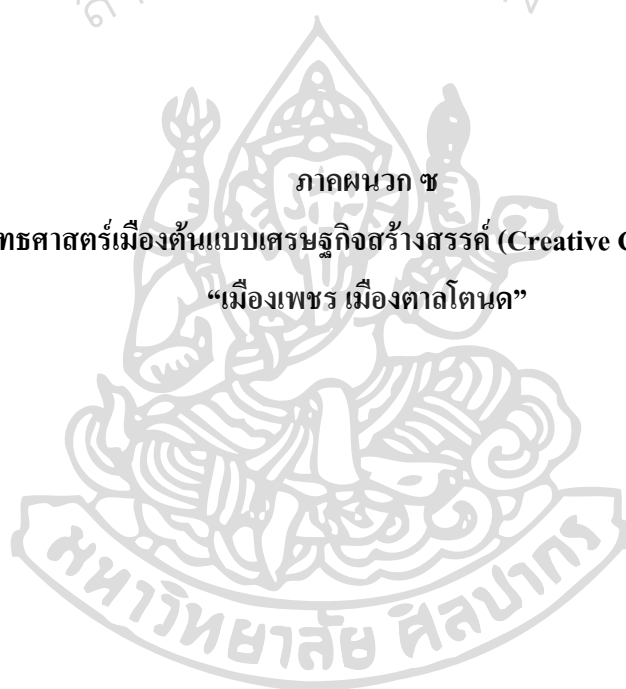
ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ข

การจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี

“เมืองเพชร เมืองतालโตนด”

การจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

จากการที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ได้พิจารณาคัดเลือกจังหวัดเพชรบุรี เป็น 1 ใน 10 จังหวัดเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในด้าน “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” และเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ไปสู่การปฏิบัติ เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างสมบูรณ์

จังหวัดเพชรบุรี จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ขึ้น โดยวางยุทธศาสตร์ 4 ประการ เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ 1. ส่งเสริมการปลูกตาลโตนด 2. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด 3. วิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากตาลโตนด 4. ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” โดยมุ่งหวังให้ตาลโตนดอยู่คู่กับจังหวัดเพชรบุรีตลอดไปชั่วลูกชั่วหลาน และนารายได้เข้าสู่ชุมชน/จังหวัดเพชรบุรี อย่างยั่งยืนมั่นคงและต่อเนื่องตลอดไป

แนวทางในการพัฒนา เพื่อเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างสมบูรณ์ มีดังนี้

1. บรรจुरื่องเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ในยุทธศาสตร์ นโยบาย และงบประมาณของจังหวัดเพชรบุรี
2. วางแผนกลยุทธ์ แผนแม่บท แผนธุรกิจ แผนปฏิบัติงาน และระบบบริหาร เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน
3. จัดหางบประมาณในการพัฒนาเมืองเพชรบุรี ให้เป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (จากภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ฯลฯ)
4. จัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังแนวความคิดและความต้องการของประชาชนในจังหวัด ต่อการเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนการดำเนินการ (Road Map) ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559)

1. จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. สำรวจและศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจตาลโตนด จัดทำฐานข้อมูลที่ได้โดยรวบรวมองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน จัดทำทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน พร้อมมอบโล่และใบประกาศเกียรติคุณ
3. เสริมสร้างบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจตาลโตนด การเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างปลอดภัย ด้านการพัฒนาแปรรูปตาลโตนด จัดกิจกรรมแข่งขันขึ้นตาล เฉาะตาล โกงคอตาลหรือพับค่อม้า แรลตีตาล เย็บตับตาล จัดอบรมด้านภาษาเพื่อรับรองประชาคมอาเซียน จัดประกวดผลิตภัณฑ์

ที่เกิดจากตาลโตนด ประกวดตาลผลใหญ่และรวมกลุ่มชุมชนและผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจตาลโตนด

4. ส่งเสริมการปลูกตาลโตนด โดยสร้างเครื่องมือทุนแรงในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากตาลโตนดเพื่อทดแทนการใช้ทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ตาลโตนดพันธุ์ดีในการปลูก ส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่ เพื่อใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากตาลโตนด ส่งเสริมการปลูกต้นพะยอมและไม้เต๋ยม เพื่อใช้ในการรักษาผลผลิตที่ได้ ส่งเสริมการปลูกตาลโตนดให้เป็นสัญลักษณ์ของเมืองเพชรบุรีและให้เป็นอาชีพของประชาชนเพชรบุรี

5. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด โดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่าย Cluster ตาลโตนดส่งเสริมและการพัฒนาการแปรรูปตาลโตนดให้หลากหลาย นำผู้ประกอบการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าทั้งในและต่างประเทศจัดเจรจาการค้าให้แก่ผู้ผลิต/ผู้ค้า ส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากทุกส่วนของตาลโตนด สู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงประโยชน์จากการบริโภคผลิตภัณฑ์ตาลโตนด เช่น สารต้านอนุมูลอิสระ เป็นต้น

6. รณรงค์ให้ความรู้ และประชาสัมพันธ์โครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ”เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดทุกโครงการ ให้กับประชาชนทั่วไป ได้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของตาลโตนดและสนใจประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด ซึ่งเกี่ยวกับเมืองเพชรบุรี และวิถีชีวิตของคนเพชรบุรีอย่างแยกกันไม่ออก

7. ส่งเสริมการพัฒนาสวนตาลโตนดให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบครบวงจร โดยปรับปรุงและพัฒนาสวนตาลโตนดตัวอย่างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของลุงถนอม ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและจัดทำ Home Stay รองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจในเรื่องของตาลโตนด

8. จัดงาน “วันตาลโตนด เมืองเพชร” ระดับประเทศ

9. เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในเพชรบุรี โดยเริ่มจากสวนตาล ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดถนนสายวัฒนธรรมต่าง ๆ

10. สอดแทรกวิถีชุมชนเมืองเพชร เข้ากับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม

11. พัฒนาวิถีชีวิตเกี่ยวกับตาลโตนด เช่น การกวนน้ำตาลใส ทำน้ำตาลงุน กระแจะ(น้ำตาลเมา)

12. พัฒนาวัฒนธรรมประเพณีการแสดงที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดเข้าไปยังสถานศึกษาในพื้นที่ เช่น การเต็นรำทำตาล เป็นต้น

กรอบการจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

หลักการเหตุผล

ด้วยรัฐบาลมีนโยบายสำคัญในการเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศและที่มีผลกระทบจากต่างประเทศ โดยกำหนดให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการจัดทำแผนงาน โครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและท่องเที่ยวอย่างบูรณาการ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการบริโภคและการลงทุน

ภายใต้ นโยบายของรัฐบาล กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ตระหนักถึงความสำคัญในการกระตุ้นและส่งเสริมให้คนไทยมีความตื่นตัวและสร้างสรรค์นวัตกรรม และการจัดการธุรกิจในรูปแบบใหม่โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รวมถึงการการนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับภาคประชาชนในทุกภูมิภาคของประเทศไทย จึงได้จัดให้มีโครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยพัฒนาจังหวัดที่มีศักยภาพเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทั้งประเทศไทย และคัดเลือกเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ที่สามารถนำไปพัฒนาสร้างจุดเด่นให้แก่สินค้าหรือบริการของจังหวัด และสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติได้ ประมาณ 10 จังหวัดทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เช่น สุโขทัย เพชรบุรี สุพรรณบุรี และ สุราษฎร์ธานี เป็นต้น

โครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน / เมือง และสร้างภาพลักษณ์ประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถนำภูมิปัญญาทั้งในส่วนบุคคลและชุมชน / เมือง มาสร้างสรรค์ สร้างเอกลักษณ์ทางเศรษฐกิจ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ให้สามารถเพิ่มรายได้แก่ประชาชนของประเทศและสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและการค้าให้กับประเทศได้

จังหวัดเพชรบุรี เป็น 1 ใน 10 จังหวัดเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากกรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์ โดยได้รับคัดเลือกเป็นเมืองสร้างสรรค์ในด้าน “เมืองเพชรเมืองตาลโตนด” ซึ่งมีประเด็นสำคัญถือเป็นจุดแข็งของจังหวัดเพชรบุรีที่ได้รับการคัดเลือกเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์มน 4 ด้าน ดังนี้

ศักยภาพ	รายละเอียด
1. ศักยภาพด้านทุนทางปัญญาที่เป็นปัจจัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	
<p>มีทุนทางปัญญา หรือการพัฒนาต่อยอด ขยายผลจากสิ่งที่มีอยู่เดิม ให้โดดเด่นและมีศักยภาพ</p> <p>ทุนทางกายภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย อยู่ใกล้กรุงเทพฯ 2. เป็นสภาพภูมิอากาศที่ดี 3. เป็นเส้นทางผ่านลงใต้ การคมนาคมสะดวก 4. มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย เป็นเมืองสามวัง สามทะเล สามรส มีภูเขา น้ำตก วัด หาดชะอำ ปีกเตียน ทะเลหมอก เขาพะเนินทุ่ง แก่งกระเจาน 5. มีตาลโตนดมากที่สุดในประเทศไทย มีโครงการปลูกตาลโตนดล้านต้น 6. มีสินค้าเกษตรที่มีชื่อเสียง (กล้วยหอมทอง ชมพู่เพชร มะนาว เกลือทะเล เป็นต้น) 7. มีการส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
<p>ทุนทางวัฒนธรรม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เนื่องจากเพชรบุรีเป็นเมืองสามวัง มีการสร้างวัง 3 แห่ง จึงมีช่างสกุลต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย อาทิ ช่างสิบหมู่ ช่างแทงหยวก ช่างไม้ ช่างตอกกระดาศ ช่างทองโบราณ (ทองเมื่อเพชร) ช่างปั้น รวมทั้งมี จิตรกรรม ประติมากรรม และลายรดน้ำที่สวยงาม 2. มีอาหาร ขนมหม้อแกง และขนมหวานที่มีชื่อเสียง ข้าวแช่เพชรบุรี ข้าวเกรียบเมืองเพชรที่ทำจากตาลโตนด น้ำตาลโตนดปึก ที่มีชื่อเสียง 3. วัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลาย มีละครชาตรีเพชรบุรี หนังตะลุงเพชรบุรีแตกต่างจากภาคใต้ วัดพลับพลาชัย งานประเพณีกินข้าวห่อ 4. มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ นอกจากมีชนพื้นถิ่นแล้ว ยังมีไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ซึ่งมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ทั้งภาษาและการแต่งกาย 5. มีวัดที่เก่าแก่และสำคัญ ศิลปกรรมมากมายในแหล่งต่าง ๆ 6. มีภาษาเพชรเป็นภาษาพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ 7. เป็นเมืองมรดกโลกที่มีชีวิต

ศักยภาพ	รายละเอียด
<p>ทุนด้านองค์ความรู้ หรือภูมิปัญญา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการถ่ายทอดทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของช่าง สิบหมู และช่างแขนงอื่น ๆ อาทิ ช่างปูนปั้น แกะสลัก ลายลวดน้ำ ปั้นหัวสัตว์ หัวโขน ตอกกระดาษ เทงหยวก ปิดทอง ประดับกระจก ช่างทอง 2. มีชื่อเสียงและความเชี่ยวชาญในการทำขนม 3. มีปราชญ์ชาวบ้านสาขาต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นช่างสิบหมู และการทำตาลโตนด ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่น สวนตาลลุงถนอม 4. มีกลุ่มวรรณศิลป์ กลุ่มช่างภาพถ่ายต้นตาลโตนด กลุ่มเรียงกลอน กลุ่มทำหนังสือศิลปะแม่ น้ำเพชร 5. มีพิพิธภัณฑ์รวมองค์ความรู้ดั้งเดิมของเมืองเพชรทั้งหมด 6. มีการถ่ายทอดความรู้ทักษะทางศิลปะให้กับเยาวชน (ศิลปะไม้ตาล) การใช้น้ำตาลโตนดผสมในงานปูนปั้น
<p>มีการใช้แนวคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เมือง/ชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการผลิตสารกันบูดจากใบพะยอม แทนการทำสารเคมี 2. มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์สามารถอยู่ได้นานมากยิ่งขึ้น 3. มีการร่วมมือกับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอาหาร ขนม ผลิตภัณฑ์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ 4. วางแผนดำเนินงาน โครงการ “ตลาดอาหารปลอดภัยปลอดภัยสารพิษ” ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5. ใช้ผลผลิตทุกส่วนจากต้นตาลโตนด เช่น ลูกตาล เต้าตาลอ่อน เนื้อตาล ทำขนม รากตาลทำยาบำรุงสตรี ต้นตาลแก่ทำเครื่องใช้ เครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น
<p>มีการใช้แนวคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างงานและสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ประชาชนในเมือง/ชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำเครื่องใช้ เครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ ของตกแต่งบ้านจากต้นตาลแก่ 2. พัฒนาขนมหม้อแกง ทำหม้อแกงกระป๋อง ลดความหวานของหม้อแกง เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด

ศักยภาพ	รายละเอียด
<p>มีการส่งเสริม สนับสนุนการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อผลิตงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมลานวัฒนธรรมเป็นประจำ 2. รวมกลุ่มย่อยของชุมชนข้างแต่ละท้องถิ่น และรวมกลุ่มใหญ่ของช่างสกุลเมืองเพชร 3. จัดตั้งกลุ่มโยนเด็ก 4. รวมกลุ่มอนุรักษ์ละครชาตรี วัดใหญ่ 5. ส่งเสริมครูช่างจากชุมชนต่าง ๆ โดยเปิดสอนให้กับเยาวชนที่สนใจ 6. จัดนิทรรศการ ประกวดปูนปั้น ภาพถ่าย ลายเขียน และศิลปะแขนงอื่น ๆ โดยเฉพาะในงานพระนครคีรี
<p>มีต้นทุนที่สามารถสนับสนุนการเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงการใช่วัสดุจากท้องถิ่นและธรรมชาติ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ผลผลิตทุกส่วนจากต้นตาลมาใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายและคุ้มค่า 2. ใช่วัสดุจากธรรมชาติมาเป็นส่วนผสมค่านำมาใช้ปูน เช่น การใช้น้ำตาลเคี้ยว กาวหนังสัตว์ เปลือกหอยเผา เป็นต้น 3. มีน้ำตาลโตนด เป็นวัตถุดิบของจังหวัด ชุมชนมีส่วนร่วม
<p>คำนึงถึงความเป็นตัวของตัวเองในการดำเนินกิจกรรมเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์</p>	<p>เอกลักษณ์เมืองเพชรบุรีทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภาษา เพชรบุรี อาหารคาว-หวาน ปูนปั้น ต้นตาลโตนด</p>
<p>2. ศักยภาพของเมือง/ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์</p>	
<p>มีจุดเด่นและจุดขายที่ชัดเจน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มีอากาศที่ดี มีภูเขา มีน้ำตก มีทะเล เป็นเส้นทางผ่านลงภาคใต้ 2. แหล่งท่องเที่ยว ต้นทุนทางธรรมชาติ (แก่งกระจาน ทะเลภูเขา น้ำจืด น้ำเค็ม) 3. มีความหลากหลายทางด้านศิลปะในแขนงต่าง ๆ เป็นแหล่งผลิตช่างที่มีฝีมือ 4. มีวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภาษาเพชรบุรี ที่เป็นเอกลักษณ์ 5. มีอาหาร ขนม ของหวานเลื่องชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ขนมหม้อแกง แกงหัวตาล ผลไม้ เป็นต้น

ศักยภาพ	รายละเอียด
มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นที่ ยอมรับและพัฒนาต่อยอด	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความคิดสร้างสรรค์คือเป็นที่ยอมรับและพัฒนาต่อยอด 2. ใช้ต้นและผลของตาล โตนดมาทำขนมและอาหาร 3. นำต้นตาลที่มีอายุมากแล้วมาใช้ประโยชน์ อาทิ ทำเครื่องใช้ เครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ รวมถึงของตกแต่งบ้าน 4. การทำน้ำตาลโตนดผง 5. มีการคัดเกรดชมพูเพชรและพัฒนาบรรจุภัณฑ์มี กระบวนการผลิตกล้วยหอมทองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ร่วมมือกับตลาดต่างประเทศ (ญี่ปุ่น)
มีโอกาสทางการตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัจจุบันตลาดมีความต้องการน้ำตาลโตนดของแท้มาก ยิ่งขึ้น เพราะหายาก 2. มีการใช้งานศิลปะมาพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นตาลโตนด เพื่อเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น 3. ช่องทางจำหน่ายหลากหลาย ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและมี ความโดดเด่น 4. การแกะสลักไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ ลายกนกปากนกแก้ว
มีสภาพแวดล้อมของเมืองที่เอื้อ ต่อการเป็นเมืองสร้างสรรค์ และมี ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ ขับเคลื่อนด้วยความคิดสร้างสรรค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ทั้งทางด้านวัฒนธรรมมีวัง 2 แห่ง และ มีวัดเก่าอีกมากมาย มีสถาปัตยกรรม โบราณหลากหลาย 2. ถนนสายวัฒนธรรม เช่น สายปูนปั้น ณ วัดต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่ง เป็นเอกลักษณ์ของเมืองเพชร
เคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม/ งานนิทรรศการ/กิจกรรม ฯลฯ ใน ด้านความคิดสร้างสรรค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. งานว่านนานาชาติ 2. งานประชุมอาเซียน 3. งานพระนครคีรี จัดเป็นประจำทุกปี
3. ระบบการบริหารจัดการและการวางแผนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	
มีวิสัยทัศน์ในการเป็นเมือง สร้างสรรค์ที่ชัดเจน	เมืองเพชร เมืองแห่งตาลโตนด
มีจุดมุ่งหมายในการเป็นเมือง สร้างสรรค์ที่ชัดเจน	พัฒนาเมืองเพชรบุรีให้เป็นเมืองตาลโตนดแบบครบวงจร โดย ส่งเสริมการปลูกตาล ส่งเสริมอาชีพการขึ้นตาล ส่งเสริมและ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาล โตนด รวมถึงการใช้ประโยชน์จาก ตาลโตนดอีกด้วย ตลอดจนส่งเสริมเชื่อมโยงด้านการตลาด อย่างเป็นทางการ

ศักยภาพ	รายละเอียด
มีแผนปฏิบัติงาน และระบบการบริหารเพื่อขับเคลื่อนให้เมือง/ชุมชนเกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน	มีแผนชุมชนทุกหมู่บ้าน ประกอบด้วยกิจกรรมทำเองและทำร่วมกัน
การดำเนินงานอยู่ภายใต้องค์กรที่เกี่ยวข้องและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเป็นที่ปรึกษา
มีเครือข่ายในการร่วมมือร่วมใจทำงานเพื่อให้เมือง/ชุมชนต้นแบบสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน	ภาครัฐ เอกชน สถานศึกษา รวมทั้งกลุ่มช่างท้องถิ่นให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของจังหวัดเป็นอย่างดี
มีองค์กรที่สามารถขับเคลื่อนให้เมือง/ชุมชนต้นแบบสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
องค์กรขับเคลื่อนมีเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
4. มีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) เป็นที่พลังขับเคลื่อนและพลังงานในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชน	
มีผู้นำ และผู้นำมีทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารจังหวัด 2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. ประชาชนชาวบ้าน 4. ช่างสิบหมู่
มีผู้รู้ และผู้รู้มีทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนชาวบ้าน 2. ช่างสิบหมู่

ศักยภาพ	รายละเอียด
มีเครือข่าย และให้ความร่วมมือในการวางแผนและดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพต่าง ๆ 2. กลุ่มเยาวชน 3. กลุ่มช่างต่าง ๆ
ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการผลักดันเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างจริงจัง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ว่าราชการจังหวัด 2. ผู้บริหารของจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด สถาบันการศึกษาวิทยาลัยสารพัดช่าง ฯลฯ
การมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระ และองค์กรอิสระให้ความร่วมมือในการวางแผนและดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการช่วยกันส่งเสริมการปลูกต้นตาลโตนด 2. กลุ่มศิลปิน กลุ่มชนม ฯลฯ
หน่วยงานการศึกษาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยให้ความร่วมมือในด้านการสอน และการวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถาบันการศึกษานับสนุนการพัฒนาจังหวัด 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี ให้ความร่วมมือทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์การแปรรูปอาหารและอื่น ๆ 3. วิทยาลัยเทคนิคเพชร ให้ความร่วมมือทางด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
มีความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่	ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีบทบาทในการร่วมพัฒนาและนำไปปรับใช้	เช่น บริษัทเพชรไทย โดยมีการส่งเสริมการปลูกตาลโตนดที่แก่งกระจาน
จัดทำการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่การเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาสัมพันธ์ทางเคเบิลทีวีท้องถิ่น/เอกสารเผยแพร่ 2. ให้ข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน เพื่อแจ้งให้แก่ชุมชน 3. จัดทำป้ายบิลบอร์ด

ขอบเขตของการจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัด เพชรบุรี”เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

1. คำจำกัดความของคำว่า “เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City)”

เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) คือเมืองที่มีความชัดเจนในการ นำเอาความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาเมืองหรือชุมชน จากรากฐานของต้นทุนทางภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาภายในท้องถิ่น ชุมชนของแต่ละจังหวัด จนก่อให้เกิดเอกลักษณ์ที่มีคุณค่า ทางเศรษฐกิจ โดยหน่วยงานภาครัฐ องค์กร เอกชน ผู้ประกอบการ ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทและมีการดำเนินงานร่วมกันสอดคล้องและเกื้อกูล สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจส่งผลให้เมือง/ชุมชน มีสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

2. คำจำกัดความของคำว่า “โครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City)”

โครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการ พัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดเมืองต้นแบบ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่ประชาชนในภูมิภาคและท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถใช้เป็นตัวอย่างและแนวทาง ในการสร้างรายได้ภายในพื้นที่ โดยการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเชื่อมโยงเป็น เรื่องราวกับสินค้าและบริการของเมือง เกิดเป็นเอกลักษณ์ของเมืองที่จะสร้างงานสร้างรายได้ ตลอดจนเป็นการสร้างความตื่นตัว สร้างแรงกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม และให้ ความสำคัญกับการนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาสร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้นเพื่อสร้างโอกาสทาง สังคมและเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

3. คำจำกัดความของคำว่า “ยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

คือยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ในสินค้าและบริการให้เกิด มูลค่าเพิ่ม ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกัน “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” มาเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวกับตาลโตนด ซึ่งแยกกันไม่ออกกับเมืองเพชรบุรีและวิถี ชีวิตของคนเพชรบุรี ทั้งนี้เนื่องมาจาก “น้ำตาลโตนด” มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความหวาน หอม อร่อย ซึ่งเป็นที่ติดใจของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวหวาน อีกทั้ง เครื่องใช้ไม้สอย ของ ประดับตกแต่งบ้าน เฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ วิถีชีวิตคนทำตาลโตนด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหนึ่ง โดยผู้ว่าราชการจังหวัด (นายชาย พานิชพรพันธุ์) เล็งเห็นถึงช่องทางทางการเพิ่มมูลค่าทาง

เศรษฐกิจจึงมีการส่งเสริมให้ปลูกตาลโตนดเป็นส่วนหรือเข้าแถว เพื่อความสะดวกในการเก็บเกี่ยว ผลผลิตน้ำตาลโตนด ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำทาย (Adventure) เช่น บ้านท่าแร่ชานบนต้นตาลโตนด เป็นต้น และเป็นแหล่งศึกษาฐานตาลโตนดต้นแบบของประเทศหรือของโลก รวมทั้งส่งเสริมให้มีการแปรรูปน้ำตาลโตนดปึกเป็นน้ำตาลโตนดผงบรรจุซอง ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าสินค้าตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากเดิมน้ำตาลโตนดปึกราคา กิโลกรัมละ 30-40 บาท เมื่อนำมาแปรรูปเป็นน้ำตาลโตนดผง รับซื้อน้ำตาลโตนดปึกจากชาวบ้าน เป็นกิโลกรัมละ 80 บาท ในขณะที่ราคาขายปลีกทั่วไป ร้านจำหน่ายของฝากจังหวัดเพชรบุรี จำหน่ายน้ำตาลโตนดปึกในราคา กิโลกรัมละ 100 บาท สำหรับน้ำตาลโตนดผง จำหน่ายกิโลกรัมละ 300 บาท เป็นต้น

4. หน่วยงานที่สนับสนุน

หน่วยงานต่างที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดการสร้างรายได้เพิ่มในจังหวัดเพชรบุรี โดยการนำความคิดสร้างสรรค์และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น ประกอบด้วยหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนด้าน โลจิสติกส์ การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนให้ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ การสนับสนุนด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการเชื่อมโยง และการเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้า โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ภาคราชการ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี สถาบันการศึกษา เกษตรจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด พาณิชย์จังหวัด การค้าภายในจังหวัด พัฒนาการจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อำเภอท้องที่ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบจ./อบต./เทศบาล)

บทบาทหน้าที่

1. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”
2. ให้คำปรึกษาแนะนำสนับสนุน และแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. ให้ความรู้ / พัฒนา / ส่งเสริมศักยภาพ เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”
4. ส่งเสริม / สนับสนุน / การร่วมกลุ่มเพื่อนสร้างความเข้มแข็ง สร้างอำนาจการต่อรอง
5. ส่งเสริมการปลูก / พัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร

6. ส่งเสริมระบบสหกรณ์ สอนทำบัญชีด้านต้นทุน กำไร เพื่อให้รู้หลักบัญชีเบื้องต้น สามารถคิดต้นทุน กำไร แบบง่ายได้

7. ส่งเสริมพัฒนาผู้ผลิต / ผู้ประกอบการ เรื่องตัวสินค้า / บรรจุภัณฑ์ ด้านการแปรรูปอุตสาหกรรมอาหาร เช่น ทำน้ำตาลไซรัป น้ำส้มสายชู น้ำตาลโตนด น้ำตาลโตนดเม็ด ฯลฯ และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไม้สอย เช่น โคมไฟ พวงกุญแจ ของใช้ ของฝาก / ของที่ระลึก เป็นต้น ส่งเสริมด้านทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาส่งเสริมด้านการตลาด เชื่อมโยงตลาด

8. ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” จัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยว “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

9. ส่งเสริมสนับสนุนชุมชน / รวมทั้งงบประมาณในการพัฒนาเมืองเพชร เมืองตาลโตนด อีกทั้งพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้หลากหลาย

2. ภาคเอกชน ได้แก่ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี และผู้ประกอบการต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่

1. เชื่อมโยงประชาสัมพันธ์ จัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยว “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักวิถีของการทำตาลโตนดและได้ทดลองขึ้นต้นตาลอย่างปลอดภัย ทดลองทำน้ำตาลโตนด/เกลือตาลโตนด พักผ่อนรีสอร์ตตาลโตนด ศึกษาวิถีชีวิตผู้ปลูกตาลโตนด

2. สนับสนุน ส่งเสริมด้านการตลาด

3. ส่งเสริม สนับสนุนการผลิต / แปรรูปน้ำตาลสดเป็นน้ำตาลโตนดปึก น้ำตาลโตนดผง น้ำตาลโตนดเม็ด น้ำส้มสายชู / ไชเคอร์ หรืออื่น ๆ

4. ส่งเสริม สนับสนุนการแปรรูปด้านอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไม้สอย เช่น ชุดรับแขก โคมไฟตู้โชว์ นาฬิกา เป็นต้น

3. ภาคประชาชน ได้แก่ เกษตรกร ศิลปิน ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มอาชีพ

บทบาทหน้าที่

1. อนุรักษ์ ต่อยอด ขยายภูมิปัญญาให้สืบต่อกับวิถีชีวิตคนเมืองเพชร

2. ดูแล อนุรักษ์วิถีชีวิตและต้นตาลโตนดเพิ่มขึ้นเพื่อรับรองการเป็นพืชเศรษฐกิจในอนาคต

3. พัฒนา เรียนรู้ ตลอดจนเชื่อมโยงวัดตฤติบ / การผลิต การตลาดผลิตภัณฑ์ตาลโตนดให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

5. ความเชื่อมโยงหรือแนวทางการประสานงานระหว่างองค์กรที่เป็นผู้บริหารจัดการกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนในชุมชน ในการขับเคลื่อนเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” อย่างมีศักยภาพและมีสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตที่ดี

5.1 ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี (นายชาย พานิชพรพันธุ์) มีนโยบายในการส่งเสริมการปลูกตาลโตนดอย่างชัดเจน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรจังหวัดเพชรบุรี พานิชย์ จังหวัดเพชรบุรี และท้องถิ่นให้การสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกตาล และผู้ประกอบการน้ำตาลโตนด และขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนรวมทั้งประชาชน

5.2 ประชาสัมพันธ์ทุกภาคส่วนและขอความร่วมมือในการขับเคลื่อนให้เพชรบุรีเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

5.3 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีตระหนักถึงคุณค่าและศักยภาพน้ำตาลโตนดเมืองเพชรที่เป็นหนึ่งในประเทศไทยและในโลก

6. ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

การที่จะให้ยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์อื่น ๆ ดังต่อไปนี้

6.1 ยุทธศาสตร์รัฐบาล ดังนี้

ข้อ 3. นโยบายเศรษฐกิจ

ข้อ 3.2 นโยบายสร้างรายได้

ข้อ 3.2.4 ยกระดับความสามารถในการแข่งขันและขยายช่องทางการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรม ธุรกิจในประเทศ และธุรกิจวิสาหกิจชุมชนให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณค่าและคุณภาพสูง ซึ่งจะต้องสร้างคนที่มีฐานความรู้ ความชำนาญ และความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดความรู้ โดยเฉพาะงานศิลปะหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน อัญมณี และอื่น ๆ

ข้อ 3.3 นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

ข้อ 3.3.2 ภาคอุตสาหกรรม

ข้อ 3 พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าและยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพ มีความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล และมีโอกาสในการขยายตลาด เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์ อาหารฮาลาล เป็นต้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

ข้อ 3.3.4 การตลาด การค้า และการลงทุน

ข้อ 6) พัฒนาสินค้าและบริการที่สร้างโอกาสใหม่ในการหารายได้ การผลิตสินค้าและบริการอันเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลก ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะขยายโอกาสในการส่งออก โดยให้ความสำคัญในการเชื่อมโยงให้กับประเทศไทยเป็นประตูสู่ตลาดโลกของภูมิภาค รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและบริการระหว่างประเทศและศูนย์กลางการผลิตและส่งออกอาหารฮาลาลในโลก

6.2 ยุทธศาสตร์กระทรวงพาณิชย์

ภาคการค้า สร้างความเข้มแข็งและขยายฐานการค้าในประเทศให้เจริญเติบโตพร้อม ๆ กับการให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างประเทศ

ภาคการผลิต เน้นส่งเสริมการผลิตที่คนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์ เช่น เกษตรเกษตรอุตสาหกรรม (Food & Non-Food) รวมถึงการผลิตที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์สูง และธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดยุทธศาสตร์การค้าไทยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจการค้าของประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับ 10 ยุทธศาสตร์การค้าไทย (Thai Trade Strategies) ปี 2553 -2558 (2010-2015) ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปรับโครงสร้างการผลิต และกระตุ้นให้เกิดการลงทุน โดยเน้นการปรับปรุงและพัฒนาตัวสินค้าและธุรกิจเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพและลดต้นทุนการผลิต

กลยุทธ์

1. การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
2. การสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดวงจรสินค้า (Value Chain)
3. การพัฒนา Supply Chain และ Cluster
4. การพัฒนามาตรฐาน/คุณภาพสินค้าและบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการตลาดและขยายช่องทางการค้า โดยการเน้นพัฒนาระบบตลาดให้กับผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้บริโภค Trader

ส่งเสริมพัฒนาตลาดและช่องทางการจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมระบบตลาดชุมชนย่านการค้า ยกระดับตลาดชายแดนและตลาดภูมิภาค และส่งเสริมการประกอบธุรกิจในต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 เสริมสร้างพาณิชย์ภูมิปัญญา

เป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เศรษฐกิจบนฐานความรู้ และเศรษฐกิจแบบภูมิปัญญา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยจะต้องนำเทคโนโลยี

สมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ร่วมด้วยนอกจากนี้ ยังมุ่งสร้างธุรกิจและผู้ประกอบการใหม่ โดยเฉพาะทางด้าน Content Industry การพัฒนาผู้ประกอบการออกแบบตราสินค้า การคุ้มครองส่งเสริม และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ และสนับสนุนสินค้านวัตกรรมแห่งอนาคต เช่น Biotech, Nano Tech, Info Tech, และ Info. Structure

กลยุทธ์

1. ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเข้ากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมสมัย
2. เสริมสร้างธุรกิจใหม่ ๆ ที่เน้นศักยภาพศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของไทย
3. ส่งเสริมการออกแบบโดยเน้นความคิดสร้างสรรค์
4. สนับสนุนธุรกิจและนวัตกรรมแห่งอนาคต
5. คุ้มครอง ส่งเสริมและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์

6.3 ยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2553-2556) ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร อาหารปลอดภัย

กลยุทธ์

1. สนับสนุนการผลิต ควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตรเป้าหมายและอาหารปลอดภัย
2. สนับสนุนการเพิ่มปริมาณ และมูลค่าสินค้าเกษตรอาหาร และอุตสาหกรรมแปรรูปที่ปลอดภัย และได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด
3. ส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปทั้งในและต่างประเทศ
4. พัฒนาและสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายผู้ผลิตด้านเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูป

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ประวัติศาสตร์ วิถี

ชุมชน

กลยุทธ์ 2.5 การพัฒนาตลาดและการประชาสัมพันธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นสังคมเข้มแข็งบนฐานความรู้คู่คุณธรรม

กลยุทธ์

1. สร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนและพัฒนาเครือข่ายชุมชน
2. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP

และ SMEs

3. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย

6.4 ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 (พ.ศ.2553-2556) ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากลุ่มจังหวัดให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและแปรรูปสินค้า ประมง พืชเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์ชุมชน และอุตสาหกรรม

กลยุทธ์

1. พัฒนาศักยภาพด้านการเพาะปลูก การประมง และการแปรรูปสินค้าเกษตร
2. พัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน เพื่อการอุปโภคบริโภคภายในประเทศและการส่งออก

3. พัฒนาและส่งเสริมระบบการตลาดการบริหารจัดการ (Logistics) และการค้าชายแดนเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัด

6.5 ภารกิจหลักของพาณิชย์จังหวัด ดังนี้

Core Business 5 การส่งเสริมการพัฒนาการตลาดสินค้าและบริการจังหวัด

6.6 ยุทธศาสตร์และข้อมูลหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

ในการจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” จังหวัดเพชรบุรี ได้จัดทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” (SWOT Analysis) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Strength and Weakness) ดังนี้

จุดแข็ง (STRENGTH)

1. สภาพพื้นที่ ลักษณะดิน และภูมิอากาศมีความเหมาะสมกับการเพาะปลูก
2. แนวโน้มการปลูกตาลโตนดเพิ่มขึ้น
3. มีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า
4. คู่แข่งมีน้อย

จุดอ่อน (WEAKNESS)

1. ฐานข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนต้นตาลโตนดในจังหวัดยังไม่ครอบคลุม
2. ชาวบ้านไม่เห็นคุณค่าและรายได้จากตาลโตนดเท่าที่ควร
3. การเก็บเกี่ยวผลผลิต/การใช้ประโยชน์จากต้นตาลโตนด ต้องใช้เวลายาวนาน

4. ขาดการบูรณาการที่ีระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกรผู้ผลิตฯ
5. ขาดความรู้ ความเข้าใจในการปลูกตาล โตนด เป็นพืชเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (Opportunity and Threat) ดังนี้

โอกาส (OPPORTUNITY)

1. ความต้องการการบริโภคในตลาดมีจำนวนมาก
2. สามารถพัฒนาทางการตลาดไปสู่ตลาดใหม่ได้
3. มีศักยภาพที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในตลาดเดิมได้

อุปสรรค (THREAT)

1. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมีน้อย
2. ขาดการสนับสนุนวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุน

การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” คือ “เป็นเมืองต้นแบบที่ก่อให้เกิดรายได้จากตาลโตนดอย่างมั่นคงและยั่งยืน” โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ใน 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมการปลูกตาลโตนด
2. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด
3. การวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากตาลโตนด
4. ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

แผนยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ส่งเสริมการปลูกตาลโตนด

เป้าประสงค์

1. สร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของตาลโตนด
2. ส่งเสริมการปลูกตาลโตนดให้เป็นพืชเศรษฐกิจ
3. เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพเกี่ยวกับตาลโตนดได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ตัวชี้วัด

1. จำนวนเกษตรกร/ประชาชน/ผู้ประกอบการ/ภาคราชการ ที่ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตาลโตนด

2. จำนวนผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับตาลโตนดเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ที่ 1 รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับตาลโตนด

1. โครงการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ในด้านต่าง ๆ แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. โครงการรณรงค์ส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตตาลโตนดเมืองเพชร

3. โครงการสำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจตาลโตนด

4. โครงการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำตาลโตนด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนเพื่อขับเคลื่อน “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการปลูกตาลโตนดให้เป็นอาชีพ

1. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อส่งเสริม “การปลูกตาลโตนดให้เป็นพืชเศรษฐกิจ” ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านเพราะปลูกตาลโตนด

1.2 การฝักอาชีพคนขึ้นตาลโตนด

1.3 ด้านเข้าถึงแหล่งเงินทุน

1.4 ด้านการพัฒนา/แปรรูปตาลโตนด

1.5 การถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาด้านการทำตาลโตนดเป็นอาชีพแก่เกษตรกร

1.6 การส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาอาชีพผู้ทำตาลโตนดให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2. โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ/ผู้ผลิต/ผู้ใช้แรงงาน ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าเกษตร

2.1 ฝึกทักษะอาชีพการขึ้นตาลให้กับแรงงานนอกระบบ

2.2 โครงการส่งเสริมการปลูกตาลโตนด

2.2.1 สร้างเครื่องมือทุ่นแรงในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากตาลโตนด เพื่อทดแทนการใช้ทรัพยากรมนุษย์

2.2.2 ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ตาลโตนดพันธุ์ดีในการปลูก

2.2.3 ส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่เพื่อใช้ทำพะองขึ้นต้นตาลโตนดและกระบอกรองน้ำตาลโตนด

2.2.4 ส่งเสริมการปลูกต้นพะยอมและไม้เทียมเพื่อใช้ในการรักษาผลผลิตที่ได้

2.2.5 ส่งเสริมการปลูกตาลโตนครให้เป็นสัญลักษณ์ของเมือง

2.2.6 ส่งเสริมการปลูกตาลโตนครให้เป็นอาชีพ

2.2.7 ส่งเสริมการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของตาลโตนคร (ตาล
แห้ง) การศึกษา รวบรวมและ พัฒนาพันธุ์ตาลโตนคร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนคร

เป้าประสงค์

1. เพิ่มมูลค่าตาลโตนครและผลิตภัณฑ์จากตาลโตนคร
2. เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากตาลโตนคร
3. ส่งเสริมการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับตาลโตนครและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

ตัวชี้วัด

1. จำนวนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากตาลโตนครเพิ่มขึ้น
2. จำนวนรายได้ของเกษตรกร/ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น
3. จำนวนช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตจากตาลโตนครให้หลากหลายและเพิ่มมูลค่า

1. โครงการเพิ่มมูลค่าตาลโตนคร
  - 1.1 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง CLUSTER ตาลโตนคร
  - 1.2 ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาลโตนครให้หลากหลายโดยใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
  - 1.3 ต่อยอดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากตาลโตนครเป็นเครื่องใช้เครื่องประดับ โดยนำลวดลายต่าง ๆ จากช่างฝีมือเมืองเพชรบุรีเพิ่มเติมเข้าไปในผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า
  - 1.4 จัดประกวดการออกแบบผลิตภัณฑ์จากตาลโตนครและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในงานลานวัฒนธรรม
  - 1.5 ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ตาลโตนคร โดยเฉพาะคุณสมบัติประโยชน์ทางโภชนาการของน้ำตาลโตนคร ต่อผู้บริโภค
  - 1.6 จัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ตาลโตนครและสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบุรีในงานเทศกาล “เมืองเพชร เมืองตาลโตนคร” ณ ตลาด อตก. จตุจักร กรุงเทพมหานคร
2. โครงการส่งเสริมและพัฒนาสวนตาลโตนครตัวอย่างต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของ(นายถนอม ภูเงิน)ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบครบวงจร
  - 2.1 ปรับปรุงและพัฒนาสวนตาลโตนครตัวอย่างต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนาย ถนอม ภูเงิน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบเชิงเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 ส่งเสริมและพัฒนาสวนตาลโตนดจากเกษตรกรรายอื่น ๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.3 จัดทำ HOME STAY รองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจในเรื่องของตาลโตนด

2.4 เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี โดยเริ่มต้นจากสวนตาลโตนดไปสู่แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัด เช่น จากสวนตาลโตนดไปกลุ่มอาชีพปลูกตาล ทำจาวตาล และไปกลุ่มอาชีพทำเครื่องใช้เครื่องประดับจากกะลาจาวตาล เป็นต้น

การเชื่อมโยงตลาด

1. โครงการเชื่อมโยงตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

1.1 นำผู้ประกอบการตาลโตนดเข้าร่วมงานแสดงและจำหน่ายสินค้าทั้งในและต่างประเทศ

1.2 นำผู้ประกอบการตาลโตนดเข้าร่วมเจรจาการค้าภายใน/ต่างประเทศ, จัดเจรจาการค้าให้แก่ผู้ผลิต/ผู้ค้า (BUSINESS MATCHING)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : วิจัยและกระพัฒนาการใช้ประโยชน์จากตาลโตนด

เป้าประสงค์

1. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์ทุกส่วนจากตาลโตนด
2. ส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากตาลโตนดโดยการใช้นวัตกรรม

ตัวชี้วัด

มีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่หลากหลายจากตาลโตนดเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์ทุกส่วนจากตาลโตนด

1. โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่หลากหลายจากตาลโตนดโดยการใช้นวัตกรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

เป้าประสงค์

1. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเพชรบุรี

3. เป็นแหล่งศึกษาดูงานเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

ตัวชี้วัด

- เพิ่มขึ้น
1. จำนวนคนที่รู้จักเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”
  2. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
  3. จำนวนผู้ศึกษาฐานเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”
- เพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ที่ 1 ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

1. โครงการประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”
  - 1.1 จัดทำแผ่นพับและวีดิทัศน์ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”
  - 1.2 จัดนิทรรศการ/ประกวดผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากตาลโตนด/ประกวดตาลผลใหญ่/กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในจังหวัด เช่น กิจกรรมแข่งขันขึ้นตาล, ฉะตาล, แรลลี่ตาล เป็นต้น
  - 1.3 จัดสัมมนาการขับเคลื่อน “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” เป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

แนวทางในการพัฒนาและแผนการดำเนินการ (ROAD MAP) “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

แนวทางในการพัฒนา “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” เพื่อเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างสมบูรณ์ มีดังนี้

1. บรรลุเรื่องเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ในยุทธศาสตร์ นโยบาย และงบประมาณของจังหวัดเพชรบุรี
2. วางแผนกลยุทธ์ แผนแม่บท แผนธุรกิจ แผนปฏิบัติงาน และระบบบริหาร เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน
3. จัดหางบประมาณในการพัฒนาเมืองเพชรบุรี ให้เป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (จากภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ฯลฯ)
4. จัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังแนวความคิดและความต้องการของประชาชนในจังหวัดต่อการเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนการดำเนินการ (ROAD MAP) เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559)

1. จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการเมืองต้นแบบ
2. สำรวจและศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจตาลโตนด จัดทำฐานข้อมูล
3. เสริมสร้างบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจตาลโตนด การเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างปลอดภัย ด้านการพัฒนาแปรรูปตาลโตนด จัดกิจกรรมแข่งขันขึ้นตาล เฉาะตาล โกงคอตาลหรือพับคอม้า แรลลี่ตาล เย็บตับตาล จัดอบรมด้านภาษาเพื่อรับรองประชาคมอาเซียน จัดประกวดผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากตาลโตนด ประกวดตาลผลใหญ่และรวมกลุ่มชุมชนและผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจตาลโตนด
4. ส่งเสริมการปลูกตาลโตนด โดยสร้างเครื่องมือทุ่นแรงในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากตาลโตนดเพื่อทดแทนการใช้ทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ตาลพันธุ์ดีในการปลูก ส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่ เพื่อใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากตาลโตนด ส่งเสริมการปลูกต้นพะยอมและไม้เคียง เพื่อใช้ในการรักษาผลผลิตที่ได้ ส่งเสริมการปลูกตาลโตนดให้เป็นสัญลักษณ์ของเมืองและให้เป็นอาชีพ
5. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด โดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่าย CLUSTER ตาลโตนดส่งเสริมและการพัฒนาการแปรรูปตาลโตนด นำผู้ประกอบการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าทั้งในและต่างประเทศ จัดเจรจาการค้าให้แก่ผู้ผลิต/ผู้ค้า ส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากต้นตาล สู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงประโยชน์จากการบริโภคผลิตภัณฑ์ตาลโตนด เช่น สารต้านอนุมูลอิสระ
6. วิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากตาลโตนด โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์ทุกส่วนจากตาลโตนด
7. รณรงค์ให้ความรู้ และประชาสัมพันธ์โครงการเกี่ยวกับตาลโตนด ทุกโครงการ ให้กับประชาชนทั่วไปให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของตาลโตนด และสนใจประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด ซึ่งเกี่ยวพันกับเมืองเพชรและวิถีชีวิตของคนเพชรบุรีโดยแยกกันไม่ออก
8. ส่งเสริมการพัฒนาสวนตาลโตนดให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบครบวงจร โดยปรับปรุงและพัฒนาสวนตาลลุง ถนอม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและจัดทำ HOME STAY รองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจในเรื่องของตาลโตนด
9. จัดงาน “วันตาลโตนด เมืองเพชร” ระดับประเทศ
10. เชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวในเพชรบุรี โดยเริ่มต้นจากสวนตาล ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดถนอมสาวยวัฒนธรรมอื่น ๆ

11. สอดแทรกวิถีชีวิตชุมชนเมืองเพชร เข้ากับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม
12. ฟื้นฟูวิถีชีวิตเกี่ยวกับตาล โตนด เช่น การกวนน้ำตาลใส ทำน้ำตาลนุ่น กระจ่าง (น้ำตาลเมา)
13. ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีการแสดงที่เกี่ยวข้องกับตาล โตนดเข้าไปยังสถานที่ศึกษาในพื้นที่ เช่น การเต็นรำทำตาล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ และมาตรการดำเนินการ

จากการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CREATIVE CITY) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ได้นำประเด็นปัญหา ข้อสังเกต และความคิดเห็นต่าง ๆ มาประมวลเป็นข้อเสนอแนะ และนำมาเป็นมาตรการดำเนินการในการจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CREATIVE CITY) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” เพื่อให้การดำเนินการและการผลักดันยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” เกิดสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะและมาตรการดำเนินการดังนี้ คือ

กำหนดผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการ

ในการผลักดันยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ไปสู่การปฏิบัติ มีการจัดทำแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน เพื่อทำแผนงาน/โครงการไปสู่การปฏิบัติ และการจะทำให้เกิดแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ได้จะต้องเริ่มจากการกำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน โดยให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การประสานงานระหว่างกระทรวง

การที่จะสนับสนุนให้การทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ไปสู่การปฏิบัติได้สำเร็จ โดยควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” ไปยังกระทรวงต่าง ๆ เพื่อรับทราบและให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่หน่วยงานของตนเองที่ได้มีการเสนอแผนงาน/โครงการที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

การสร้างระบบการทำงานให้ชัดเจน

ต้องมีความชัดเจนในการดำเนินงานต่อไปในอนาคตอย่างเป็นระบบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวนับตั้งแต่การจัดทำยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” สามารถนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง การแปลงแผนยุทธศาสตร์ฯ ไปสู่แผนงาน/โครงการต่าง ๆ การขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ การติดตามผลดำเนินงาน ตลอดจนการ

รายงานความก้าวหน้า และความสำเร็จตามยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองतालโตนด”

การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ควรมีการติดตามรายงานผลการดำเนินงานทั้งในตัวชี้วัดและแผนงาน /โครงการ ซึ่งควรมีการกำหนดรูปแบบในการติดตาม ที่ดำเนินการภายใต้ตัวชี้วัด และควรมีการแสดงผลเปรียบเทียบ ดังนี้ ผลจากปีที่ผ่านมา เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบค่าเป้าหมาย (TARGET) เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการตั้งเป้าหมายเป็นเท่าใด ผลการดำเนินงานจริง (REOULT) เพื่อแสดงผลจากการดำเนินงาน ทั้งนี้ควรมีการติดตามเป็นระยะ ๆ และแสดงผลการติดตามเป็นค่าปัจจุบัน

แผนงานโครงการ

ควรมีการแสดงว่าโครงการดังกล่าวใครเป็นผู้รับผิดชอบ และแผนงาน/โครงการดังกล่าวมีความก้าวหน้าเพียงใด เมื่อได้มีการเก็บข้อมูลดังกล่าวแล้วควรมีการจัดทำรายงานผล โดยมีการประมวลผลข้อมูลมาแสดงผลการรายงานความก้าวหน้าตามโครงการ ปัญหาอุปสรรค ผลสัมฤทธิ์ตามโครงการที่เกิดขึ้น จะช่วยให้หารยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองतालโตนด” ของจังหวัดเพชรบุรีครบวงจร และมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในอนาคต

การติดตามประเมินผล

เมื่อดำเนินการแล้วควรมีการประเมินผลยุทธศาสตร์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CREATIVE CITY) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองतालโตนด” ทั้งในรูปแบบของแผนงาน/โครงการ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาว เกสร สว่างพนาพันธุ์
วัน/เดือน/ปี เกิด	22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	186/119 หมู่บ้านพาร์คเวย์ชาเลต์ ซ.รามคำแหง190/1 ถ.รามคำแหง แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
เกียรติบัตร	ผู้นำเยาวชน สาขาการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนประจำปี 2555 ณ ประเทศญี่ปุ่น
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ.ศิลปศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2), คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ระดับ 5

